

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови

«На правах рукопису»
УДК _____

«До захисту допущено»
В.о. завідувача кафедри
д.філол.н, проф. Л.І.Тараненко
_____ « » _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ

на здобуття ступеня магістра

зі спеціальності 035 « Філологія»

**на тему: «Мовні репрезентанти гендерних стереотипів ірландської
лінгвокультури: перекладознавчий аспект»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи ЛА-91мп
Крилова Валерія Ігорівна _____

Науковий керівник:
к.пед.н, доцент кафедри ТППАМ
Демиденко Ольга Павлівна _____

Рецензент:
к.філол.н, доцент кафедри ТППФМ
Космацька Наталя Валеріївна _____

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з
праць інших авторів без
відповідних посилань.

Студентка _____

**Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут
імені Ігоря Сікорського»
Факультет Лінгвістики
Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Спеціальність (спеціалізація) – 035 Філологія (035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ д.філол.н, проф. Тараненко Л.І.

«___» _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
на магістерську дисертацію студенту**

Криловій Валерії Ігорівні

1. Тема дисертації «Мовні репрезентанти гендерних стереотипів ірландської лінгвокультури: перекладознавчий аспект», науковий керівник дисертації: Демиденко Ольга Павлівна, проф. каф. теорії, практики та перекладу англійської мови, к.пед.н.

Затверджені наказом по університету від 29 жовтня 2020 р., № 3165-с.

2. Термін подання студентом дисертації: 27 листопада 2020 р.

3. Об'єкт дослідження: мовні репрезентанти гендерних стереотипів ірландської лінгвокультури у перекладознавчому аспекті.

4. Предмет дослідження: специфіка і способи вираження лінгвокультурних концептів «чоловік» і «жінка» в ірландській лінгвокультурі.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити:

- 1) визначити поняття гендера у лінгвокультурологічних дослідженнях;
- 2) опрацювати культурно - символічні коди як семантичні наповнювачі концептів «жінка» і «чоловік»;

- 3) з'ясувати причини трансформація традиційних чоловічих та жіночих образів у сучасній масовій культурі;
- 4) виявити засоби репрезентації чоловічих та жіночих образів у віртуальному просторі;
- 5) проаналізувати способи відтворення гендерних стереотипів у перекладі роману Едні О'Брайен «Сільські дівчата»;
- 6) дослідити репрезентацію гендерних відносин у циклі оповідань Джеймса Джойса «Дублінці».

6. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу: 89 джерел, зокрема видання Cosmopolitan, Forbes, Style Caster.

7. Орієнтовний перелік публікацій: тези на всеукраїнській конференції та стаття у фаховому науковому журналі.

8. Дата видачі завдання: 01 жовтня 2019 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Строк виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	<i>Обґрунтування теоретичних передумов дослідження</i>	<i>до 20.12.2020</i>	<i>вик.</i>
2	<i>Формування програми й методики дослідження</i>	<i>до 20.05.2020</i>	<i>вик.</i>
3	<i>Аналіз досліджуваного матеріалу та виклад і оформлення результатів дослідження</i>	<i>до 10.11.2020</i>	<i>вик.</i>

Студентка

В.І Крилова

Науковий керівник дисертації

О.П. Демиденко

РЕФЕРАТ

Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, та списку використаної літератури, який налічує 89 джерел, 1 додаток. Загальний обсяг роботи 125 сторінок.

Однією з актуальних проблем сучасного мовознавства залишається дослідження фемінізму і набутого з ним суспільного резонансу, що істотно знизило соціокультурний статус чоловіків, а це, в свою чергу, викликало негативну соціокультурну реакцію з їхнього боку. У зв'язку з цим виникли питання щодо чоловічої ідентичності, про тенденції змін соціальної ролі чоловіка і жінки, кризу маскулінності, нового місця і ролі чоловіка в суспільстві.

Актуальність теми роботи зумовлена тим, що осмислення репрезентації статі в аспекті культури і мови вимагає системного підходу, а також тим, що в зв'язку з відсутністю в лінгвістиці комплексного підходу до усвідомлення гендерного чинника в мові та мовленні обрана царина мало розроблена.

Об'єктом дослідження є специфіка і способи стереотипізації лінгвокультурних концептів «чоловік» і «жінка» в ірландській лінгвокультурі

Предметом дослідження є мовні репрезентанти гендерних стереотипів ірландської лінгвокультури та прийоми їх відтворення в українському перекладі.

Мета роботи полягає у дослідженні мовних репрезентантів гендерних стереотипів ірландської лінгвокультури у перекладознавчому аспекті.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) визначити поняття гендера у лінгвокультурологічних дослідженнях;
- 2) опрацювати культурно - символічні коди як семантичні наповнювачі концептів «жінка» і «чоловік»;
- 3) з'ясувати причини трансформація традиційних чоловічих та жіночих образів у сучасній масовій культурі;
- 4) виявити засоби репрезентації чоловічих та жіночих образів у віртуальному просторі;
- 5) проаналізувати способи відтворення гендерних стереотипів у перекладі роману Едні О'Брайен «Сільські дівчата»
- 6) дослідити репрезентацію гендерних відносин у циклі оповідань Джеймса Джойса «Дублінці».

Наукова новизна роботи полягає в наступному: обґрунтовано системний опис статі як феномена культури і об'єкта лінгвокультурології; вивчено гендерні стереотипи у перекладі роману Едні О'Брайен «Сільські дівчата» та досліджено репрезентацію гендерних відносин у циклі оповідань Джеймса Джойса «Дублінці».

Практичне значення здобутих результатів полягає в тому, що отримані результати можуть знайти застосування у теоретичних курсах із лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики, перекладознавства, а також етнолінгвістики.

Матеріалом дослідження є англомовні глянцеві журнали та ірландська проза Едні О'Брайен «Сільські дівчата» та цикл оповідань Джеймса Джойса «Дублінці».

Методи дослідження. У роботі застосовано загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення) та власне лінгвістичні методи. За допомогою методу суцільної вибірки були виокремлені одиниці аналізу. Описовий метод дозволив здійснити таксономію та інтерпретацію лінгвокультурних одиниць. Контекстуальний метод сприяв визначенню лінгвальних і позалінгвальних особливостей мовних одиниць; кількісний аналіз – у встановленні частотності застосування перекладацьких трансформацій; корпусний – в обґрунтуванні прагматичного потенціалу гендерних стереотипів в художньому тексті, визначенні їх лексичних та семантичних особливостей та встановленні сучасних тенденцій.

Апробація результатів дослідження. Основні методологічні, теоретичні результати і концептуальні положення дослідження були освітлені в сучасному науковому журналі «Advanced linguistics», а також у міжнародній науково-практичній конференції «Філологічні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень».

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження висвітлено в двох публікаціях, з яких: одна стаття у науковому журналі «Advanced linguistics», та тези у збірнику міжнародної науково-практичної конференції «Філологічні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень».

Ключові слова: *гендерні стереотипи, художній текст, перекладознавчий аспект, лінгвокультурні розбіжності, ірландська лінгвокультура.*

ABSTRACT

The master's dissertation consists of an introduction, three chapters, conclusions to each chapter, general conclusions, and list of references that includes 89 points and 1 application. The paper amounts to 125 pages.

One of the current problems of modern linguistics is the study of feminism and the social resonance acquired with it, which significantly reduced the socio-cultural status of men, which, in turn, caused a negative socio-cultural reaction on their side. In this regard, there were questions about male identity, the changing trends of the social role of men and women, the crisis of masculinity, the new place and role of man in society.

The topicality is presented by the fact that understanding the representation of gender in terms of culture and language requires a systematic approach, as well as the fact that in the absence of a comprehensive approach to gender awareness in language and speech, the chosen field is poorly developed.

The object of the study is the specifics and methods of stereotyping the linguistic and cultural concepts of "man" and "woman" in Irish linguistics.

The subject of the study presents the linguistic representatives of gender stereotypes of Irish linguistic culture and methods of their reproduction in Ukrainian translation.

The aim of the research is to study the linguistic representatives of gender stereotypes in Irish linguistic culture specifically in the translation aspect.

Achieving this goal involves the solution of the following **tasks**:

- 1) define the concept of gender in linguistic and cultural studies;
- 2) to work out cultural - symbolic codes as semantic fillers of concepts "woman" and "man";
- 3) to find out the reasons for the transformation of traditional male and female images in modern mass culture;
- 4) identify the means of representation of male and female images in cyberspace;
- 5) to analyze the ways of reproducing gender stereotypes in the translation of Edna O'Brien's novel "The Country Girls"
- 6) to explore the representation of gender relations in the series of stories by James Joyce "Dubliners".

The originality of the research lies in the following: the systematic description of sex as a phenomenon of culture and object of linguoculturology were substantiated; gender stereotypes in the translation of Edna O'Brien's novel "The Country Girls" and the representation of gender relations in James Joyce's short story series "Dubliners" were researched as well.

The practical value of the obtained results is that the obtained results can be used in theoretical courses in linguoculturology, cognitive linguistics, translation studies, as well as ethnolinguistics.

The research material is based on English-language glossy magazines as well as Edna O'Brien's Irish prose "The Country Girls", and a series of short stories by James Joyce "Dubliners".

Research methods. In this work, general (analysis, synthesis, induction, deduction, generalization) and linguistic methods are applied. Units of analysis were determined by means of a continuous sampling method. The descriptive method allowed to present the taxonomy and interpretation of linguacultural correct units. The contextual method helped in the determination of the linguistic and extra-linguistic features of linguistic correct units; quantitative analysis – in the determination of the frequency of translation transformations application; corpus method facilitated the study of the pragmatic potential of

gender stereotypes in the belles lettres, determining the lexical and semantic peculiarities, and establishing modern trends.

Approbation of research results. The main methodological, theoretical results and conceptual provisions of the study were covered in the modern scientific journal “Advanced Linguistics” as well as in the international scientific-practical conference "Philological Sciences: History, Current State and Prospects of Research".

Publications. The main statements and results of the dissertation research are presented in two publications, of which: one article in the scientific journal “Advanced linguistics”, and theses in the collection of the international scientific-practical conference “Philological Sciences: History, Current State and Prospects of Research”.

Key words: *gender stereotypes, belles-lettres, translation aspect, linguistic and cultural differences, Irish linguistic culture.*

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ I ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ТА ЛІНГВОКОГНІТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	12
1.1 Гендер у лінгвокультурологічних дослідженнях	12
1.2 Культурно - символічні коди як семантичні компоненти концептів «жінка» і «чоловік»	22
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	33
РОЗДІЛ II РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН У ІРЛАНДСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ ХХ-ХХІ ст.	35
2.1 Трансформація традиційних чоловічих та жіночих образів у сучасній масовій культурі	35
2.2 Мовні репрезентанти чоловічих та жіночих образів у віртуальному просторі	50
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	62
РОЗДІЛ III ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ ПРИЙОМІВ ВІДТВОРЕННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ ІРЛАНДЦІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ЕДНИ О'БРАЙЕН ТА ДЖЕЙМСА ДЖОЙСА)	64
3.1 Способи відтворення гендерних стереотипів у перекладі роману Едни О'Брайен «Сільські дівчата»	64
3.2 Репрезентація гендерних відносин у циклі оповідань Джеймса Джойса «Дублінці»	84
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III	93
ВИСНОВКИ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	99
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	106
ДОДАТКИ	107

ВСТУП

Істотне зростання наукового інтересу до проблеми взаємини статей у суспільстві пов'язано з виникненням і розвитком першої хвилі фемінізму, яка зародилася на Заході в кінці XVII століття і тривала до початку XX століття. З другої половини XX століття на Заході з'являються жіночі громадські організації, основною метою яких було зміна відносин між статями, підняття жіночих проблем у громадській думці, емансипація - боротьба за незалежність і рівноправність, боротьба з сексизмом.

В кінці 60-х років XX століття на Заході виник новий феміністський рух (друга хвиля фемінізму), в руслі якого стали розвиватися гендерні дослідження, покликані інституціоналізувати жіночі дослідження (women's studies). У провідних американських університетах з'явилася можливість дослідження «жіночого питання» з наукових позицій.

Розвиток фемінізму і пов'язаних з ним досліджень набуло такого суспільного резонансу, що істотно знизило соціокультурний статус чоловіків, а це, в свою чергу, викликало негативну соціокультурну реакцію з їхнього боку. У зв'язку з цим виникли питання щодо чоловічої ідентичності, про тенденції змін соціальної ролі чоловіка і жінки, кризу маскулінності, нового місця і ролі чоловіка в суспільстві.

Формування нової постіндустріальної, інформаційної цивілізації, яка багато в чому нівелює статеві відмінності, тягне за собою значні соціокультурні трансформації і, як наслідок, - зміна образів чоловіка і жінки в культурі, їх взаємовідносин у сім'ї та суспільстві.

Актуальність роботи обумовлена тим, що осмислення репрезентації статі в аспекті культури і мови вимагає системного підходу, а також тим, що в зв'язку з відсутністю в лінгвістиці комплексного підходу до усвідомлення гендерного чинника в мові та мовленні обрана царина мало розроблена.

Ступінь розробленості проблеми у науковій літературі. Проблеми гендеру знайшли відображення у працях вчених: Е. Вебер, А. Вежбицької, І.А. Жеребкіна, А.В. Кириліної, Н.Н. Кочеткова, Дж. Лакофф, Р. Лакофф, В.А. Маслової, М.М. Малишевої, К. Оперман, Т.В. Пісанової, Л. Пуш, В.Н. Телія тощо. Проблеми перекладу досліджено у працях: Л. С. Бархударова, В. М. Комісарова, М.К. Гарбовського, Р.П. Зорівчак тощо.

Об'єктом дослідження є специфіка і способи стереотипізації лінгвокультурних концептів «чоловік» і «жінка» в ірландській лінгвокультурі.

Предметом дослідження є мовні репрезентанти гендерних стереотипів ірландської лінгвокультури та прийоми їх відтворення в українському перекладі.

Метою роботи є дослідження мовних репрезентантів гендерних стереотипів ірландської лінгвокультури у перекладознавчому аспекті.

Завдання роботи:

- визначити поняття гендера у лінгвокультурологічних дослідженнях;
- опрацювати культурно - символічні коди як семантичні наповнювачі концептів «жінка» і «чоловік»;
- з'ясувати причини трансформація традиційних чоловічих та жіночих образів у сучасній масовій культурі;
- виявити засоби репрезентації чоловічих та жіночих образів у віртуальному просторі;
- проаналізувати способи відтворення гендерних стереотипів у перекладі роману Едні О'Брайен «Сільські дівчата»
- дослідити репрезентацію гендерних відносин у циклі оповідань Джеймса Джойса «Дублінці».

Матеріалом дослідження послужили англomовні глянцеви журнали та ірландська проза Едні О'Брайен «Сільські дівчата» та цикл оповідань Джеймса Джойса «Дублінці». Корпус дослідження склали 103 текстові

фрагменти, що містять гендерно-марковані одиниці, для яких у досліджуваному матеріалі було віднайдено 600 прийомів перекладу.

Для реалізації поставлених завдань в роботі використовується комплекс наступних **методів і прийомів**: метод суцільної вибірки матеріалу, описовий метод, класифікаційний метод, метод компонентного аналізу, метод контекстуального аналізу, порівняльний метод, а також елементи когнітивного аналізу.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в наступному: обґрунтовано системний опис статі як феномена культури і об'єкта лінгвокультурології; вивчено гендерні стереотипи у перекладі роману Едні О'Брайен «Сільські дівчата» та досліджено репрезентацію гендерних відносин у циклі оповідань Джеймса Джойса «Дублінці».

Теоретична значимість цього дослідження визначається розробкою лінгвокультурологічного напрямку в порівняльних дослідженнях стосовно до концептів «чоловік» і «жінка». Виявлені тенденції використання гендерних відносин у ірландській лінгвокультурі можуть сприяти поглибленню знань про національну специфіку мовних картин світу. Результати дослідження можуть бути використані при описі або порівнянні образів жінки і чоловіка в мовній картині інших культур.

Практична значимість виконаної роботи полягає в тому, що отримані результати можуть знайти застосування у теоретичних курсах із лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики, перекладознавства, а також етнолінгвістики.

Структура роботи. Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, та списку використаної літератури, який налічує 89 джерел, 1 додаток. Загальний обсяг роботи 128 сторінок.

РОЗДІЛ І ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ТА ЛІНГВОКОГНІТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1 Гендер у лінгвокультурологічних дослідженнях

Сучасні дослідження [2; 5; 7; 12; 21] доводять, що на мовленнєву поведінку жінок та чоловіків істотно впливають два чинники: психофізіологічні особливості та гендерні стереотипи, тобто такі механізми, що забезпечують закріплення та трансляцію гендерних ролей від покоління до покоління [25, с.210].

Дослідження різних лінгвістів [3; 8; 10; 14; 66-78], в різних країнах, на матеріалі різних мов показали, що існують чоловічі і жіночі варіанти мов (Е. Сепір, Ю.С.Степанов тощо.) [52; 55], які характеризуються особливостями вимови, словотворчими ресурсами, граматичними формами, частотністю вживання тих чи інших мовних засобів. Різниця оцінна характеристика гендерно-маркованої лексики, наприклад чоловічої та жіночої метафори в різних типах дискурсу (Н.Д.Арутюнова) [1], не збігається оцінна характеристика чоловіків і жінок, зафіксована у фразеології і пареміології (В. Н. Телія, Д.Ч.Малишевська, А.М.Емірова) [25; 44; 57], виявлено особливості чоловічого і жіночого стилю спілкування (Е.І.Горошко, Р.Лакофф, І.А.Стернін, Л.Н.Сінельнікова, Г.Ю.Богданович тощо) [17; 40; 53; 56].

Розглянемо причини виникнення цих відмінностей, чи пов'язані вони тільки з біологічною статтю або обумовлені іншими причинами. На думку Е. Сепіра, «чоловічі і жіночі мовні варіанти походять з двох психологічно відмінних джерел. Можливо, скорочені жіночі форми є умовними символами менш центрального або менш ритуально значимого статусу жінки в суспільстві» [52, с.461]. Про соціальну, а не біологічну природу подібних відмінностей пише і Ю.С.Степанов: «Оскільки соціальна відмінність чоловіка і жінки зберігається найдовше, остільки тип зазначених

відмінностей - особливості жіночого мовлення - зберігаються практично у всіх сучасних мовах, навіть таких високорозвинених, як англійська, французька, китайська, німецька тощо» [55, с.167]. У обох авторів мова йде про відмінності, викликані соціальними причинами. Сучасна соціальна наука розрізняє поняття стать і гендер. Традиційно перше з них використовувалося для позначення тих анатоμο-фізіологічних особливостей людей, на основі яких людські істоти визначаються як чоловіки або жінки. Стать (тобто біологічні особливості) людини вважалася фундаментом і першопричиною психологічних і соціальних відмінностей між жінками і чоловіками. Крім біологічних відмінностей, між людьми існує поділ їх соціальних ролей, форм діяльності, відмінності у поведінці і емоційних характеристиках. Антропологи, етнографи і історики давно встановили відносність уявлень про «типово чоловіче» або «типово жіноче». Те, що в одному суспільстві вважається чоловічим заняттям (поведінкою, рисою характеру), в іншому може визначатися як жіноче.

Наразі у світі помічається різноманітність соціальних характеристик жінок і чоловіків і принципова тотожність біологічних характеристик людей, що дозволяє зробити висновок про те, що біологічна стать не може бути поясненням відмінностей їх соціальних ролей, які існують в різних суспільствах. Таким чином, виникло поняття гендер, що означає сукупність соціальних і культурних норм, які суспільство наказує виконувати людям залежно від їх біологічної статі. Не біологічна стать, а соціокультурні норми визначають, в кінцевому рахунку, психологічні якості, моделі поведінки, види діяльності, професії жінок і чоловіків. Бути в суспільстві чоловіком чи жінкою означає не просто мати ті чи інші анатомічні особливості - це означає виконувати ті чи інші запропоновані гендерні ролі.

Гендер створюється (конструюється) суспільством як соціальна модель жінок і чоловіків, що визначає їхнє стан і роль в суспільстві і його інститутах (сім'ї, політичній структурі, економіці, культурі, освіті тощо) [37,

с.112]. Стать і гендер знаходяться на різних полюсах в житті людини. Стать є стартовою позицією, з нею людина народжується, вона очевидна з моменту народження, її не вибирають. Стать детермінована біологічними факторами, гормональним статусом, особливостями протікання біохімічних процесів, генетичними відмінностями, анатомією. Гендер - конструкція іншого полюса. Це своєрідний підсумок соціалізації людини у суспільстві відповідно до її статевої належності. Чоловіки і жінки є культурними продуктами своїх товариств. Вирішальним фактором у формуванні відмінностей є культура: «... жінкою не народжуються, нею стають» [22, с.89].

Диференціація понять статі та гендеру означала вихід на новий теоретичний рівень осмислення соціальних процесів, де на перший план висуваються підходи, згідно з якими всі аспекти людського суспільства, культури і взаємовідносин є гендерними [18, с.50].

В кінці 80-х і в 90-і рр. ХХ ст.. гендерні дослідження стали досить поширеними і навіть вписаними у науковий дискурс. Сьогодні неможливо собі уявити публікацію в галузі соціально-гуманітарних дисциплін, яка б залишила без уваги гендерний аспект теми. Однак ще в 60-х роках ХХ століття поняття гендер у тому сенсі, як воно використовується в даний час (соціальна характеристика статі), в англо-американському слововживанні було невідомо. У лінгвістичних словниках це поняття визначалося виключно для опису граматичної категорії роду. З кінця 60-х років ХХ століття в роботах по соціології і філософії починає простежуватися тенденція розмежовувати поняття біологічна стать і соціальна стать (Stoller, 1968, Okaley, 1972, Rubin, 1975 і ін.). Для позначення поняття «соціальна стать» був узятий термін гендер (від англ. Gender - рід, стать). Вперше термін гендер в значенні «соціальна стать» був введений в науковий обіг американським психоаналітиком Робертом Стіллером, коли в 1968 році вийшла його робота «Стать і гендер: про розвиток мужності і жіночності». На думку Стіллера, гендер - це поняття, яке базується на психологічних і

культурних поясненнях, досить незалежних від тих, які тлумачать біологічна стаття [13, с.25]. Потім філософ Ганна Оклей в книзі «Стать, гендер і суспільство» звернула увагу на те, що «загалом, західне суспільство організоване навколо переконання, що відмінності між статями більш значущі, ніж те, що у них є спільного. Коли намагаються визначити цю різницю у термінах «природних» відмінностях - тут змішуються два процеси: тенденція розрізняти стать і тенденція розрізняти спосіб існування статі. Перше є постійна риса людського суспільства, але друге - ні. І тому необхідне розрізнення статі та гендеру, якщо статеві відмінності мають природне походження, то другі мають своє джерело в культурі, а не в природі [13, с.76].

Тільки на початку 90-х років термін гендер набуває універсального наукового статусу не тільки в історії та соціології, а й в культурі, політиці. Виникає новий компонент у значенні терміна - гендер як «ідеологічна практика».

В російській і українській лінгвістиці категорія гендер з'явилася пізніше, ніж в інших загальногуманітарних науках, що пояснюється декількома причинами (А.Кириліна, Е.Горошко) [32]. Однак для лінгвістичних досліджень більш характерні складові терміни з компонентом гендер: гендерний аспект, гендерні дослідження, гендерна лінгвістика, гендерний аналіз тощо. У той же час не можна стверджувати, що питання про змістовну ясність терміна гендер в україномовному просторі вирішене, хоча для гендерних досліджень він є базовим і характеризується високою частотністю вживання [46, с.24].

Проблемам, пов'язаним з бурхливим розвитком гендерних досліджень в лінгвістиці, була присвячена доповідь А.В.Кириліної, що прочитана на Другій міжнародній конференції «Гендер: мова, культура, комунікація» [34, с.15]. На думку автора, дані про мову, отримані лінгвістикою, - одне з основних джерел інформації про характер і динаміку конструювання гендеру

як продукту культури і соціальних відносин. Постмодерна філософія бачить в мові головний інструмент конструювання картини світу, стверджуючи, що те, що людина сприймає як реальність, насправді - мовний образ, соціально і лінгвістично сконструйований феномен, результат успадкованої нами мовної системи. Але сама мова не є продукт якогось вищого розуму. Вона - наслідок людського досвіду, перш за все конкретного, тілесного.

У сучасній лінгвістиці існує кілька взаємопов'язаних напрямків дослідження гендеру за допомогою аналізу структур мови:

-соціолінгвістика дає великий матеріал про функціонування мови в групах людей за ознакою професії, статі, віку, міського чи сільського способу життя тощо. Саме соціолінгвістам належить заслуга виявлення ймовірного, а не постійного характеру відмінностей в чоловічому та жіночому мовленні.

-психолінгвістика досліджує специфіку чоловічих і жіночих асоціацій, гендерно специфічний розвиток мовної здатності людини, дитячу мову. Останнім часом психолінгвістика змикається з нейролінгвістикою

-лінгвокультурологічні і міжкультурні дослідження виявляють культурну специфіку гендеру, загальне і особливе в його конструюванні в залежності від мови та культури певного суспільства, що дозволяє встановити ступінь андроцентризму (від гр. *Anēr* (andros) - чоловік) різних мов і культур.

-ідентифікаційна діагностика вивчає письмові та усні тексти (анонімного) автора з метою визначення параметрів особистості, в тому числі і статі.

-феміністська лінгвістика (феміністська критика мови) досліджує мову з метою виявлення «асиметрій в її системі, спрямованих проти жінок», тобто патріархатних стереотипів, зафіксованих у мові, що нав'язують її носіям певну картину світу, в якій жінкам відводиться другорядна роль і приписуються в основному негативні якості.

Другим напрямком є дослідження особливостей комунікації в одностатевих і змішаних групах [35, с.18]. А.В.Кириліна підкреслює, що, хоча гендер не є лінгвістичною категорією (виняток становлять соціо-та частково психолінгвістика), аналіз структур мови дозволяє отримати інформацію про те, яку роль «відіграє гендер в тій чи іншій культурі, які поведінкові норми для чоловіків і жінок фіксуються в текстах різного типу, як змінюється уявлення про гендерні норми, мужності і жіночності в часі, які стильові особливості можуть бути віднесені до переважно жіночих або переважно чоловічих, як осмислюється мужність і жіночність в різних мовах і культурах, як гендерна приналежність впливає на засвоєння мови, з якими фрагментами і тематичними царинами мовної картини світу вона пов'язана. Вивчення мови дозволяє також встановити, за допомогою яких лінгвістичних механізмів стає можливою маніпуляція гендерними стереотипами. Все це дає підстави стверджувати, що в лінгвістиці формується новий напрям - лінгвістична гендерологія, або гендерна лінгвістика. Однак до цього часу ставлення до гендерних досліджень, і зокрема до гендерних досліджень в лінгвістиці, неоднозначне як в колі фахівців, так і з боку наукової адміністрації. Це пов'язано з історією їх становлення і розвитку.

Як відомо, на початку 70-х років ХХ століття в американських університетах виникли так звані жіночі дослідження (women's studies), в рамках яких жінки вивчали і переосмислювали досвід жінок. У 80-ті роки починається нова фаза в розвитку жіночих досліджень, зазначена переходом від аналізу патріархату і специфічного жіночого досвіду до аналізу гендерної системи. Спостерігається поступове зміщення акцентів: від аналізу жіночого фактора і констатації чоловічого домінування - до аналізу того, як гендер присутній, конструюється і відтворюється в усіх соціальних процесах і як це впливає на жінок і чоловіків. Жіночі дослідження поступово переростають в гендерні. Але ще до середини 90-х років на пострадянському просторі гендерні дослідження, які виростили з жіночих досліджень, були доступні

далеко не всім, залишалися вузько-елітними, де діяли правила закритого «жіночого клубу». Саме в зв'язку з цим Л.П.Репіна зазначає, що «входження жіночої історії» (а вона саме і сприймалася як суто жіноче і дилетантське заняття) в академічну науку аж ніяк не нагадувало «тріумфальний хід». Самі обставини народження «історії жінок» на хвилі сексуальної революції, неослабний ідейний вплив на неї феміністського і ліворадикальних рухів, тривалий період «невизнання» і напівмаргинального існування багато в чому визначили особливий, згуртований характер сформованої внутрішньо наукової спільноти. Яскраво виражений «феміністський акцент» не тільки не сприяв його самовизначенню, але і створив той дух «ізоляціонізму і кастовості», подолання якого зіткнулося з серйозними труднощами і до сих пір ще не завершено» [51, с.10]. Крім того, жіночі, а потім гендерні дослідження в кінцевому підсумку - це дослідження причин і наслідків соціальної несправедливості і до жінок, і до чоловіків (в історії, традиціях, мові, ЗМІ тощо).

А почуття несправедливості, дискримінованості - усвідомлене соціальне почуття. Щоб зрозуміти і прийняти ідеї про порушення гендерної справедливості, гендерний дисбаланс, описати і проаналізувати факти гендерної асиметрії у мові, потрібен власний усвідомлений соціальний досвід. Інакше існує небезпека агресивного неприйняття, відстороненості і навіть відторгнення. Але у багатьох дослідників цей досвід часто неусвідомлений, неочевидний. Деякі відкидають його взагалі, в повній впевненості в тому, що його у них немає: «Я це не приймаю (не розумію і тощо), тому не визнаю» [36, с.120].

В якості основного «аргументу» в подібних «дискусіях» часто звучить: «Цього немає, тому що не може бути». Хоча насправді це не так: гендерний досвід, на думку О.А.Вороніної, з'являється у дитини ще до її народження. Однією з основних причин маргіналізації гендерних досліджень О.А.Вороніна і інші дослідники вважають маскуліний характер традиційної

науки, який виявляється в багатьох явищах. Так, саме визначення науки дається через використання маскулінних атрибутів: об'єктивності, раціональності, строгості, імперсональності, свободи від ціннісного впливу. Але головне, в чому виражається маскулінізм європейської науки, - це сам характер виробництва знань. Відкидаючи ті способи пізнання, які традиційно асоціюються з фемінністю (інтуїцію, чуттєве пізнання), або ті види досвіду, які визначаються як і чоловічі, наука відвертається від багатьох інших способів пізнання світу. Андроцентризм науки виражається і в тому, що об'єктами вивчення традиційно є чоловіки і маскулінність. Так, наприклад, біологія, антропологія, медицина і психологія довгий час вивчали під виглядом «людини взагалі» чоловіка. Традиційні історичні дослідження стосуються, як правило, подій «великої» (чоловічої) історії - воєн, битв, революцій, зміни династій. Повсякденне життя людей, що вважається сферою діяльності жінок, рідко виявляється в полі зору дослідників. Жінки, таким чином, виявляються «захованими» від історії, а й сама історія виявляється досить односторонньою. Навіть «ієрархія наук» носить маскулінний характер: більш престижними і шанованими вважаються строгі науки на кшталт математики або фізики, менш шанованими і «солідними» - «фемінні», на кшталт літературознавства та лінгвістики [14, с.76].

Тому формування гендерного підходу в соціальному та гуманітарному знанні по суті є набагато більшим, ніж просто появою нової теорії. Це - принципово нова теорія, прийняття якої іноді позначає зміну ціннісних орієнтацій людини і вченого і перегляд багатьох звичних уявлень і «істин». Це своєрідне перемикання реєстрів, зміна акцентів, нові проєкції, інша площа дослідження гендерних стереотипів.

Стереотип виконує функцію програми поведінки. Стереотипи містять в собі вже наявні у людини знання про предмет і впливають на сприйняття даного предмета при безпосередньому контакті з ним. Стереотип не тільки виділяє статистично середню думку, але задає норму, спрощений або

усереднений до межі зразок соціально схвалюється або соціально припустимої поведінки. Загалом стереотипи є складовою частиною культури і відіграють важливу роль у захисті соціальних цінностей групи, характеризуючись емоційністю, а також високим ступенем стійкості.

Гендерні стереотипи - це внутрішні установки щодо місця чоловіки і жінки в суспільстві, їх функцій і соціальних завдань. Особливість стереотипів така, що вони настільки міцно проникають в підсвідомість, що їх дуже важко не тільки подолати, але і усвідомити взагалі [16, с. 7].

Гендерні стереотипи відображаються у мові як у вигляді стійких поєднань (Всі жінки дурні; волосся довге, а розум короткий; жінка - це перш за все мати; чоловік - глава сім'ї), так і у вигляді загальних уявлень про чоловіків і жінок (чоловіки раціональні, жінки емоційні; чоловіки думають головою, жінки - серцем; чоловіки - істоти безрозсудні, безвідповідальні, і тільки жінка здатна тримати їх в рамках; чоловіки - це сила, жінки-це слабкість).

Гендерні стереотипи дуже спрощують реальну ситуацію, однак в колективній суспільній свідомості вони закріплені міцно і міняються повільно. В тій чи іншій мірі стереотипи-забобони впливають на кожну людину. Згідно укоріненим уявленням жінкам в суспільстві приписується менша цінність, ніж чоловікам.

Гендерні стереотипи - сформовані в культурі узагальнені уявлення про те, як поведуться чоловіки і жінки [24, с. 62]. За визначенням А.В. Кириліної, гендерні стереотипи являють собою «культурно і соціально обумовлені думки про якості, атрибути і норми поведінки представників обох статей і їх відображенням в мові» [35, с.19]. Гендерна стереотипізація, що фіксується у мові, тісно пов'язана з виразом оцінки і впливає на формування очікувань від представників тієї чи іншої статі визначеного типу поведінки [31, с. 192]. А.В. Кириліна зазначає, що гендерний стереотип є

«спрощеним схематизованим, емоційно забарвленим образом чоловіка і жінки» [33, с. 10].

Тож, під *гендером* розуміють стать людини з огляду на розподіл між чоловіком і жінкою соціальних функцій, форм діяльності, специфіки поведінки, культурних норм тощо [6, с.154]. *Гендер* створюється суспільством як організована модель соціальних відносин між жінками й чоловіками, що визначає їхню роль і місце у суспільстві та його складниках, таких як сім'я, політика, культура, економіка, освіта, релігія. Як продукт розвитку культури й соціуму *гендер* має ознаки інституційності, ритуалізованості, релятивності й конвенційності [33, с.11].

Незважаючи на лінгвістичні здобутки у вивченні *гендеру*, сучасне мовознавство «переживає своєрідний *гендерний бум*, а тому можна і слід говорити про накопичені ідеї, напрями пошуків та експериментів, маючи на оці становлення української лінгвістичної гендерології, бо гендер як ніяке інше соціолінгвістичне поняття закорінений в умови життя, реалії, норми і традиції певної культури» [66, с. 127].

Лінгвістичні дослідження в галузі *гендеру* — це маніфестація гендеру в мові, його вплив на комунікативну поведінку. Численні праці дослідників присвячені вивченню фемінізації / неофемінізації назв осіб та функціонуванню фемінітивів [2]; розглянуто гендерну маркованість мовних одиниць [13]; досліджуються гендерні стереотипи [17] й гендерна ідентичність [4]. *Гендер* вивчається в межах лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики, концептології, етнолінгвістики, політології [4; 11; 19; 20; 23; 26-30] тощо.

1.2 Культурно - символічні коди як семантичні компоненти концептів «жінка» і «чоловік»

Як з'ясувалося, у дослідників немає єдиної думки щодо семантичних параметрів, за якими може проводитися вивчення концепту як базового поняття лінгвокультурології. Але відомо, що в ці параметри включаються як понятійний так і образний, ціннісний, поведінковий, етимологічний і культурний «виміри» [30, с.17]. Мова - дзеркало культури, яке фіксує символічні прояви і відображає стереотипи суспільства. У всій загальнолюдській універсальності концепти мають певну національно-культурну специфіку.

Концепти "чоловік" і "жінка" як носії культури складаються з окремих частин, відображаючись при цьому через різні коди культури. «Код культури розуміється як «сітка», яку культура «накидає» на навколишній світ, членує, категоризує, структурує і оцінює його. Коди культури співвідносяться з найдавнішими архетипними уявленнями людини» [38, с. 232]. Власне кажучи, коди культури ці уявлення і «кодують» [39, с. 15].

Коди культури фіксуються у мовній свідомості, у мові, бо сама мова, згідно К. Леві-Строссу, є специфічним способом існування культури, фактор формування культурних кодів. Виступаючи у функції культурних знаків - еталонів і стереотипів культурно-національного світорозуміння, мова не тільки бере участь у відтворенні і міжпоколінній трансляції установок національної культури, а й формує її. Дослідники говорять про різні коди, що характерні для різних культурних просторів. У рамках культурних концептів «чоловік» і «жінка» вони виділяють природно-фізичний, інтелектуальний, біоморфний і лінгвістичний коди культури. Ці коди не тільки дозволяють проводити аналіз «мови культури», тобто аналіз можливості мови відображати культурно-національну ментальність його носіїв, а й вибудувати систему міжособистісної взаємодії, за допомогою якої

створюється, підтверджується і відтворюється уявлення про чоловіка і жінку, як категорії соціального порядку [45, с. 147].

У зв'язку з цим модель соціальних відносин характеризує міжособистісне спілкування, яке виробляється на рівні свідомості, прийняття заданих суспільством норм і підлаштування під них. Свідомість людини як істоти соціальної з самого народження орієнтована на спілкування, де їй «нав'язується» певне бачення світу. У процесі соціалізації особистості формується національно-культурний компонент, який входить в культурну компетенцію комунікантів і визначає національну специфіку комунікації [38, с. 42]. Даний компонент обумовлює національну тонкість ментально-лінгвального комплексу, тобто визначає особливості мовної свідомості.

Розглянемо ряд природно-фізичних параметрів, що характеризують менталітет українського та ірландського поглядів на чоловіка і жінку. Жіноча краса завжди була центром уваги і обговорення «чоловічого мовлення». Образ жінки - це образ сексуального партнера, який сприймається як щось спокусливе; при цьому спостерігається опис фізичних параметрів жінок з позиції їх зменшення, що підкреслюється опозицією з чоловічою фігурою: жінка - крихітка, малятко, дитинко (Little one, baby, pretty woman), чоловік - чолов'яга, здоровань (Cop, lad). Жінка постає об'єктом полювання, «ласим шматочком». У рамках цього коду ми часто маємо справу з системою одиниць і значень, що визначають національну специфіку мови, коли комуніканти добре розуміють один одного, оскільки мова йде про речі однаково добре знайомі і зрозумілі їм - національно-прецедентних феноменів: відьма, карга / Monument, waffle iron /.

Жінка - це, як правило, апетитна, пишна, в соку. У жінці цінуються її природно-фізичні якості: краса, елегантність, молодість, рухливість: милася, дорогенька, квіточка, сонечко. В іншому випадку ми можемо говорити вже про жіночу драму: «не встигла озирнутися, як перестали озиратися». Мови культур строго засуджують відхилення від заданих жінці параметрів: так,

мужичка - жінка з простого народу, селянка (Словник української мови). Ця лексема набула сьогодні загальноживаного значення щодо жінки з великим статурою або грубої жінки. Точний еквівалент слова існує і в англійській й мові – the man-woman, the masculinized woman.

Мовний зворот «бути чистої води жінкою», що поширений у публіцистичному та художньому стилях, також ставить на чільне місце природні параметри жінки. Якщо брати до уваги зазначений статус жінки, то можна припустити, що існує «та», інша сторона, в якій краса, елегантність стають однією з причин, що порушують закони моральної поведінки. Жінка все більше і більше перетворюється в публікаціях преси та художній літературі в сексуальний об'єкт, що позбавлений власного голосу.

Ще донедавна було поширено твердження, що кожна жінка в душі повія. Перш ніж навести приклади, які вписуються в метафору «гуляща», потрібно зауважити, що для чоловіків зрада, «вільна» поведінка жіночої статі, є чимось незвичайним, хоча це, мабуть, більшою мірою притаманне чоловікам. Проте, у «мові культури» частіше відображається «гуляща» і «розпусна» жінка, ніж чоловік [57, с. 260].

Для чоловіка натяк на сексуальне життя не має сліду негативної оцінки. Даний парадокс можна пояснити наявністю «подвійного стандарту» [35, с. 16] для чоловіків і жінок в мові. Так, бабій, дамський угодник / womanizer, woman youngster - це всього лише чоловік, небайдужий до особин протилежної статі.

Сексуальна активність і досвідченість жінок не схвалюється побутовою мораллю: у жінки, охочої до чоловіків, не буде чоловіка. Краса жінки стає об'єктом полювання, де, з одного боку, чоловік хоче спокусити, але, з іншого, вимагає дотримання строгих канонів пристойної поведінки: «дружина пізнається під час відсутності чоловіка». Жінку підозрюють у зраді або непостійності, яка чекає на лише слушного моменту: чоловік за поріг, дружина слідом. У цій подвійності ховається вседозволеність маскулінності,

однією з причин якої є фізична сила, інтелект, соціальний статус згідно ролі «господаря», «батька», «годувальника».

Ідіоматика мови не просто відображає позитивні риси чоловіків, а й розкриває сутність «жіночого розуму» [57]. Сильна половина / the strong sex / - це не тільки спритний, мужній, що долає труднощі, але й людина, що в першу чергу, чоловік, господар, голова / Lord man / (вождь, глава); бути господарем справи / To be master of the position, to be master of the house; поводитися по-чоловічому / be master of something. З позиції жінки він є «моїм господарем» / my Lord and Master /.

Фразеологічні засоби, що описують інтелектуальні здібності жінки, висловлюють той факт, що жіночий розум «недолюдський» [57].

Аристотелевське трактування жінки як недолюдини надовго і міцно закріпилася в мовній свідомості народів: my aunt can do that too - that is a very easy or incorrect solution to the task; long hair, short mind / у баби волосся довге, та розум короткий / дівоча пам'ять, бабі дорога від печі до порога, бабські уми розоряють доми / Girl for everything - one helper for all simple jobs. Про жінок, які мають або вважають за краще світлий колір волосся, склався стереотип, що приписує їм негативні оцінки. Всім відома фраза, що відображає цей стереотип: «Говоріть повільніше, я блондинка». Ця номінація жінок набуває дещо зневажливого звучання, як ніби блондинки - це деяка категорія або навіть вид жінок, що відрізняються особливо слабким інтелектом і, ймовірно, тому грають підлеглу роль. «Men prefer the blondes, but marry the brunettes» (чоловіки віддають перевагу блондинкам, а одружуються на брюнетках), що і в англійській мові підтверджує ідентичний культурний погляд.

Про маркування характеристик інтелектуальної продукції жінок говорять і багато понять: жіноча логіка, жіночий погляд, жіночі вірші, жіночий роман, жіночі штучки тощо. Вони висловлюють зневажливе ставлення до художньої і інтелектуальної творчості жінок, тоді як було б

неприродно говорити про чоловічий фільм або чоловічий погляд, маркуючи поняття і ставлячи його тим самим в ряд похідних, другорядних фактів. Як контраргумент, що стосується жіночого розуму, можна було б навести висловлювання Ф. Раневської: «Жінки розумніші за чоловіків. Ви коли-небудь чули про жінку, яка втратила б голову тільки від того, що у чоловіка гарні ноги?» [54, с.18].

Один з вище названих кодів культури - біоморфний - відображає уявлення людини про світ тварин, рослинний світ. Цей код пов'язаний в першу чергу з існуючими стереотипами, вважає Д.Б. Гудков [18, с.345].

Існуючі уявлення про образи світу флори і фауни були спроектовані на саму людину. Її спосіб життя, постійна залежність від явищ природи і пов'язана з цим спостережливість зажадали від людини багатьох якостей, якими наділені тварини і рослини, або рис, властивих самій природі. Чоловік, як відповідальний за збереження худоби, зовнішнє благополуччя сім'ї, повинен був володіти такими якостями, як спритність, хитрість, хоробрість, сила, в той час як жінка традиційно постає в образі берегині домашнього вогнища. Ймовірно, цими передумовами пояснюється настільки широка представленість даного коду культури у мовній свідомості народів.

У біоморфному коді культури, пов'язаному з побутовими стереотипами, міститься цілий ряд прикладів, що поєднуються з концептом «жінка». Так, в українській культурі змія - це підступна, холодна жінка, про яку говорять «змія підколодна», «пригріти змію на грудях», зозуля - мати, яка кинула дітей, метелик (нічний) і бабка. Ці метафори означають жінку легкої поведінки, легковажну жінку. Бути індичкою означає у мові бути дурепою, сорока - балакуча жінка, пліткарка; коза - жвава і неспокійна дівка, а бджілка - працівниця. Метафоричне позначення в українській мовній картині має ряд зооморфізмів, що передають фізичні ознаки жіночої статі: корова - товста, незграбна, неповоротка жінка; лебідь, лебідонька, навпаки, - красуня; кінь - жінка великої статури, фізично витривала жінка.

Цікаво було б розглянути ще одну метафору, що увійшла в мову як фразеологізм з Біблії і який набув нового семантичного значення «валаамова ослиця». Перше значення має загальноживаний характер і позначає покірну мовчазну людину, що несподівано виражає свою думку. Друге значення виразу відноситься виключно до жінки. Осел - символ дурості і впертості. Ослиця - похідний іменник жіночого роду. Граматична категорія роду вплинула на семантику, отже, ослиця означає дурна, уперта жінка.

Мара - жіночий образ, вона живе на болоті і робить всякі дрібні капості. Жінка як потвора - це неохайна, негарна, неприємна, як правило, худа жінка, здатна на дрібні капості.

Так само, як і в українській мові, в англійській мові в рамках біоморфного коду можна знайти метафоричні вирази, що описують фізичні параметри жінок: Cutie – милася, симпатична дівчина, а навпаки to ugly duckling - бридке каченя - страховисько (страшненька).

Назви деяких інших тварин символізують багато внутрішніх негативних рис: Rat man / щур, тобто нахабна, хитра жінка; poisonous toad / відьма, злюка, fresh toad / нахабна дівчинка; Raven mother / ворона, мати, яка не піклується про своїх дітей; false snake / брехлива змія, зрадниця; the goose - a naive girl / наївна, недосвідчена молода дівчина; stupid goose / дурна.

У мові засуджується також і втручання в сферу чоловічої "переваги" з боку жінки, тобто верховенство в родині, загальна активність: Domestic dragon - dominant wife / домашній дракон, active woman.

Розглянуті приклади є стрижневими ознаками повсякденного менталітету у самосвідомості народу при описі двох концептів. Вони підтверджують наявність в мові «подвійного стандарту», асиметрію в системі мови, іншими словами мовний сексизм, коли відбувається нав'язування такої картини світу, в якій жінці відводиться другорядна роль з приписуванням їй в більшій мірі негативних рис. Але вони відображають століттями укладені відносини між чоловіком і жінкою у побуті і суспільстві, де існує цілий ряд

специфічних для статей заборон і заповідей, що регулюють їх поведінку. Таке бачення і відображення світу правомірно було б назвати чоловічою картиною світу.

У цій роботі категорія гендеру розглядається як явище культури і мови, тобто в аспекті лінгвокультурології. Гендерні відносини фіксуються у мові у вигляді культурно обумовлених стереотипів, накладаючи відбиток на поведінку особистості і на процеси її мовної соціалізації. За словами Н. Л. Пушкарьової, «де б ми не знаходилися, яким би змішаним з точки зору статі не було наше суспільство або співтовариство, воно завжди» гендерно забарвлене» [49, с.136].

Біологічна стать - тільки передумова, «підказка» для приписування людини до «чоловіків» або «жінок». Прояв же гендеру (стереотипи, норми, ідентичність) не універсальні, а культурно детерменіровані. Різні широти, різний перебіг політичної історії, різні раси і соціальні групи виявляють різні традиції «приписування до статей» [49, с.138].

Фемінологи-конструктивістки довели, що справа в тому, що це не тільки різні традиції, але і різні владні практики відносин між статями. Ці практики, як і сама категоризація, репрезентуються за допомогою зовнішніх знаків і показників, до яких відносяться одяг, зачіска, прикраси, особливості поведінки. Без них повсякденне спілкування утруднене, тобто «приписування до статті» є неусвідомленим фоном у спілкуванні в усіх соціальних сферах [49, с.139].

Чоловіче і жіноче існують як елементи культурно-символічних рядів: чоловіче - раціональне, духовне, божествене, культурне; жіночне - чуттєве, тілесне, гріховне, природне [45, с.150].

Важливим елементом конструювання гендерних відмінностей є їх поляризація і ієрархічна супідрядність, при якій маскулінне і є пріоритетом нічим не домінуючим, фемінне ж вторинним і підлеглим, бо жінці нічого

сублімувати, так як вона від природи, нібито, позбавлена волі та інших маскулінних характеристик.

Не можна не сказати про таку якість як насильство. Воно є основа культури патріархального типу. Патріархальна свідомість вважає дану модель суспільства, засновану на насильстві, природною, обумовленою біологічними відмінностями статей. Сила і влада постійно затверджуються через агресію і експансію, які прийнято вважати «чоловічими». Так, різні твердження структуруються з маскулінних позицій: «Прийшов, побачив, переміг!», «Взяти бика за роги» / *to take the bull by the horns*. Жінка ж повинна бути слабкою, чуттєвою, так як інакше неможливий архетип сильного чоловіка. Головні цінності для жінок - це сім'я і любов; справа, робота, самореалізація поза сім'єю - чоловічі цінності. Це підтверджується у мовах різних культур цілою низкою мовних одиниць: прислів'ями, приказками, мовними зворотами тощо.

З позиції ідеології «справжнього чоловіка» не випадково тіло стає прикладом особливої культурної динаміки, а не простої і постійної анатомічної статичності. Саме воно порноінтерпретує статеві стосунки, дає можливість порушувати закон, творити кримінал. У зв'язку з цим хотілося б згадати слова героїні роману Мерилін Френч «Frauen»: «What is a man anyway? Everything I see in pop culture around me tells me a man is one who fucks and kills» / Що є чоловік? Все, що я бачу навколо себе в попкультурі, каже мені про те, що чоловік це той, хто обманює і вбиває [65, с.62].

Особливий статус тіла дозволяє акцентувати увагу на дії, а не на стані, на результаті, а не на процесі. Чоловіча сексуальність неймовірно надлишкова, так як, крім свого репродуктивного значення, вона забезпечує високу активність організму. Сексуальна «стурбованість» чоловіків виходить за всі мислимі і немислимі рамки [65, с.64].

В рамках нашого дослідження нас цікавлять їх вербальні позначення в мові англійських культур. Слова і метафори, що позначають чоловічі

геніталії, за словами І.С. Кона, мають на увазі активне, суб'єктне начало, а жіночі - пасивне начало і порожнечу. У зв'язку з цим звернемося до існуючої практично у всіх мовах інвективної лексики, так як вона також може служити символічним кодом культури, і в ній також закладені статусно ієрархічні стосунки між статями. «Сороміцькі» слова своїм походженням зобов'язані древньому ритуалу «сміху». Показуючи «сороміцькі» речі (наприклад, дулю) і кажучи «сороміцькі» слова або непристойності, учасники свят викликали сміх натовпу. У стародавніх культурах сміх вважався життєдайним, таким, що очищує і животворящим началом [375, с.47]. Разом з тим, інвективна лексика, або мова лайок, є цікавою для вивчення семантики статевого символізму. І. Кон, аналізуючи «матюки», пише, що сексуальні символи позначають головним чином статусно-ієрархічні відносини, де жіноча роль є підлеглою. Інвективна лексика неоднакова у різних народів, але підпорядкована деяким загальним транс культурним о закономірностям. У національних культурах, де високий статус родинних відносин по материнській лінії, велику роль можуть відігравати сексуальні образи матері («мат»); у різних культурах, особливу увагу звертають на сексуальне життя суспільства, місце найбільш грубих інвективів належить сполученням з коітальним змістом, не обов'язково спрямованим на матір або інших родичів ображуваного. Наприклад, італійська культура вдається до образи найбільш шанованої святині - Мадонни. «Сексуальність не є чимось винятковим, а символізується із загальною логікою розвитку мови і культури, бінарних відносин» [37, с.49].

Жінку орієнтують знайти всередині себе бажання чоловіка, породивши масове почуття неповноцінності, жінка воліє мовчати, що не виявила у себе шуканого. Пізнаючи свого сексуального партнера, чоловік, зі свого боку, теж розраховує, що у жінки під соціальним і культурно-романтичним шаром міжстатевих відносин виявляться сходи, що ведуть до біологічного «хочу». І не виявляє нічого подібного. Many women want to dream with men without

sleeping with them. They should be made emphatically aware of the impossibility of this project. She said to herself: Sleep with him, yes - but just no intimacy./ Багато жінок хотіли б мріяти з чоловіками, але не спати з ними. ... Вона каже собі: спати з ним так, але ніякої інтимності. [83, с.14].

Всі конфлікти чоловіків і жінок мають в основі чоловічої пошук лінійної організації сексуального життя жінки, спроби знайти джерело «хочу». Тепер вже жінка, справжність її відносин сумнівні для чоловіка: без природної біологічної підкладки чоловік не розуміє і не в силах її зрозуміти і виявити. Жінці не зрозуміло, чому чоловік віддає перевагу саме їй, якщо він може захотіти будь-яку іншу. Чоловікові незрозуміло, як жінка може жити з ним, якщо вона цього не хоче.

Чоловік вийшов з антропогенезу біологічно активним і виявився рабом і заручником власної сексуальної енергетики. Біологічна «пасивність» жінки зробила її активною суспільно, всі свої біологічні передумови вона переплавила в соціальні регулятори. Жінка чоловіка ніколи не хотіла, не хоче і не захоче - хіба що за примхою і капризу. Вона завжди домагалася не чоловіка, а просто життя навколо себе, що знайшло відображення в наступному вислові: *women are never with themselves and therefore want men not to be with them either, but with them* / Жінки не належать собі і тому вони хочуть, щоб і чоловіки належали не собі, а їм.

Уже сьогодні починається переоцінка явно заниженого соціального статусу жінки. Жінка стає, нарешті, повноправним партнером в житті суспільства, хоча на початку 90-х років феміністки займали в системі стереотипів місце «ворога народу» і були представлені як брудні і незадоволені життям тітки, які не вміють залучити чоловіків. Іноді їх форум просто представляли як збіговисько лесбіянок. Але саме завдяки їм, жінки на сучасному етапі розвитку суспільства представлені у всіх сферах життєдіяльності, довівши багатовіковій історії людства (а людство представлено було чоловічою половиною) свою рівноцінність і згодом

внівши свої корективи у мовну «включеність» жінок в чоловічу стать / асиметрію.

В останні роки, у зв'язку з великою участю жіночої статі в політичному житті британського та американського суспільства, в мові з'являються і нові гендерно марковані поняття: Party woman, quota woman, "male" woman.

Останнє позначення несе «чоловічу» забарвленість, так як бути політично представленою традиційно означало уподібнення «політизований» статі - державним мужам. З'явився вираз «men's rules of the game / чоловічі правила гри», що є доказом «чоловічої» особи політики.

Світова практика показує, що стабільна політика держави залежить від нормального представництва жінок у владі. В середньому це приблизно третина від усіх політиків у всіх гілках влади.

У британському парламенті 198 жінок, що становить 33% від загального числа депутатів, а в 1976 році їх число не перевищувало 36 (7%).

Наразі у світовій практиці жінки постають як господині своєї долі з активною життєвою позицією, вони можуть не тільки відстояти свої права в суспільстві, а й запропонувати якісь нові підходи до вирішення наболілих проблем. У англійській мові на сьогоднішній день це знайшло відображення у гендерно-маркованій лексиці: business lady, business woman, iron lady, all people are sisters (за аналогією з журналом, як антипод всі люди - брати), або «To be woman enough» від «To be man enough». Останній вираз з'явився в мові як емансиповане запозичення, що позначає самостійність жінки, сильну волю (Pons, Wörterbuch der Umgangssprache 1987). Слово «феміністка» перестало сприйматися як щось далеке, привнесене з Заходу і вороже національній ідентичності. У англійській мові цей семантичний ряд продовжать такі одиниці як Feminist, top woman, businesswoman.

З проведеного аналізу можна зробити наступний висновок: суспільно-політичні зміни у суспільстві поступово впливають на гендерний устрій і склад мови. Особливе місце в руслі проблеми зміни у мовній структурі

займала і займає феміністська лінгвістика, яка має за мету зміну узусу і добилася певних результатів. Своєю появою гендерна лексика також зобов'язана новим популярним ток-шоу "I myself", "Women's gaze", жіночим рок-груп, жінкам-авторам популярних детективів, жінкам – телеведучим тощо. Але навіть тоді, коли жінка стала начальницею і директором (Top woman, shop manager), її душа знаходиться в очікуванні зустрічі зі своєю половинкою. Коли приходить матеріальне благополуччя, фінансова незалежність, чоловік потрібен діловий жінці не менше ніж тоді, коли вона ходила в єдиному скромному костюмчику [63, с.95]. Гендерні відносини пронизують сьогодні всі сфери соціального життя. Для вирішення завдання подолання гендерної стратифікації необхідно переглянути ставлення суспільства до жінки, а також відносин між статями. Руйнування старих, віджилих підвалин і заміна їх новими можуть поступово призвести до взаємодоповнюваності статей і їх рівної представленості у мові і культурі. Культура, отримуючи нову життєву силу, «живучи в діалозі з іншими народами», здатна до самооновлення, прояву нових форм.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

У розділі визначено, що гендер як соціокультурний конструкт знаходить яскраве втілення в різномовних картинах світу. Досліджуваний феномен має множинний прояв у різних мовах, виражаючись у семантиці лексичних, фразеологічних і пареміологічних одиниць. При всій універсальності понять «мужності» і «жіночності», гендерні відносини мають певну національну специфіку, яка виявляється у їх порівняльному аналізі з урахуванням етнокультурних препозицій. Ці препозиції визначають їх різну акцентованість в культурі певного народу. Лінгвокультурологічний аналіз

гендерних відносин в українській та англійській мовах виявляє значний їх збіг, однак є певні відмінності, обумовлені етнокультурними традиціями і національною специфікою мови.

Проаналізувавши національно-культурні характеристики концептів «чоловік» і «жінка» прийшли до наступних висновків, що в українській та англійській культурах жінці пропонується діяльність по дому, турбота про дітей, чоловіка; чоловік же - це годувальник. Але наразі такі ніби-то непорушні поняття «чоловік» і «жінка» еволюціонують відповідно до ходу історії, політики, економіки, соціуму тощо. Гендерні відмінності, що спочатку були визначені самою людиною і є конструктором культури, змінюються разом з нею в міру розвитку ідей самого суспільства. Жінка почала займати рівну роль із чоловіком, працювати у чоловічих професіях, керувати державами, домагатися успіху у всіх сферах своєї діяльності тощо.

РОЗДІЛ II РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН У ІРЛАНДСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ ХХ-ХХІ ст.

2.1 Трансформація традиційних чоловічих та жіночих образів у сучасній масовій культурі

Культура знаходить своє відображення в мові і через неї передається від покоління до покоління. Особливості національної культури і світосприйняття народу знаходять своє яскраве відображення у художньому дискурсі, який зберігає досвід поколінь і уявлення про цінності певного народу. Ірландський художній дискурс, характеризуючись національною специфікою і самобутністю, до сих пір не отримав свого цілісного опису в лінгвістиці, що підтверджує актуальність цього дослідження, метою якого є виявлення особливостей організації лінгвокультурного простору і аксіологічних домінант ірландського художнього дискурсу в гендерному та перекладацькому аспектах.

Аналіз змісту європейської лінгвокультури дозволив провести маркування основних груп (систем) відповідно до експлікованих в них гендерних ролей (давньогрецька, слов'янська, кельтська тощо).

Кельтська група - близька до патріархату модель, богам підвладні стихії, почуття і потойбічний світ (деякі функції виконують жіночі персонажі), богині - репродуктивні функції і почуття (деякі функції виконують чоловічі персонажі).

Ірландія, Великобританія, Франція, Німеччина (кельтська група)
Міфологічна модель: близька до патріархату.

Реальні гендерні відносини. Перш ніж говорити про країни, на території яких існувала кельтська культура, варто сказати, що відгомони її відчуваються по всій Європі, але саме кельтські традиції збереглися здебільшого в Ірландії. Однак спробуймо виокремити загальні елементи гендерних відносин кельтської культури. Відносини чоловіків і жінок у

кельтських народів формувалися незвично. В основі всього знаходиться жінка, але її влада завжди оскаржувалася чоловіками, які згодом перемагали. Таким чином, патріархальні традиції взяли верх над правами жінок з самого початку часів, однак архетип жіночої праматері зберігся в жіночій свідомості, що можна помітити і зараз: загальна жіноча емансипація Європи.

Чоловіки в кельтській культурі - вирішувачі. Іншими словами, вольове рішення або ж ініціатива про створення сім'ї належить саме чоловікові. На жіночий погляд, їм не вистачає романтичності і хороших манер, проте вони надійні і дбайливі. Жінки - виконавиці. Жіноча рольова поведінка полягає не тільки в дітонародженні, але і в покорі чоловікові. Становище жінки в суспільстві визначалося щодо її родичів-чоловіків. Разом з тим у жінок в кельтській культурі було набагато більше свободи, ніж, наприклад, в Греції. Сімейні стосунки кельтів склалися згідно патріархальним устоям, проте відносно власності були свої особливості. Наприклад, в Ірландії право на власність, придбану в шлюбі, мали як чоловіки, так і жінки, хоча права жінок були більш обмежені. Сім'я виступає головною цінністю, проте родичі і подружжя живе окремо. Великі свята в кельтській традиції - це час зустрічі всіх поколінь родини. Можна помітити, що подібна традиція збереглася і до сих пір. Відносини між подружжям і між родичами завжди дружні і дуже міцні. Чоловік займався не тільки здобуттям зовнішніх благ для сім'ї, але і брав на себе частину домашніх обов'язків. Жінка ж займалася виключно вихованням і забезпеченням добробуту дітей. Цієї сфери чоловік не стосується ніколи. Навіть зараз чоловіки в Ірландії намагаються ухилитися від процесу виховання дитини, особливо в перші роки життя малюка. Жінка не мала права вирішувати що-небудь в питаннях «сімейного бюджету» і долі сім'ї. У наші дні в Ірландії фактично тільки батько має справжні права, тому що тільки батько може вирішити, де буде жити дитина, куди вона може піти вчитися. Тільки батько може вирішити питання про лікування дитини і давати згоду на складну операцію. Крім цього, батько зовсім спокійно може

кинути сім'ю, виїхати в іншу країну, забрати дітей у матері і при поверненні знову відновити всі свої права. Крім цього, поки жінка перебуває у шлюбі, всі фінансові питання вирішуються чоловіком. Жінка в Ірландії може розраховувати тільки на кошти, які чоловік може виділити для неї на те, щоб вести господарство і одягати дітей. Кельтська культура стверджує особливу цінність сім'ї. Чоловік і жінка створені для сімейних відносин, тому всі гендерні ролі в цій культурі засновані саме на правилах сімейного укладу. Патріархальність заснована не на ролі жінки-наложниці, а на ролі жінки-виконавиці.

Проте, на рубежі ХХ-ХХІ століть у світі сталася очевидна зміна соціокультурного статусу статей, що стало серйозної суспільної проблемою, яка пов'язана із трансформацією традиційних гендерних стереотипів.

Наразі виділяються чинники стереотипізації чоловічих та жіночих образів в сучасному світі та окреслюються межі їх впливу. Вказується на той важливий факт, що сучасна культура, на відміну від культури попереднього періоду, стає переважно візуальною. Візуальність сучасної культури характеризується важливою відмінною рисою: принциповою динамічністю, якої за фактом була позбавлена зображувальність минулого аж до епохи модерну, але яка була присутня в образотворчому мистецтві, опосередкована символом, як денотатом, на що вказує саме існування візуального тексту [60, с.69].

Динамічність сучасної візуальної культури перетворює художній текст у безпосередню дійсність, якій бракує лише смаку і запаху. Однак ця дійсність навмисно уникає відтворення реалістичних і достовірних образів. Тексти сучасної культури візуальні: це реклама, кіно, телебачення, журнали, Інтернет, що постійно транслиують певні стереотипи мужності та жіночності, які безпосередньо пов'язані з трансформованими чоловічими та жіночими образами. Сучасна жінка, уже не домогосподарка, а успішна бізнес-леді. Практично у всьому світі жінки вже давно і успішно працюють в

чоловічих професіях. Успіхи сучасної західної жінки знайшли відображення на сторінках глянцевого журналу, що відображають уявлення масової культури про жінку XXI століття. Жіночий «глянець» виступає як гендерно-орієнтоване видання щодо способу життя сучасної жінки, транслює цілком певне стандартизоване, стійке, емоційно і ціннісно забарвлене уявлення про неї як про соціальний об'єкт успішності [50, с.140].

Глобальне поширення ідеології успіху, що культивується західним суспільством, визначає стійкі тематичні зони дискурсу жіночих глянцевого журналу. Серед них можна виділити наступні:

- 1) краса і зовнішність;
- 2) характер, емоції, поведінку;
- 3) соціальна роль.

Дані тематичні зони, у свою чергу, зумовлюють наявність декількох константних компонентів, що входять в образ жінки, а також певної мовної поведінки й лексико-стилістичної наповнюваності журнальних статей.

Для аналізу використовувалися матеріали, представлені в онлайн-версії популярних англійських глянцевого журналу: *Style Caster* [94] та *Cosmopolitan* [91].

Одна з типових складових образу сучасної жінки у глянцевого журналу - жінка-красуня:

(1) *Fast Beauty Products That Work Instantly (Stylecaster)* [87, с.24].

(2) *Target Is About To Look Like Sephora But Way Cheaper (RealSimple)* [88, с.7].

Обличчя має виглядати як Sephora, але набагато дешевше (RealSimple) (ВП).

(3) *The Best Street Style From Tbilisi Fashion Week Spring' 18 (Vogue)* [88, с.10].

Найкращий вуличний стиль з Тбіліського тижня моди Весна 18 (Vogue) (ВП).

(4) *French Beauty Secrets Every Woman Should Know, According to Marie Antoinette* [88, с.21].

Французькі секрети краси, які повинна знати кожна жінка, на думку Марії Антуанетти (ВП).

(5) *Hacks for Saving Your Skin in the Winter* [88, с.35].

Хаки для збереження шкіри взимку (ВП).

Аналіз змісту статей, що відтворюють образ жінки-красуні, показав, що мовленнєва поведінка в подібного роду матеріалах характеризується функціонуванням великої кількості описових прикметників і прислівників зі значенням оцінки:

— *seem so effortless and clean* [88];

— *some cozy-comfy outfits* [88];

— *a brand-new wardrobe* [87];

— *like this knee-length gray skirt* [88];

— *an oversize scarf and printed top* [88];

— *a cult-like following* [99];

— *the cushiony texture lasts all day but doesn't leave your lips looking dry or cakey* [88];

— *your precious skin* [87];

— *especially perfect for sensitive complexions* [88].

Звертає на себе увагу часте вживання дієслів у наказовому способі і звернення до читачок на «ти», що свідчить про наставницький характер дискурсу жіночого «глянцю»:

(6) *Grab the longest lashes you can find and get ready to take some notes* [88, с.5].

Отримайте найдовші вії, які ви можете знайти, і підготуйтеся зробити кілька нотаток (ВП).

(7) *Relax, you don't need to buy a brand-new wardrobe* [88, с.12].

Розслабтеся, не потрібно купувати новенький гардероб [88, с.12].

(8) *Mix and match them easily and you 'll never feel like you 're wearing the same thing that over and over again [88, с.19].*

Легко змішуйте їх і поєднуйте, і ви ніколи не відчуєте, що одягнені в одне і те ж, що знову і знову (ВП).

(9) *Take some of your favorite basics and give them some pizzazz [88, с.42].*

Візьміть кілька своїх улюблених основ і дайте їм трохи піци (ВП).

(10) *Wear this outfit while you're running побіженьках or to a weekend brunch with friends [87, с.38].*

Носіть це вбрання під час бігу або на пізній сніданок з друзями (ВП).

Успішна жінка – найбільш ємний компонент образу сучасної жінки, що охоплює всі інші складові. Концепт успіху визначає тематично-змістовий контент матеріалів: статті про брендovanу продукцію, кар'єру, інтимні стосунки, моду, спорт, здоров'я та відпочинок. У глянцеvih журналах репрезентується штучно нав'язувана нормативна модель жіночності, коли остання можлива лише за умови достатньої успішності у різних сферах життя.

Розглянемо образ сучасної жінки більш детально. Досить активно на сторінках жіночих журналів представлена тема сексуального партнерства. Культивується неможливість жіночої самотності, неповноцінність життя жінки без чоловіка, благополуччя яке також є невід'ємною частиною репрезентації образу успішної жінки. Даються поради щодо того, як будувати стосунки, вести себе з близькими обранця, що робити у разі розставання, які місця та одяг вибирати для побачень тощо. Звертає на себе увагу постійне використання слів «партнер» та «партнерство», що розкриває такі складові концепту «любовні відносини» у «глянці», як спланований розрахунок, керованість, націленість на успіх.

Серед синтаксичних стилістичних прийомів переважають безособові речення, наказовий спосіб і конструкції з неособовими формами дієслів, що

дозволяє тексту виконувати діючу функцію. Показовим у цьому відношенні уривок зі статті "Cell Phones don't Ruin Relationships, Bad Habits Do" журналу Style Caster [88]:

"It is important that you do not spend all of your time with your partner - focused on your phone. Your partner's attention, eye contact, and focus is an important part of a successful relationship ... It is important to make a public statement to her Relationship status on your social media It is also important to have good social media boundaries by not following people to make your partner uncomfortable, not getting involved in flirting and an agreed philosophy about contacting ex-friends or Having girlfriends It is also not important to post pictures of your partner without their consent by being transparent on all social media and by not sending secret messages with other people. Do not post pictures of yourself that make your partner uncomfortable, and don't do it Share about conflicts that you both have, through transparency Your phone, email, and social media make partners feel more secure and can build trust in a relationship " [88, с.16].

Однією з характеристик гендеру сучасної жінки є її ділові якості. Кар'єрне зростання, суспільний успіх – одна з активно тиражованих сфер самоствердження у суспільстві. У жіночих глянцевих журналах образ ділової жінки представлений, як правило, через інтерв'ю з відомими у сфері «жіночого бізнесу» особистостями – моделями, дизайнерами, стилістами, представників шоу-бізнесу.

У статтях цієї тематичної спрямованості відзначається яскраво виражене суб'єктивне начало, що більш характерне для чоловічої мовної моделі. На стилістичному рівні суб'єктивне начало у жіночому «глянці» проявляється через використання конструкцій з модальністю впевненості/невпевненості (*i'm not going to say i'm a fan of what he did*), наприклад:

(11) *I don't think my balance was what one would traditionally call "healthy"* [87, с.19].

Я не думаю, що мій баланс був тим, що традиційно називали б "здоровим" (ВП).

(12) *I didn't really have a clear vision [87, с.24].*

Я насправді не мав чіткого бачення (ВП).

Висловлювань з оцінним змістом:

(13) *The studio process was fascinating to me. I was obsessed with it, and I was too scared [88 с.10].*

Студійний процес був для мене захоплюючим. Я був одержимий цим і дуже боявся (ВП).

(14) *A very bittersweet little side-note [88, с.12].*

Дуже гірка солодка приманка (ВП).

(15) *It didn't seem breezy or easy to me anymore. It seemed impersonal [91, с.29].*

Мені це вже не здавалося це легким. Воно здавалося знеособленим (ВП).

(16) *It was super exciting but a little terrifying [88, с.52].*

Це було надзвичайно захоплююче, але трохи жахливо (ВП).

(17) *Luckily, my husband was super supportive [87, с.5].*

На щастя, мій чоловік дуже підтримав (ВП).

(18) *...maybe that was a little obnoxious [88, с.14].*

... можливо, це було трохи неприємно (ВП).

Питальних речень:

(19) *And if that felt unsettling, who was I really doing this for? [88, с.41].*

І якщо це викликало тривогу, для кого я насправді це роблю? (ВП).

(20) *What told my story ? [88, с.23]*

Що розповіло мою історію? (ВП).

На лексичному рівні відзначається емоційність жіночого мовлення, що виражається за допомогою:

- епітетів:

(21) *...the cool, perceived easiness of the minimalist woman [88, с.40].*

...крута, сприймана легкість жінки-мінімаліста (ВП).

(22)...*high sentimental value* [88, с.41].

...висока сентиментальна цінність (ВП).

(23)...*my quirky, mismatched, all-over-the-place self* [87, с.23].

...моє вигадливе, невідповідне, всебічне «я» (ВП).

(24) ...*an increasingly desirable trait in the workplace* [87, с.15].

...дедалі бажаніша риса на робочому місці (ВП).

- метафор:

(25)*The weight of it all hit me* [88, с.21].

Переваги всього цього мене вразили (ВП).

(26)*I was struck with a - flood of emotion* [88, с.25].

Мене вразив - потік емоцій (ВП).

(27)*I felt like I was behind the curves* [87, с.42].

Я відчував, що опинився позаду (ВП).

(28)*to push my natural inclinations aside* [88, с.49].

відсунути мої природні задатки (ВП).

(29)*the idea offitting in with a crowd* [88, с.17].

ідея, яка виголошується натовпом(ВП).

(30)...*to add instant polish to a look* [88, с.56].

...для додання миттєвого лоску до вигляду(ВП).

(31) ..*to boost your career* [88, с.28].

...для підвищення вашої кар'єри (ВП).

- розмовних словосполучень та зворотів:

(32) ...*she was awesome* [88, с.13].

...вона була приголомшливою (ВП).

(33)*She was bubbly, considerate and positive* [88, с.41].

Вона була уважною та позитивною (ВП).

(34)*which is really weird* [87, с.36].

що насправді дивно (ВП).

(35)*that's so cool* [88, с.50].

...це так круто (ВП).

(36)...*you 're gonna get your PhD* [88, с.44].

...ти збираєшся отримати ступінь кандидата наук (ВП).

Проведений аналіз дає підстави вважати, що мовленнєва поведінка жінки у статтях англomовних глянцевиx журналів характеризується деяким наближенням до чоловічої мовної моделі, що проявляється у самій побудові тексту (використання дієслів у наказовому способі і часте вживання особового займенника «я» в статтях про кар'єрне зростання). Проте тут все ж превалюють ознаки, властиві «жіночій свідомості»: використання слів з яскраво вираженою емоційною конотацією, прислівників з оцінним значенням, епітетів зі значенням експресії, метафор.

Сучасне поняття «успішна жінка» стало таким же звичним, як «успішний чоловік», і образи відомих жінок (Хілларі Клінтон у політиці, Бейонс в поп-культурі, Опра Вінфрі на телебаченні тощо) сприяють подальшому зниженню домінування чоловіків у західній культурі.

У рамках означеної проблеми представляє особливий інтерес вивчення образу чоловіка у сучасний період, для чого був здійснений інтерпретативний аналіз статей американських журналів «Cosmopolitan», «Forbes».

Державна служба, як і раніше залишалася однією з головних сфер, де яскраво репрезентувався чоловік; у текстах ЗМІ він характеризувався через іменник *strategist* (стратег), квалітативний інтенсифікатор *influential* (впливовий):

For spooked and frustrated liberals, Karl Rove embodies everything evil in American politics. How has Bush s top strategist... [89, с. 60];

Charles F. C. Ruff, a former White House counsel to President Clinton who was known as one of Washington s most influential if least self-important lawyers... [89, с.10].

В епоху інформаційних технологій журналістика також стала однією з сфер діяльності успішного чоловіка. При описі даної сфери використовувалися квалітативні інтенсифікатори *energetic* (активний), *superb* (чудовий), дієслівно-іменне словосполучення *win award* (отримувати нагороду) і субстантивне словосполучення *producer of programs* (продюсер програм):

Leslie Midgley, a newspaperman who overcame his skepticism about television and became producer of 1,500 programs for CBS News... .. Mr. Midgley won numerous Emmy, Peabody and other broadcasting awards for programs notable in the television news coverage of American history [89, с. 23];

Lawrence (Laury) Minard, founding editor of FORBES GLOBAL ... was a superb reporter ever-curious, adventurous, probing and, essential to journalistic success, extraordinarily energetic [89, с. 31].

Видатні досягнення чоловіки також проявлялися в наступних творчих сферах:

Модельний бізнес, де підкреслювалося зв'язок чоловіка з модою через так звані фешен-маркери – іменник *fashion* – мода, субстантивне словосполучення *fashion industry* – індустрія моди, а при описі його зовнішності використовувалися суперлативи (*hottest - самий гарячий, sexiest - найсексуальніший*):

Sean O Pry is an 18-year-old from Georgia who talks glowingly about his mother, has a self-effacing sense of humor and just happens to be one of the hottest models in the fashion industry [89, с. 4].

Кінематографія – у текстах ЗМІ згадувалося про тривалі кар'єри чоловіків («кільк. числ.+*decades* - кільк. числ.+*десятиліть*»), про його статус зірки (штампи, стійкі метафори-штампи: *celebrity* - *знаменитість*, *star* - *зірка*, *superstar* - *суперзірка*), а його зовнішність характеризувалася через суперлатив *sexiest* (*найсексуальніший*): *British actor John Hurt, 77, whose*

career spanned six decades and included roles in The Elephant Man, Alien Harry Potter and the movies... [89, с. 13];

They re hoping to catch a glimpse of Matthew McConaughey, the star of Jean-Marc Valle s film Dallas Buyers Club, which is about to have its world premiere at the Toronto International Film Festival. ... It s like it s 2005, the year that People named him the Sexiest Man Alive, all over again [89, с.12].

Музична діяльність, де чоловік описувався через іменник *stardom* (положення зірки), субстантивне словосполучення *big artist* (великий артист), а також через штамп *pop (non)*, яким підкреслювалася його причетність до поп-культури: *George Michael, the English singer, songwriter who shot to stardom in the 1980s ... and went on to become one of the era s biggest trance solo artists... [89, с.16].*

Невідємним елементом успіху американського чоловіка є політична діяльність:

Joe Biden is an American politician, member of the Democratic Party, 47th Vice President of the United States. He took office at the same time as Barack Obama on January 20, 2009. Prior to his election as Vice President, he was a U.S. senator from the state of Delaware (from 1973 to 2009). Currently - a participant in the primaries of the Democratic Party [87, с.6].

Barack Obama is the first African American nominated for the US president from one of the two largest parties, and the first black president in the national history of the heads of state, as well as a president with the surname of African and middle name of Arab etymological origin. Obama is a mulatto, but, unlike most black Americans, is not a descendant of slaves, but the son of a student from Kenya and a white American [88, с.1].

Успішний чоловік нерозривно пов'язаний зі спортом.

Затребуваними у цих текстових фрагментах є одиниці тематичного поля «перемога»: дієслівно-іменне словосполучення *win title/prize money* (вигравати титул/призові гроші), суперлатив *winningest* (самий

переможець), дієприкметник *top-ranked* (провідний, вищий в рейтингу), іменник *winner* (переможець):

In more than 20 years on the tennis pro tour, Andre Agassi won eight Grand Slam titles, more than \$30 million in prize money and a spot as the top-ranked player in the world [89, с. 42];

Promoted from within the minor league system, Johnson took over a young Mets team coming off seven straight losing seasons and it turned into a brash perennial winner. ... He was replaced by Bud Harrelson in May 1990 but remains the winningest manager in Mets history [89, с.5].

Бізнес є чи не головною сферою- показником успішності чоловіка. У текстових фрагментах представлені одиниці тематичних полів «прибуток», «визнання»: дієслівно-іменні словосполучення «дієслово творення+*company* (компанія), дієслова *build* – побудувати, *establish* – заснувати, *open* – відкрити, *start* – заснувати, *turn a profit* (приносити прибуток), субстантивне словосполучення *rise in revenues* (підвищення доходів).

При цьому чоловіки нерідко отримували нагороди за свої результати (субстантивне словосполучення *nominee award for* – номінант на нагороду, дієслівно-іменне словосполучення *win award* – отримувати нагороду):

So he [Richard Sheridan] started his own software company. Amazingly, his Menlo Innovations turned a profit in its second year. Sheridan predicted a 30% rise in revenues in 2003 to \$3 million. ... He is also a nominee for an entrepreneur-of-the-year award handed to be out in June by Ernst & Young [88, с.55].

Найпоширенішою характеристикою чоловіка стала наявність великого фінансового стану (одиниці тематичного поля «багатство»: номінації високого рівня доходів – прикметники *rich/richest* – багатий/найбагатший, *wealthy/wealthiest* – заможна/найзаможніша).

Володіючи значними коштами, чоловік безперервно займався благодійністю (одиниці тематичного поля «благодійність» – дієслова *give* – дарувати, *donate* – пожертвувати, *raise (money)* – збирати (гроші)): *Software*

visionary regains his title as the world's richest man... \$30 billion Bill & Melinda Gates Foundation donates to fighting hunger in developing countries, improving education in America, creating vaccines for various diseases [89, с.85].

Having helped to raise more than \$1.6 billion to fight muscular dystrophy over the last 45 years, the King of Comedy [Jerry Lewis] hosts his final telethon this Labor Day [88, с.148].

Особливо цікавим є опис успішності чоловіків-служителів церкви, які сприяли розширенню і фінансового процвітання церковних інституцій, що передається через словосполучення *convert Church into booming parish* (перетворити церкву в процвітаючий приход), а також через дієслово *outgrow* (переростати):

His outstanding job: in only seven years he converted Mount Olivet Lutheran Church from a debt-ridden institution of 200 members into a booming 2,500-member parish. <...> The congregation had already outgrown its new \$ 50,000 church. [88, с.8].

У текстах ЗМІ особливо яскраво представлений образ чоловіка, якого можна характеризувати як *rags-to-riches* (букв. від лахміття до багатства) і *self-made* (яка зробила себе сама):

Charles Williams Nash, 54, hardheaded, rags-to-riches automaker; ... he rose from upholstery stuffer to general superintendent of a Michigan car company ... [88, с.22].

Такі люди створюють унікальний продукт або мають оригінальну ідею, завдяки чому домагаються визнання і фінансового добробуту. У текстах ЗМІ це репрезентовано через так звані маркери *self-made*, в ролі яких виступали дієслівні словосполучення «take + номінація грошової одиниці + кільк. числ. + a year» (заробляти + номінація грошової одиниці + кільк. числ. + доларів в рік), «pay + номінація грошової одиниці + кільк. числ. + for» (платити + номінація грошової одиниці + кільк. числ. + доларів), «sign +

номінація грошової одиниці + кільк. числ + contract »(підписувати контракт на + кільк. числ + доларів).

Сучасний чоловік повинен стежити за своїм зовнішнім виглядом і купувати якісний одяг, перш за все, костюми. Це репрезентується через іменники лексико-семантичної групи «одяг офіційного стилю» (suit – костюм, suit jacket – піджак, suit trousers – штани, tuxedo – смокінг), а також через прикметники, що виражають наявність хорошого смаку (elegant – елегантний, exquisite – витончений, luxurious – розкішний, urbane – вишуканий) і іменник fashion (мода):

Our Wide Wale Corduroy Jacket, made in Austria, walks in the woods or sits in the stadium with absolute fashion authority [89, с.35].

Leave it to CRICKETEER to come up with the perfect natural shoulder suit for the new sophisticate ... Truly elegant and urbane [89, с.5].

Тож, порівняні образи «сучасна жінка» та «сучасний чоловік» характеризуються різною структурою. Є загальні епізоди: award / нагорода, long work experience / великий досвід трудової діяльності і recognition / визнання, що дозволяє припустити, що саме ці випадки найбільш яскраво представляють ці образи у сучасній англомовній лінгвокультурі, демонструючи відхід від патріархальних стереотипів. Однак образ жінки передається через більшу кількість дискурсивних характеристик. Це може свідчити про те, що образ успішної жінки представлений у текстах ЗМІ більш широко, ніж образ успішного чоловіка, незважаючи на існуючі гендерні стереотипи щодо складнощів самореалізації для жінок.

2.2 Мовні репрезентанти чоловічих та жіночих образів у віртуальному просторі

У сучасній культурі одним з визначальних чинників формування чоловічого образу є комп'ютерні технології, і зокрема - комп'ютерні ігри. Образ героя має ряд важливих особливостей. З одного боку в сучасних рольових іграх образ досить варіативний. Гравець може обирати собі вигляд, моделювати його за допомогою цілого ряду змінних параметрів. З іншого - ігровий образ заданий, навіть прописаний в значній мірі творцями гри і ігровим середовищем. Базові елементи для чоловічих образів комп'ютерних персонажів почерпнуті, як правило, ыз сучасних стереотипів. Тобто ігрові образи за своєю природою стереотипізовані.

Віртуальна реальність Інтернету і комп'ютерних ігор вже сьогодні приносить свої плоди, в тому числі і у вигляді чоловічих образів і стереотипів, примірюється на себе геймерами і завсідниками соціальних мереж. Спортсмен, що коливається в тренажерному залі і прагне відповідати образу супергероя - один із сучасних чоловічих образів, який нав'язується суб'єкту епохою споживання і глянцевиими журналами. Інфраструктура сучасного суспільства споживання блискавично підлаштовується під сформовані іграми та Інтернетом потреби нинішньої молоді. Для них створені фітнес-центри, протеїнові коктейлі, гарні машини і гідроцикли. Їх маскулінність постійно провокується і стимулюється прихованою і явної рекламою; вони змушені в неприборканому ритмі сучасного життя постійно підтверджувати і доводити свою мужність. Масова культура перетворила чоловічий образ в продукт, який одні виробляють, інші - споживають. При цьому споживач не націлений на творчу переоцінку і осмислення образу. Феномен співтворчості в процесі комп'ютерної гри дозволяє вийти за межі простого споживання стереотипів і внести певні варіації в образ за допомогою вільного конструювання.

А.О. Разінкіна вважає, що технологічні особливості Інтернету дають можливість розвитку творчого потенціалу у індивіда, можливість самовираження і глобальної комунікації з членами спільноти. Діяльність у віртуальній реальності, будь то соціальна мережа, комп'ютерна або он-лайн гра, перетворює окремого індивіда, масову людину в потенційного творця.

Людина має право конструювати свій образ у віртуальному просторі так, як забажає. Знаходячи певні риси в віртуальному просторі, людина змінюється і в реальності, стаючи впевненішою або добрішою, м'якшою або серйознішою. У сучасному світі, завдяки Інтернету і унікальним властивостям віртуальної реальності, чоловічий образ може бути індивідуалізований, вирваний з під тотального впливу стереотипів мужності, трансльованих масовою культурою. У такій можливості міститься потенція нівелювання процесів спрощення і редукції традиційних образів, наповнення їх глибоким змістом і сенсом.

На матеріалі дописів у соціальній мережі Facebook прослідкуємо засоби репрезентації чоловічих та жіночих образів у віртуальному просторі.

Використаємо оригінальний алгоритм з метою вивчення гендерної інтерпретації образу чоловіка в Інтернет-дискурсі. Він складається з 2 етапів:

1. Аналіз особливостей вербалізації образу чоловіка в жіночій мовній свідомості.

2. Аналіз особливостей вербалізації образу чоловіка у чоловічій мовній свідомості.

Для побудови номінативного поля виявлялися прямі номінації, вербалізовані чоловіками, тобто ключове слово (лексична одиниця, що володіє найбільшою частотністю) і його синоніми (як системні, так і okazіональні, індивідуально-авторські).

Для виділення одиниць, що складають номінативне поле, методом суцільної вибірки з текстів повідомлень чоловіків і жінок, залишених на

форумах, витягувалися найменування осіб чоловічої статі. Потім відібрані слова за контекстуальним значенням класифікувалися за лексико-семантичними групами, при цьому враховувався гендерний аспект функціонування лексем, тобто побудова номінативного поля проводилося окремо для жіночої та чоловічого мовної свідомості.

Для ключових слів визначалися когнітивні ознаки за двома формами: «X - який?» і «X - що робить?», оскільки ці форми найбільш інформативні, дозволяють отримати найбільш змістовні відомості про суть того чи іншого об'єкта / явища, зафіксувати найбільшу кількість мовних засобів, об'єктивують образ людини, що відбивають мовну свідомість народу в віртуальному світі, і зручні для проведення когнітивної інтерпретації. Подальше дослідження гендерної специфіки образів людини у віртуальному світі передбачає опис категоріальної структури, тобто розподіл отриманих когнітивних диференціальних ознак по когнітивним класифікаційними ознаками (класифікаторів), використовуваним для концептуалізації даного явища.

Реалізація цього алгоритму з метою вивчення гендерної інтерпретації образу чоловіка в англomовному Інтернеті дозволила виявити гендерну симетрію / асиметрію як на парадигматичному, так і на синтагматичному рівнях.

Вербалізації образу чоловіка в жіночій мовній свідомості в інтернет-просторі виражається наступними лексемами: *man, uncle, boy, old man, dude, old man, young man, grandfather, grandpa, brunette, blond, brown-haired, handsome, handsome, reek, fat man, boar, fellow, womanizer, rag, henpecked, gentleman, male* тощо [59, с.12].

Вербалізації образу чоловіка в чоловічій мовній свідомості в інтернет-просторі виражається наступними лексемами: *fan, little man, kid, old man, bumpkin, hog, master, hubby, dork, kid, blond, brunette, hero, little man, little man, boy, fat man, bull, morel, stallion, macho, predator* тощо [59, с.14].

Гендерні відмінності в об'єктивації образу чоловіка проявляються в першу чергу в тому, що користувачі жіночої статі в своїх повідомленнях використовують більшу кількість номінацій людини чоловічої статі, ніж користувачі чоловічих форумів. У повідомленнях форумів більшість номінацій є гендерно специфічними: характерними тільки для мови жінок або мови чоловіків.

Розбіжності в щільності номінативних полів пояснюються зокрема тим, що жінки більш емоційні в описі представника чоловічої статі (*brunette, boar, blonde, fat man, man, raw, man, man, man, old man*) [61, с.120].

Крім загальноживаних слів, у номінації осіб чоловічої статі, в повідомленнях жінок зустрічаються специфічні лексеми, що не знаходять відображення в словниках: *little man, husband*. В Інтернет-дискурсі лексеми *uncle, uncle, boy, old, young man, old man, brunette, man, boar, hero, prince, lover, king, lord* гендерно марковані, тобто набувають специфічного контекстуального значення, переважно не зафіксованого словниками, в залежності від того, в жіночих або чоловічих повідомленнях вони функціонують.

Так, номінації *little man, wild boar, hello* використовуються в жіночих форумах щодо дітей, в тому числі ще й не народжених, наприклад: "*A man is a little man or a man in childhood*"; "*There was a nightmare in the maternity hospital, but the most important thing is that everything ended well and my boar was born healthy and alive.*"

Номінації *lover, prince* мають полярну оцінність: в повідомленнях жінок слова переважно вживаються зі знаком «плюс» ("*I was fascinated by his appearance, he was just my fabulous prince, just the way I painted him to myself, down to the smallest detail. All those external qualities that I always liked - everything was in him. It was strange and amazing ...*"), в чоловічих форумах - зі знаком «мінус»: ("*Looking for a prince is unwise, a kind of childhood. A prince on*

a white horse needs to be brought up, to inspire him that he is a prince, that his horse is white, and so he will not understand and will not guess ").[44, с.182].

Тільки користувачі жіночих форумів у вираженості сексуальної сили представника чоловічої статі використовують лексеми з іронічним або негативним відтінком (*narcissus, macho, predator*). Тільки користувачі-чоловіки використовують лексеми *kid, boy, grandfather, dead man, hello, glasses, fashionista*.

Найбільш поширеними лексемами і в жіночих, і в чоловічих повідомленнях є номінації *husband* і *macho*, які в чоловічих форумах часто використовуються як синоніми: "*I take the words man and macho normally. And I don't see much difference between them. Well, really, what's the difference between the expressions real macho and real man?*". А в жіночих - як контекстуальні антоніми: "*For me, a man is stylish, knows how to behave in society, a courageous and attractive representative of the strong half of humanity. Macho is, rather, an uncle with a grenade launcher, which always smells of whiskey.*" [44, с.183].

Гендерні відмінності спостерігаються також в категоріальній структурі ключових слів, що вербалізують образ чоловіка в чоловічих і жіночих форумах. Гендерна специфіка вербалізації образу чоловіка виявляється, в першу чергу, в різній кількісній та якісній характеристиці когнітивних класифікаторів і когнітивних ознак, виявлених в повідомленнях форумів за формою «Чоловік - який?». Так, класифікатори та когнітивні ознаки жіночої когнітивного свідомості різноманітніші. У жіночих форумах зафіксовано на ознак більше, що говорить про те, що жінки частіше за користувачів чоловічих форумів концептуалізують чоловіка через атрибутивні лексеми.

В результаті виявлення загальних когнітивних ознак можна скласти портрет сучасного чоловіка в віртуальному світі - це приваблива зріла людина чоловічої статі, унікальна в своєму роді (*real, normal, has mind and*

strength, smart, strong, he respects himself, is responsible for others, more often has a family (married) than not (divorced), free).

Однак не виключається наявність у нього такої шкідливої звички, як паління (*smokes*) [48, с.26].

Тож, засоби репрезентації чоловічих образів у віртуальному сценарному просторі складаються з трьох частин:

1) ініціальної (епізоди [new idea], [investment], [low-paid work], [talent], [education]);

2) медіальної (епізоди [foundation of smth], [career development], [coincidence], [long work experience]);

3) фінальної (епізоди [award], [big appointment], [recognition], [being the first], [high position], [profitability]).

Нижче описані засоби вербалізації образу чоловіка:

Варіативні епізоди:

- [award] – одиниці тематичного поля «визнання»: дієслова *get* (отримувати), *win* (вигравати), іменники лексико-семантичної групи «винагорода» (*award* – нагорода, *medal* медаль, *order* – орден *prize* – приз/премія) – *won a Nobel Prize*.

- [being the first] – ад’єктив вищого ступеня успішності - порядковий числівник *first* (перший): *the first American to head Balliol*.

- [big appointment] – дієслово *become* (ставати); дієприкметник *elected* (обраний), *chosen* (вибраний); номінації вищих посад (*chief executive* – виконавчий директор, *head* – голова, *president* – президент): *was elected to the presidency, will become head of the Oxford University College*.

- [career development] – номінації вищих посад (*vice-president* – віце-президент, *general counsel* – генеральний радник); дієслова результативної діяльності *enter* (розпочинати), *advance to* (просуватися, підвищуватися); вираз «as+іменник», де іменник належить до лексико-семантичної групи «займана посада» (*counsel* – радник, *professor* – професор), дієслово з

прийменником *serve as* (працювати): *he was already established as a full-time composer, served as vice-president and general counsel for that company; advanced to a pianist's job, entered the insurance field in 2001 as claims attorney; in charge of the claims department, served as counsel to the Security Appeals Board, was a member of the bars of many courts, taught there as a visiting professor in 2008-2015.* [47, с.184].

- [coincidence] – дієслівно-іменне словосполучення *catch attention* (привертати увагу), дієслова *зустрічатися* (зустрітися), *run into* (випадково зустрітися): *caught the attention of Broadway's Shuberts.*

- [education] – одиниці тематичного поля «освіта»: дієслово *graduate* (випускатися), іменники лексико-семантичної групи «академічний ступінь» (*bachelor* – бакалавр, *master* – магістр), дієслівно-іменне словосполучення *receive degree/doctorate* (отримати ступінь/докторський ступінь), іменник *university* (університет): *graduate of the University of Southern California Law School, received three law degrees from National University, received a doctorate in biochemistry.*

- [foundation of smth] – дієслова *створити* (*establish* -засновувати, *found* – засновувати, *start* – починати): *start a company.*

- [high position] – номінації вищих посад (*president* -президент, член – член, *commander* – командувач): *past national president, past national commander.*

- [new idea] – іменники, що номінують ідею в самому загальному вигляді (*idea* – ідея, *concept* – концепція, *thought* – думка) *he had a good idea.*

- [investment] – вираз *join in setting up*, дієслова *вкладення коштів* – *finance* (фінансувати), *invest* (інвестувати): *asked the two cardiologists to join them in setting up a corporation.*

- [long work experience] – затребуваними засобами виступають кількісні числівники: вираз «*кільк. числ.+years service*» (років роботи)», вираз «*from*

(від)+кільк. числ. to (до)+кільк. числ», наприклад, served from 1999 until he retired in 2015.

- [low-paid work] – вираз «номінація грошової одиниці+кільк.числ.+a week (в тиждень)», де кількісний числівник не перевищує десяти, іменники і субстантивні словосполучення, що позначають посади та місця роботи з низькою зарплатою (напр., pencil factory - фабрика): started out in a Manhattan pencil factory at \$7 a week.

- [profitability] – одиниці тематичного поля «володіння»: іменники лексико-семантичної групи позначення доходів (earnings – прибуток, income – прибуток, revenues – доходи), іменники million (мільйон), billion (мільярд) Revenues, \$1.2 million.

- [recognition] – одиниці тематичного поля «визнання»: іменник success (успіх), суперлативи (the biggest – найбільший, the largest – найбільший, the most prosperous – самий процвітаючий, the wealthiest – найбагатший): was an immediate success, the largest veterinarian services firm in the world.

- [talent] – іменник talent (талант), лексеми, що позначають творчі здібності людини: *was writing tunes for his own orchestra (писав мелодії для власного оркестру)* [42, с.52].

Ці дані відображають той факт, що в рамках фактичного матеріалу когнітивний сценарій успішного чоловіка 2000-2019 років характеризується великою кількістю ланцюжків епізодів.

Стосовно до текстів соціальних мереж в рамках образу успішного чоловіка можна виділити два міні-сценарія. Один міні-сценарій, в якому вирішальне значення відводиться епізодами new idea (нова ідея), talent (талант), coincidence (збіг), має загальну фінальну частину для двох ланцюжків епізодів.

Другий міні-сценарій, в якому велику роль відіграють епізоди education (освіта), award (нагорода), long work experience (великий досвід трудової діяльності), має загальну ініціальну частину для двох ланцюжків епізодів.

Далі перейдемо до розгляду засобів репрезентації жіночих образів у віртуальному просторі. Розглянемо їх на прикладах трьох жіночих образів: «Турботлива дружина і мати», «Красуня» і «Бізнес-леді».

1) This overpowering responsibility rests on the shoulders of attractive, quiet-spoken Ethel Hodel, a \$ 270,000-a-year [high income - високий дохід] employee of the Treasury Department, whose title is Chief of the Funds Control Section [highposition – високе становище].

<...> She grew up in Maplewood, NJ, and after graduation from Wellesley [education – освіту] during the depression, she took a jack-of-all-trades position with the Milwaukee-Downer Seminary for Girls [career development – кар'єрний розвиток]. She was later appointed business manager of the school [career development – кар'єрний розвиток].

<...> She entered the Treasury [career development - кар'єрний розвиток] in December, 2002, and was promoted to her present position [career development – кар'єрний розвиток] in January, 2015, on the sudden death of the man who had held it [81, с. 62-63].

Варіація: education => career development => high position => high income.

2) Her [Julia Child's] show «The French Chef» has run for 139 programs [hard work – старанна робота] since 2003 and even her rare errors are treasured. <...> Along with that treasured calamity have come national awards [award – нагорода], attention from national publications [recognition – визнання], a syndicated newspaper column and continuing, brisk sales of her books [profitability – прибутковість бізнесу] on cooking . <...> Julia took up cooking [hobby – наявність увлечення] after marriage ... and Julia decided to enroll at one of the world's great cooking schools [education – освіту], the Cordon Bleu. <...> As Julia's husband was transferred to places such as Marseille, Oslo, Washington, Philadelphia and Cambridge, Mass., She set up branches of the school [foundation of smth – підстава чого-небудь] [81, с. 2].

Варіація: hobby => education => foundation of smth => hard work => profitability / recognition / award.

3) Melanie Cain graduated from high school [education – освіту] five years ago in Naperville, Ill., And set out to make her fortune as a fashion model [goal setting – постановка мети]. Soon she found a place with Manhattan's prestigious Ford Model Agency [goal fulfillment – виконання мети]. <...> He [Howard Jacobson] set her up as the head of her own modeling agency [high position- високе положення], named My Fair Lady. Her picture began appearing in the pages of Vogue and McCall's [recognition – визнання], even on the cover of Redbook, and soon she was earning more than \$ 1 000,000 a year [high income – високий дохід] [82, с. 19].

Варіація: education => goal setting => goal fulfillment => high income => high position.

4) Today Klieman, 35, is among Boston's best defense lawyers [recognition – визнання], in charge of the criminal trial division at the city's prestigious firm [high position - високе положення] of Choate, Hall & Stewart. <...> From the age of four, Chicagoan Klieman had her sights on the theater. <...> After graduation from Boston University Law School [education – освіту] and a clerkship with a federal judge [career development – кар'єрний розвиток], she went to work as a Massachusetts prosecutor [career development – кар'єрний розвиток]. In 2008, in the midst of the U.S. hostage crisis, professional recognition was assured [recognition – визнання] by her convictions of three youths who had killed a local Iranian college student [81, с. 68].

Варіація: education => career development => high position => recognition.

5) She [Karen S. Kennedy] worked briefly for two other companies and then began some free-lance consulting [hobby – наявність захоплення] that quickly outgrew her home. In April, 2005, in the Washington suburb of McLean, Va., She opened KSK Communications [foundation of smth – підстава чого-небудь], Ltd., which specializes in business-to-business marketing

communications for high technology firms. Last year, KSK did \$ 5.5 million in billings [profitability - прибутковість бізнесу]; this year, Kennedy expects \$ 8.5 million [81, с. 78].

Варіація: hobby => foundation of smth => profitability.

Зазначені засоби репрезентації жіночих образів у віртуальному просторі дозволяють побудувати інваріантний сценарій успішної жінки Західного світу.

Розглянутий когнітивний сценарій має три складові:

- 1) ініціальну (епізоди [education], [hobby]);
- 2) медіальну (епізоди [career development], [goal setting], [goal fulfillment], [foundation of smth], [hard work]);
- 3) фінальну (епізоди [high income], [high position], [profitability], [recognition]).

Нижче описані засоби вербалізації даних епізодів і класифікація епізодів на обов'язкові та варіативні.

Обов'язкові епізоди:

- [recognition] – одиниці тематичного поля «визнання», наприклад: іменники attention – увага, recognition - визнання; суперлативи the biggest – найбільший, the best – кращий; appear дієслово (з'являтися): *attention from national publications, picture began appearing in the pages of Vogue and McCall's, Boston's best defense lawyers, professional recognition was assured.*

Варіативні епізоди:

- [career development] – дієслова результативної діяльності (promote – підвищувати, advance – просуватися); вираз jack of all trades (майстер на всі руки), іменники лексико-семантичної групи «невисока посада» (assistant – асистент, clerk – клерк, clerkship – секретарська робота); дієслово appoint (призначати), дієслово з при йменником work as (працювати): *was promoted to her present position; took a jack of all trades position with the Milwaukee-Downer*

Seminary for Girls, clerkship with a federal judge; was appointed business manager of the school, went to work as a Massachusetts prosecutor.

- [education] – одиниці тематичного поля «освіта»: дієслово graduate (випускатися), іменник university (університет): *graduation from Wellesley, graduated from high school, graduation from Boston University Law School.*

- [foundation of smth]- дієслова створити (establish – засновувати, open – відкривати, set up – засновувати): *set up branches of the school, opened KSK Communications.*

- [goal fulfillment], [goal setting] – провідними засобами є дієслівно-іменне словосполучення find a place (знайти місце): *found a place with Manhattan's prestigious Ford Model Agency*; фразове дієслово set out (мати намір, планувати), дієслівно-іменне словосполучення set a goal (поставити мету): *set out to make her fortune as a fashion model.*

- [hard work] - основне смислове навантаження несуть числівники, що виражають великий об'єм виконаної роботи: *has run for 139 programs (керувати 139 програмами).*

- [high income], [high position] – ад'єктиви високого ступеня успішності - прикметники prestigious – престижний, respected -шановний; номінації вищих посад (head – голова, president – президент); вираз «earn+кільк. числ.+a year», де кількісне числівник має велике значення (*17000, 1000000*): *\$70,000-a-year, Chief of the Funds Control Section, set her up as the head of her own modeling agency, was earning more than \$1000,000 a year, in charge of the criminal trial division at the city's prestigious firm* [42, с.56].

- [hobby] – одиниці тематичного поля «хобі» – дієслівно-іменні словосполучення «take up (братися за що-небудь)+іменник», «begin (починати)+іменник», де іменники належать до лексико-семантичної групи «захоплення» (cooking – готування, consulting – консультування): *took up cooking, began some free-lance consulting.*

- [profitability] – дієслівне словосполучення «do (заробляти)+кільк. числ.+million (мільйонів)»; субстантивне словосполучення brisk sales (жваві показники продажів): continuing, brisk sales of her books, KSK did \$5.5 million in billings [44, с.185-186].

Образ сучасної ірландської жінки, продемонстрував, що для неї набули особливої ваги такі епізоди, як education (освіта), goal setting (постановка мети) і hard work (старанна робота).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

У розділі визначено, що образ «жінка ХХІ століття» складається з трьох частин: ініціальної («education», «ordeal», «talent»), медіальної («working abroad», «career development», «goal setting», «hard work», «foundation of smth», «profitability», «coincidence», «achievement») і фінальної (BE «award», «big appointment», «recognition»; «high income»).

Образ «чоловік ХХІ століття» має три складові: ініціальну (епізоди «humble background», «talent», «education»), медіальну (епізоди «goal setting», «goal fulfillment», «new idea», «long work experience »,« achievement »,« career development», « coincidence »,« popularity »,« hard work ») і фінальну (епізоди «high position »,« award »,« recognition »,« experience sharing »).

Найбільш поширеними засобами об'єктивації цих образів є одиниці тематичних полів «перемога» (In more than 20 years on the pro tennis tour, Andre Agassi won eight Grand Slam titles), «прибуток» (Sheridan predicted a 30% rise in revenues in 2003 to \$ 3 million.), «багатство» (Software visionary regains his title as the world's richest man); номінації вищих посад (Pat Gelsinger, the CEO of VMware – a \$ 6.6 billion software company – has had a career rise that's an American throwback.); метафори-штампи (They're hoping to catch a glimpse of Matthew McConaughey, the star of Jean-Marc Vallée's film Dallas Buyers Club); фешен-маркери (Sean O'Pry is an 18- year-old from Georgia who just happens to be one of the hottest models in the fashion industry).

В рамках окремих гендерів репрезентовані одиниці тематичного поля «благодійність» (Bill & Melinda Gates Foundation donates \$ 30 billion to fighting hunger in developing countries) тощо.

У порівнянні образів англомовного чоловіка і жінки на інтракультурному рівні було встановлено, що чоловік прагнув до досягнення визнання і високого становища (епізоди «recognition» / «high position») з наступною передачею досвіду і отримання нагороди (епізоди «experience sharing» / «award»), а жінка – до великого призначення і визнання (епізоди «big appointment» / «recognition») і подальшого високого доходу (епізод «high income»).

Образи жінки і чоловіка в англомовній лінгвокультурі сучасного періоду мають загальні дискурсивні характеристики: has wealth (має багатство) і all-round (різнобічно розвивається).

РОЗДІЛ ІІІ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ ПРИЙОМІВ ВІДТВОРЕННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ ІРЛАНДЦІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ЕДНИ О'БРАЙЕН ТА ДЖЕЙМСА ДЖОЙСА)

3.1 Способи відтворення гендерних стереотипів у перекладі роману Едни О'Брайен «Сільські дівчата»

Переклад художнього твору сприймається як передача системи цінностей однієї культурної традиції іншій. Тому для отримання адекватного перекладу необхідно правильно передати різні аспекти, включаючи і гендерний компонент [15; 16; 64], особливостям відтворення якого присвячений цей розділ.

Матеріалом дослідження став роман ірландської письменниці Едни О'Брайен «Сільські дівчата» і його переклад Катерини Короткової.

У тексті твору виділяються наступні прояви гендерності:

- 1) гендерний аспект є основою твору і вимагає його всебічного аналізу;
- 2) гендерний аспект проявляється через імена персонажів і робить необхідним аналіз системи персонажів і приписуваних авторкою гендерних характеристик.

У романі гендерний аспект є структуроутворюючим елементом твору. Отже, його адекватне відтворення є домінантою перекладу. Аналіз того, чим це зумовлено яскравий прояв гендерного аспекту в цьому романі, дозволив зробити наступні висновки: в основі цього явища лежить комплекс причин - це сам творчий метод Едни О'Брайен як представниці модернізму, сюжети більшості творів якої спрямовані всередину людської психіки; на вияв феміністичних поглядів письменниці.

Героїні роману популярної письменниці - звичайні ірландські дівчата, школярки старших класів. Несподівано настає пора дорослішання, і на них обрушуються нові, невідомі досі почуття - кохання, ревності, їх тягне в

загадковий світ дорослих. Розглянемо особливість відтворення гендерного аспекту через маркери: імена персонажів, їх рід, вид занять тощо.

(37) *Seeing me in the window, **Bullseye climbed** out from under the hedge, shook himself of the dew and looked at me lazily. He helped us herd the sheep, and I called him **Bull's Eye** because his eyes were speckled, white and black, like candy cans* [86, с.2].

*Побачивши мене у вікні, з-під огорожі виліз **Бичаче Око**, обтрусився від роси і ліниво подивився на мене. Він допомагав нам пасти овець, і я прозвала його **Бичачим Оком**, тому що його очі були строкатими, білими з чорним, як льодяники в банках* [84, с.3].

У прикладі мова йде про старого пса. Гендерно-маркований антропонім *Bullseye climbed* відтворено прийомом калькування *Бичаче Око*.

(38) *And then **Hickey** shouted at me from below. At that moment, I pulled my nightgown over my head and at first did not even hear him.* [86, с.3].

*Знизу мене покликав **Хіккі**. У цей момент я стягувала через голову нічну сорочку і спочатку навіть не почула його*[84, с.4].

У прикладі мова йде про хлопця-слугу. Гендерно-маркований антропонім *Hickey* відтворено прийомом транслітерації *Хіккі*.

(39) *"May I pick some lilacs for **Miss Moriarty**?" - I asked my mother. I was ashamed to talk to her about flowers for my teacher when she was in this state, but I really wanted to get around **Babe** and become **Miss Moriarty's** favorite.*

*"Yes, **honey**, as much as you want," Mom said absently.* [86, с.3].

*- Можна мені нарвати бузку для **міс Моріарті**? - запитала я маму. Мені було соромно говорити з нею про квіти для моєї вчительки, коли вона в такому стані, але я дуже хотіла обійти **Бейбі** і стати улюбленицею **міс Моріарті**.*

*- Так, **люба**, нарви скільки хочеш, - з відсутнім виглядом промовила мама.* [84, с.4].

У цьому прикладі використано наступні маркери гендеру: miss Moriarty, Babe та honey.

Антропонім *miss Moriarty* вказує на дорослу заміжню жінку; із контексту зрозуміло, що *Babe* – однокласниця героїні, а звертання *honey* маркує жіночий образ.

Антропоніми *miss Moriarty* та *Babe* відтворено прийомом транслітерації, а звертання *honey*- прийомом калькування.

На персонажів чоловічої та жіночої статі вказують займенники жіночого (she) і чоловічого роду (he) відповідно:

(40) *She was still brooding. Thought where is he now? Will they bring him home by ambulance or a private car that he rented in Belfast three days ago and still hasn't paid?* [86, с.5].

Вона як і раніше була замислена. Думала де зараз він? Привезуть його додому на «швидкій допомозі» або на приватному автомобілі, який **він** взяв напрокат в Белфасті три дні тому і до сих пір не заплатив? [84, с.6].

Гендерно-марковані слова *she* і *he* відтворено прийомом калькування.

(41) *Will he make a scandal, yell at her, or ask for forgiveness? Or he will tumble into the hallway with an embrace with some drunkard and say:*

- *Meet, mother, this is my best friend Harry. I just traded thirteen acres of meadow for him for a great beagle dog ...* [86, с.7].

Чи влаштує **він** скандал, чи буде кричати **на неї** або просити вибачення? Або ввалиться в передпокій в обнімку з **якимось п'янюгою** і скаже:

- *Познайомся, мамо, це мій найкращий друг Гаррі. Я тільки що поміняв йому тринадцять акрів луків на чудову гончу собаку ...* [84, с.8].

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано займенники жіночого *at her* і чоловічого роду *he*, антропонім *Harry*, номінація *some drunkard* та звертання *mother*.

Гендерно-марковані слова *at her* і *he, some drunkard, mother* відтворено прийомом калькування, антропомім *Harry* – прийомом транслітерації.

(42) *When **he** walked out the door three days ago, **he had** sixty pounds to pay taxes.*

- *Salt you? **Hickey** asked, holding a pinch of salt in his fingers and reaching out to my plate.* [86, с.8].

Коли **він** три дні тому вийшов за двері, у **нього** було шістдесят фунтів для сплати податків.

- *Посолити тобі? - запитав **Хіккі**, тримаючи в пальцях щіпку солі і простягаючи руку до моєї тарілки.* [84, с.9].

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано займенники чоловічого роду *he, he had*, антропонім *Hickey*.

Гендерно-марковані слова *he, he had* відтворено прийомом калькування, антропомім *Hickey* – прийомом транслітерації.

(43) *Her sighs broke my heart.* [86, с.7].

Її зітхання розривали мені серце. [84, с.8].

У цьому прикладі у якості гендерного маркера використано займенник жіночого роду *her*, який відтворено прийомом калькування.

(44) *Hard work brought **her** to the ground; **she** tried her best to keep our farm afloat, and in the evenings she made lampshades and fireplace screens to keep the house cozy.* [86, с.10].

*Важка праця пригнула **її** до землі; **вона** щосили намагалася підтримувати на плаву нашу ферму, а вечорами робила абажури і екрани для камінів, щоб в будинку було затишно.* [84, с.11].

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано займенники жіночого роду *her, she* які відтворено прийомом калькування.

*From time to time **Baba** dropped in here to share some secret.* [86, с.12].

*Часом до мене навідувалася сюди і **Бейба**, щоб поділитися якимось секретом.* [84, с.13].

У цьому прикладі у якості гендерного маркера використано антропонім *Baba*, який відтворено прийомом транслітерації.

(45) *The calves tied at the gate had already noticed **him** and bellowed, and when **he** approached them, each of them hurried to shove their muzzles into the bucket and start drinking. The white-fronted **heifer** with huge purple eyes drank faster than the others and, having finished her portion, tried to reach out to someone else's bucket.*

*“**She’s** overeating,” I said.*

*- Poor creature, no matter how much you feed, **she** is always **hungry**. [86, с.12].*

*Прив'язані біля воріт телята вже помітили **його** і мукали, а коли **він** наблизився до них, то кожен з них поспішив заштовхати морду у відро і почати пити. Білолоба **теличка** з величезними фіолетовими очима пила швидше за інших і, покінчивши зі своєю порцією, спробувала дотягнутися і до чужого відра.*

*- **Вона** об'їсться, - зауважила я.*

*- Бідна створення, скільки не годуй, **вона** завжди **голодна**. [84, с.13].*

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано займенники чоловічого роду *him, he*, іменник жіночого роду *heifer*, займенник жіночого роду *she's* та прикметник жіночого роду *hungry*. Зазначені лексеми відтворено прийомом калькування.

(46) *- I'm going to become **a nun** when I grow up; that's what I'm thinking.*

*- And for me you are already **a nun**. You don't hang out with guys. [86, с.14].*

*- Я збираюся стати **черницею**, коли виросту; ось про що я думаю.*

*- А для мене ти і так **черниця**. З хлопцями не дружиш. [84, с.15].*

У цьому прикладі у якості гендерного маркера використано іменник жіночого роду *a nun*, який відтворено прийомом калькування.

(47) *She adjusted the hat on my head and kissed me three or four times. Then she stood on the stove and looked after me. She waved her hand to me. In her brown dress she looked very sad, especially when I had already moved far away and her figure was touchingly reduced. She reminded me of a sparrow sitting in the snow, small and ruffled.* [86, с.12].

Вона поправила капелюшок у мене на голові і поцілувала мене три або чотири рази. Потім вона стояла на плиті і дивилася мені вслід. Вона махала мені рукою. У своїй коричневій сукні вона виглядала дуже сумною, особливо коли я відійшла вже далеко і її фігурка зворушливо змінилася. Вона нагадала мені горобця, що сидить на снігу, маленького і найжаченого. [84, с.13].

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано повторювальний займенник жіночого роду *She* та прикметник жіночого роду *sad*. Зазначені лексеми відтворено прийомом калькування. Іменник жіночого роду *figure* відтворено прийомом транслітерації.

(48) *Jack Holland was waiting for me here. When I saw him leaning against the wall, I was rushing away. At the first moment it seemed to me that it was my father. They are the same height and both wear hats, not caps on their heads.*

“Oh, Kathleen, it's you,” he greeted me and held the door as I squeezed sideways through the gate. [86, с.18].

Тут на мене чекав Джек Холланд. Коли я побачила його, то кинулася геть. У перший момент мені здалося, що це мій батько. Вони однакові на зріст і обидва носять на голові не кепки, а капелюхи.

- А, Кетлін, це ти, - привітав він мене і притримав дверцята, коли я боком протискувалася крізь хвіртку. [84, с.20].

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано антропоніми *Jack Holland, Kathleen* та займенник чоловічого роду *him*.

Антропоніми відтворено прийомом транслітерації, а займенник - калькуванням.

(49) *Mr. Gentleman was a fine man, he lived in a white house on a hill.* [86, с.21].

Містер Джентльмен був прекрасною людиною, він жив в білому будиночку на пагорбі. [84, с.22].

У якості гендерних маркерів використано антропонім *Mr. Gentleman* та займенник чоловічого роду *he*.

Антропонім відтворено прийомом транслітерації, а займенник - калькуванням.

(50) *He worked as a lawyer in Dublin, but came home on weekends, and even during the summer, when he sailed on a small yacht along Shannon.* [86, с.22].

Він працював адвокатом в Дубліні, але приїжджав додому на вихідні, та ще на літній час, коли він вирушав на маленькій яхті по Шеннону. [84, с.23].

У якості гендерних маркерів використано іменник *a lawyer* та повторювальний займенник чоловічого роду *he*, які відтворено прийомом калькування.

(51) *He was in fact a Frenchman by the name of Monsieur de Maurier, but no one could pronounce his name correctly, so all the neighbors christened this extraordinary gray-haired man with exquisite waistcoats Mister Gentleman. It seems that he liked the new name himself, since he signed his letters to Zh.V. Gentleman. The letters J. and V. were the initials of his real name and meant "Jacques" and something else.* [86, с.23].

Він був насправді французом на прізвище месьє де Морьє, але ні одна людина не могла вимовити його ім'я правильно, так що всі сусіди охрестили цього непересічного сивочолого чоловіка з вишуканими жилетами містером

Джентльменом. Схоже, що нове ім'я сподобалося йому самому, так як він підписував свої листи Ж.В. Джентльмен. Букви Ж. і В. були ініціалами його справжнього імені і означили «Жак» і щось ще. [84, с.23].

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано антропоніми *Monsieur de Maurier, Mister Gentleman, "Jacques"*, займенники чоловічого роду *this, he* та іменник чоловічого роду *man*, який безпосередньо ідентифікує особу за статтю.

Антропоніми відтворено прийомом транслітерації, а займенники з іменником - калькуванням.

(52) *"Do you know, Kathleen?"*

- What, Jack?

At least, I thought, he would protect me if we met my father.

"You know, a lot of Irish people come from royal families and don't know about it. Crown princes and princesses walk the roads of Ireland, ride bicycles, drink tea, cultivate the land, completely unaware of which inheritance belongs to them. Why, your mother has the appearance and gait of a queen. [86, с.25].

- А знаєш, Кетлін?

- Що, Джек?

Примаймі, думала я, він захистить мене, якщо ми зустрінемося з моїм батьком.

- Знаєш, багато ірландців походять з королівських родів і не знають про це. Спадкові принци та принцеси ходять дорогами Ірландії, їздять по ним на велосипедах, п'ють чай, обробляють землю, зовсім не знаючи про те, яка спадщина їм належить. І у твоєї мамі зовнішність і хода королеви. [84, с.27].

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано антропоніми *Kathleen, Jack*, іменники чоловічого роду *father, princes* жіночого роду *princesses* і *mother*.

Антропоніми відтворено прийомом транслітерації, а займенник з іменниками - калькуванням.

Велика кількість граматичних трансформацій («думала», «хотіла») свідчить про те, що особливість гендерного аспекту на морфологічному рівні проявляється у вигляді граматичної категорії роду, що забезпечує експліцитність тексту. Емфаза, використана перекладачами як синтаксична трансформація («Спадкові **принци** та **принцеси** ходять дорогами Ірландії...»), яка полягає в поділі жіночого і чоловічого мовлення, відображає його маскуліність.

(53) *I sighed. **Jack's** passionate adoration of the English language bored me. **He** continued:*

- My thoughts are about the white ships and the daughter of the Spanish king - although my desires are much closer to home.

***He** smiled happily to himself. He clearly wrote a note for the local newspaper: "Walking in a crystal clear morning with a young girlfriend, reading each other the lines of **Goldsmith** and **Colum** that pop up in the mind ..."* [86, с.20].

*Я зітхнула. Палке обожнювання **Джеком** англійської мови набридло мені. **Він** продовжував:*

- Мої думки про білі кораблі і дочок іспанського короля - хоча мої бажання куди ближче до дому.

***Він** щасливо посміхнувся сам собі. **Він** явно складав замітку в місцеву газетку: «Гуляти кристально чистим вранці з юною подругою, читати один одному рядки **Голдсмита і Колум**, що спливають у свідомості ...»* [84, с.22].

Розглянемо приклад комунікації подружжя де Морьє:

(54) *"I think, **Clara**," said **Mr. de Maurier**, in a low grave voice, "that there may be better and more dispassionate judges of such a question than you."*

*"**Jacques**," replied my mother, timidly, "you are a far better judge of all questions than I pretend to be. Both you and Jane are.*

*I only said- "" You only said something weak and inconsiderate, "he replied. "Try not to do it again, **my dear Clara**, and keep a watch upon yourself."* [86, с.25].

*Я думаю, **Клара**, що в цьому випадку знайдуться більш неупереджені судді, які краще розбираються в даному питанні, - тихим, урочистим голосом сказав містер **де Морьє**.*

*- **Жак**, - несміливо озвалася моя мати, - **ви** набагато більш справедливий суддя у всіх питаннях, ніж я хочу здаватися. **Ви і Джейн**. Я сказала тільки ...*

- Ви сказали тільки щось необдумане і слабовільне, - відповів він.

*- **Постарайтеся**, щоб надалі цього не було, **дорога моя Клара**, і стежте за собою [84, с.26].*

Торкаючись питання про виховання сина своєї дружини, містер де Морьє не збирається прислухатися до її думки, пояснюючи це тим, що в даному питанні є більш «неупереджені судді» (*more dispassionate judges*), маючи на увазі себе і свою сестру. Вживаючи лексему *judge* (суддя, арбітр), герой презентує себе як вершителя долі своєї дружини і її сина, а перекладач в цьому випадку використовує однозначний еквівалент, щоб точніше передати це значення. Слід звернути увагу на переклад слів автора: «*in a low grave voice*» - «*тихим, урочистим голосом*». Незважаючи на те, що основними значеннями прикметника *grave* є «серйозний», «важливий», перекладачем був обраний варіант «урочистий» з метою посилення ефекту від слів героя і підкреслення дистанції між партнерами по комунікації. Клара де Морьє не тільки погоджується з думкою чоловіка, але ще і підкреслює його перевагу, використовуючи інтенсифікатор *far*, який перекладається українською мовою прислівником ступеня «набагато». Містер де Морьє перебиває свою дружину, що свідчить про його домінуюче становище, він також дає негативну оцінку мовній поведінці подружжя, використовуючи лексеми *weak* («слабовільне») і *inconsiderate* («необдумане»). Незважаючи

на звернення один до одного по імені, подружжя підтримує значну дистанцію в комунікації, що вдало відображено перекладачем у використанні займенника другої особи множини («ви»), а також дієслів у формі множини («сказали», «постарайтеся»). Таким чином, можна вважати, що цей переклад передає гендерні характеристики оригіналу.

Розглянемо ще один з прикладів спілкування подружжя де Морьє:

(55) *"It's very hard," said my mother, "that in my own house "*

"My own house?" repeated Mr. de Maurier. "Clara!"

Our own house, I mean," faltered my mother, evidently frightened – "I hope you must know what I mean, "Jacques,"- it's very hard that in your own house I may not have a word to say about domestic matters. I am sure I managed very well before we were married.

There's evidence," said my mother, sobbing; "ask Anory if I didn't do very well when I wasn't interfered with! [86, с.30].

- Дуже важко, що в моєму будинку ... - почала моя мати.

- В моєму домі? - повторив містер де Морьє.

- Клара! - Я хочу сказати: в нашому домі! - поправилась моя мати, явно злякавшись.

-Мені здається, ви повинні знати, що я хотіла сказати, Жаку. Дуже, я говорю, важко, що в вашому домі я не можу сказати ні слова про домашнє господарство. Право ж, я господарювала дуже добре до нашого весілля! Є свідки ... – схлипувала моя мати. - Запитайте Анору ... Хіба я не справлялася з домашнім господарством, коли в мої справи не втручалися ? [84, с.32].

Клара де Морьє висловлює своє невдоволення ситуацією непрямим способом, використовуючи безособову конструкцію «*It's very hard*» для пом'якшення категоричності і додання імперсональності своїй репліці, що в перекладі також передається безособовим реченням «Дуже важко ...». Однак слід зазначити синтаксичну трансформацію, використану перекладачем в цьому реченні: якщо в оригіналі слова автора розбивають репліку героїні, то

в перекладі немає. Крім того, була використана конкретизація «said» - «сказала», що дозволило передати гендерний аспект, з одного боку, завдяки закінченню жіночого роду, з іншого завдяки семантиці дієслова «починати», що вказує на незакінченість фрази, так як героїню перебив її чоловік.

Лексично-граматичні заміни «I mean» - «я хочу сказати», «I hope» - «мені здається», «I am sure» - «слово честі» були використані для передачі і посилення відтінку невпевненості в словах героїні, що також є маркером гендерного порядку. Показовою є і невербальна поведінка героїні, виражена лексичними одиницями «faltered», «Evidently frightened», «sobbing», які були вдало відтворені українською мовою - «поправилась», «явно злякавшись», «схлипувала». Все це свідчить про пригнічений емоційний стан Клари де Морьє, є свідченням її страху перед чоловіком.

Слід також звернути увагу на підбір присвійних займенників для лексеми house (будинок): на початку прикладу героїня визначає «in my own house» («в моєму домі»), після зауваження чоловіка вона вживає словосполучення «our own house» («В нашому домі»), а потім підкреслює «in your own house» («в вашому домі»). У перекладі була збережена градація займенників, що дозволило відобразити той факт, що з епохи королеви Вікторії було прийнято вважати чоловіка і дружину однією людиною (one person).

Таким чином, все майно дружини належить її чоловікові, який розпоряджається ним і приймає рішення як господар і голова сім'ї. Конкретизація, використана у перекладі займенника «you» - «ви», вказує на формальність спілкування і дистанцію між подружжям, що виражає не тільки статусний аспект відносин, а й гендерний: у ірландській родині чоловік займав чільне місце в сім'ї, а дружина повинна була його слухати і підкорятися.

Велика кількість граматичних трансформацій («Хотіла», «схлипувала» і ін.) свідчить про те, що особливість гендерного аспекту на морфологічному

рівні проявляється у вигляді граматичної категорії роду, забезпечує експліцитно тексту [58, с.12]. Емфаза, використана перекладачем як синтаксична трансформація («Дуже, я говорю, важко ... »), яка полягає в поділі мовлення, відображає фемінінність мовлення Клари.

Таким чином, мовна гендерна специфіка роману «Сільські дівчата» виявлено на таких мовних рівнях: морфологічному, лексичному, синтаксичному, а також на рівні тексту. На морфологічному рівні гендерний ознака проявляється через категорію роду. Експліцитний прояв гендеру простежується тут тільки в тексті перекладу, так як на відміну від української мови, в якому рід іменників пізнається по їх значенню і по їх закінченнях, в англійській мові рід іменників пізнається тільки по їх значенню. На даному рівні гендерно-маркованої одиницею в оригіналі вважається використання імені головного героя / героїні (Кетлін, Хаккі) в поєднанні з різними частинами мови (в більшості випадків дієсловами), які українською мовою перекладено з відповідним родовим закінченням. Таким чином, власна назва у цьому творі відіграє істотну роль у відтворенні гендерного аспекту, який є частиною художнього образу персонажів.

На морфологічному рівні головна функція гендерно-маркованих одиниць полягає не тільки в передачі гендерного компонента, а й головним чином у внесенні ясності в текст. Найпоширенішими трансформаціями на морфологічному рівні є нульова трансформація (61,8%) і конкретизація (12,9%). Це пояснюється тим, що відтворення гендерного компонента на цьому рівні забезпечує ясність контексту щодо того, хто перед нами - чоловік чи жінка. Приклад використання конкретизації:

(56) *Kathleen was unaccountably disappointed.* [86, с.33].

Кетлін відчувала незбагненне розчарування. [84, с.35].

Приклад використання нульовою трансформації:

(57) *For Hickey was a trifle clumsy.* [86, с.35].

Тому що Хіккі був трішки незграбний. [84, с.37].

Співвідношення типів трансформацій на морфологічному рівні наступне:

- 1) лексичні трансформації - 19,2%;
- 2) граматичні трансформації - 72,5%;
- 3) лексико-граматичні трансформації - 2,4%.

Переважання граматичних трансформацій свідчить про те, що особливість гендерного аспекту на морфологічному рівні виявляється за допомогою граматичної категорії роду, що забезпечує експліцитність тексту.

Гендерно-марковані одиниці на лексичному рівні доцільно класифікувати таким чином:

1) відповідні займенники, які конструюють гендер у мові взагалі, не маючи на собі гендерног маркування в суб'єктивній формі.

Приклад заміни частини мови: Перекладачка застосувала цю трансформацію для посилення гендерної характеристики:

(58) *Hickey marveled how she had got there.* [86, с.38].

Він здивувався, як вона сюди потрапила. [84, с.40].

2) лексика, що має маскулінне або фемінінне забарвлення. Прояви гендеру в цьому випадку пов'язані з гендерною стереотипізацією, точніше з навмисним зміщенням гендерних стереотипів: а) зовнішній опис; б) психологічні якості; в) манери поведінки; г) соціальний стан.

Опис зовнішніх даних і психологічних якостей Кетлін, Хіккі і Бейбі не завжди збігається з усталеними гендерними стереотипами.

Една О'Брайен постійно підкреслює в описі Хіккі такі риси, як сором'язливість, боязкість, чутливість, примхливість, схильність до сліз, які зазвичай приписують жінкам. Зсув гендерних стереотипів відбувається і при описі звичок і манер поведінки Хіккі: в його поведінці підкреслюється чарівність, чистота і непорочність, в образі Бейби - чоловіча жадоба влади, прагнення до розпорядку, потяг до азартних ігор.

У соціальному плані в ірланському суспільстві 60-х років ХХ ст. виділяються прояви гендеру, що відносяться до стереотипів, які пов'язані з сімейними і професійними ролями: для Хіккі це можливість займатися сільським господарством в якості найманого працівника, для Кетлін це мрії про заміжжя, народження дитини.

У зовнішньому описі юного Хіккі перекладач конкретизувала лексему «*blushing*» - «*зашарівся*»; червоніючими і залитими рум'янцем від збентеження, зазвичай, описуються жінки. Тим більше, що порівняння з трояндою - досконалістю краси - має явно фемінне забарвлення (навіть переносне значення слова «*rose*» - красива жінка, дівчина), але Една О'Брайен говорить подібним чином про чоловіка.

(59) *The young man withstood her gaze blushing only a damask rose as became him.* [86, с.30].

Він не здригнувся, тільки зашарівся, як дамаська троянда, що йому дуже личило. [84, с.32].

У відтворенні психологічного портрета Кетлін підкреслюється схильність до сліз, що відноситься до жіночих стереотипних якостей. В цьому прикладі конкретизація («*came*» - «*бризнули*») і перестановка лексичних одиниць сприяють сильному емоційної напруги, яке відчуває героїня:

(60) *Do what she could to restrain them, the tears came to her eyes, until, remembering that it is becoming in a woman to weep, she let them flow.* [86, с.39].

- Як вона ні стримувалася, з очей у неї бризнули сльози, втім, вона згадала, що жінці належить плакати, і вже їх не соромилася. [84, с.41].

Найпоширенішими трансформаціями на лексичному рівні є конкретизація (16,3%), заміна частини мови (15,9%) і модуляція (10,2%). Причиною цього є той факт, що зазначені трансформації дозволяють чіткіше передати гендерну характеристику в українській мові: наприклад,

конкретизувати одиницю з більш широким значенням, логічно вивести одиницю з яскравою гендерною складовою в наявному контексті.

Результати співвідношення типів трансформацій на цьому рівні наступні:

Рис.3.1. - Перекладацькі трансформації.

- 1) лексичні трансформації - 37,4%;
- 2) граматичні трансформації - 26,4%;
- 3) лексико-граматичні трансформації - 17,1%.

Переважання лексичних трансформацій свідчить про те, що особливість гендерного аспекту на лексичному рівні виявляється в створенні фемінінних і маскулінних образів персонажів головним чином за допомогою лексичних гендерно-маркованих одиниць.

Однак великий відсоток граматичних трансформацій відображає той факт, що передача гендерного компонента на лексичному рівні тягне за собою перебудову граматичної структури мови перекладу.

На синтаксичному рівні проведено аналіз мови героїв на підставі того, що існує гендерна дихотомія у мовній поведінці. Наприклад, проявом маскулінності служать позитивні речення, які виражають категоричність і емоційну стриманість. У цьому реченні перекладачка за допомогою нульової трансформації в поєднанні із заміною частини мови («please» - «на угоду») передала рішучість і неемоційність містера де Морьє:

(61) *Bad, good, or indifferent, I'll write, from **this day forward, to please myself.*** [86, с.42].

Чи добре, погано, або безпосередньо - я буду писати відтепер і навіки на догоду самому собі. [84, с.44].

Вживання емфатичних конструкцій відображає фемінність мови Кетлін: емпіза, яка полягає в «поділі» підмета і складеного іменного присудка підрядних речень із сполучним словом «who» і триразовому повторенні дієслова-зв'язки «am», компенсується повторенням частки «тільки» і безсполучниковим зв'язком (заміна сполучникового типу зв'язку безсполучниковим і заміна підрядного речення головним).

(62) *Whereas, I, **who am mistress of it all, am single, am mateless, am alone.*** [86, с.33].

А я, всього цього господня, тільки я не прилаштована, одна тільки я самотня. [84, с.36].

Для збереження синтаксичних гендерних характеристик найчастіше використовувалася компенсація (19,8%) і модуляція (14,7%), так як саме завдяки їм перекладачка змогла адекватно передати гендерні компоненти, незважаючи на відмінності в граматичному складі мов.

Співвідношення типів трансформацій на синтаксичному рівні наступне:

- 1) лексичні трансформації - 28,9%;
- 2) граматичні трансформації - 30%;
- 3) лексико-граматичні трансформації - 21,8%.

Цей рівень відрізняється комплексним використанням усіх трьох типів трансформацій. Переважання граматичних трансформацій свідчить про те, що особливість гендерного аспекту на синтаксичному рівні проявляється за допомогою використання гендерно-маркованих синтаксичних конструкцій, які сприятимуть створенню ремінного і маскулінного образу через мовлення персонажів. Однак перетворення синтаксичних структур веде до

перетворення лексики, тому залишається високим відсоток лексичних і лексико-граматичних трансформацій.

На рівні тексту виявлено наявність ритму прози, який найбільш чітко є там, де Една О'Брайен використовує гендерно-марковані одиниці. Ритм гендерних одиниць створюється за рахунок повторення слів чоловічого і жіночого роду, гендерно-маркованої лексики, синтаксису, контрастів, паралелізмів і акцентує увагу читача на маскулінних або фемінінних характеристиках, наприклад:

(63) *The red of the cheeks* [86, с.12]; (64) *was covered with peach down* [86, с.30]; (65) *the down on the lips*[86, с.30]; (66) *was only a little thicker*[86, с.35]; (67) */ than the down on the cheeks*[86, с.39]. (68) *The lips themselves were short*[86, с.45]; (69) */ and slightly drawn back*[86, с.50]; (70) *over teeth of an exquisite* [86, с.52]; (71) *and almond whiteness*[86, с.60]; (72) *Nothing disturbed the arrowy nose* [86, с.42]; (73) *in its short, tense flight*; (74) *the hair was dark*[86, с.30], (75) *the ears small*[86, с.38], (76) */ and fitted closely to the head* (Рожеві щоки / подернулись персиковим пушком; / Пушок над губою / всього лише трохи загусає / в порівнянні з пушком на щоках. / Самі губи були різко окреслені / і злегка зігнуті / над бездоганним поруч мигдальне-білих зубів. / Без сучка / без задиринки; / Волосся темне; / І маленькі, / тісно притиснуті до голови вушка) [84, с.35].

У цих прикладах подано опис юного Хіккі, проте ритм гендерно-маркованих одиниць створює фемінний образ.

Більшість гендерно-маркованих одиниць мають фемінну конотацію: «*the red of the cheeks*», «*peach down*» - рум'янець на щоках і згадка персика при описі зовнішності найчастіше асоціюється з образом молоді дівчини. Ритм цього опису викликає у свідомості читача саме образ витонченої і миловидної дівчини, а не юнака.

Една О'Брайен прагнула до «ритмування» прози, використовуючи паралельні конструкції (77) *the down on the lips - the down on the cheeks* [86,

с.30] (*пух на губах - пух на щоках*), різні види повторів - анадіпложіс (78) *peach down* [86, с.35]; *the down on the lips*[86, с.39] (*персиковий пух; пух на губах*), кільцевий повтор (79) *the down on the lips was only a little thicker than the down on the cheeks* [86, с.48] (*пух на губах був лише трохи товщі, ніж пух на щоках*)), безсполучність (80) *the hair was dark, the ears small* [86, с.50] (*волосся було темне, вуха маленькі*).

Перекладачка домоглася певного ритму за допомогою інших засобів, а саме: вона зберегла повтори - анадіпложіс і кільцевий повтор і компенсувала паралелізм, що сприяє ритму, в першому реченні за допомогою кореневого повтору (задирака - завзято-стрімкий). У перекладі фрази «*a little thicker*» К. Короткова застосувала заміну частини мови і редуплікацію, яка висловлює легкість і витонченість (*трохи загусає*).

Для досягнення ритмування прози перекладачка найчастіше застосовувала компенсацію (18,7%), яка сприяє передачі ритму засобами української мови (наприклад, якщо ритм в оригіналі створюється за допомогою повторень односкладових слів, то в тексті перекладу - завдяки повторенню слів з однаковими закінченнями).

Співвідношення типів трансформацій наступне:

- 1) лексичні трансформації - 20%;
- 2) граматичні трансформації - 31,8%;
- 3) лексико-граматичні трансформації - 30,5%.

Досить рівний розподіл використовуваних трансформацій показує, що ритмування тексту досягається найрізноманітнішими засобами - лексикою, граматичними категоріями, синтаксичними структурами. Отже, було застосовано широкий спектр трансформацій для віттворення ритму в тексті перекладу.

Часто у тексті роману зустрічаються приклади, коли персонажі знаходяться в екстремальній або конфліктній ситуації. У таких випадках мова героїв набуває певної мовної маркованості, що дозволяє визначити

емоційну напруженість персонажа і його статі. У відтворенні, перекладачка намагаються вловити і передати експресію, іноді це вимагає внесення деяких змін, наприклад, маркування деяких речень знаками оклику:

(81) *But it is, returned she; «For Mrs. Grainne has just been here, and she told me all about it »* [86, с.62].

Проте це так, - продовжувала вона. - Тільки що заходила місис Грейн - і повідомила мені цю новину! [84, с.65].

Семантична модель процесу перекладу будується з урахуванням компонентного аналізу змістовних одиниць мови і наявності регулярних міжмовних відповідностей. Очікується, що в процесі перекладу в тексті оригіналу виділяють всі змістовні одиниці і їх компоненти. Всі інші опускаються, причому зміст тексту не повинен бути перекручений.

Переклад характеризується виразністю отриманої інфорції. Саме цим пояснюється опущення (компресія) частини експліцитних даних у перекладі роману Едні О'Брайен «Сільські дівчата» українською мовою. До текстових опущень призводять:

-тенденція англійської мови до експліцитного вираження всіх елементів синтаксичної структури речення:

(82) *And then **Hickey** shouted at me from below. At that moment, I pulled my nightgown over my head and at first did not even hear him.* [86, с.30].

*Знизу мене покликав **Хіккі**. У цей момент я стягувала через голову нічну сорочку і спочатку навіть не почувла його*[84, с.32].

Опущено уточнення *And right there*

-наявність композиційно і семантично надлишкової інформації:

(83) *“I have some magnificent testicles here for you, which were laid by the laying hen,” **he** said, and returned to the kitchen, slamming the door.* [86, с.53].

- Я запас тут для тебе чудові яєчка, - сказав він і повернувся в кухню, грюкнувши при цьому дверима. [84, с.56].

Опущено вставну фразу *which were carried by the laying hen.*

Результати аналізу способів перекладу гендерного аспекту роману українською мовою свідчать про те, що вибір трансформацій залежить від типу і функцій гендерно-маркованих одиниць. Аналіз оригіналу і тексту перекладу показав, що переклад Е. Короткової є адекватним.

Перекладачка розпізнала гендерну спрямованість тексту і передала лінгвокультурні особливості персонажів, відобразивши зміщення гендерних стереотипів, що проявляються у мові і культурі ірландців 60-х років ХХ століття.

Результати аналізу показали, що мова художньої літератури пронизана гендерною специфікою, відтворення якої є запорукою якісного перекладу. Гендерний аспект може бути відображений у перекладі за допомогою цілого ряду трансформацій на всіх рівнях мови. Для перекладача важливим є уважне ставлення до екстралінгвістичного контексту і імпліцитної інформації, що необхідно враховувати у доборі еквівалентів, що відповідають гендерним вимогам.

3.2 Репрезентація гендерних відносин у циклі оповідань Джеймса Джойса «Дублінці»

Розглянемо особливості відтворення гендерних відносин у циклі оповідань ірландського письменника Джеймса Джойса «Дублінці» у перекладі Елли Гончаренко.

Розглянемо спочатку гендерно визначені варіанти референції: використання чоловічого роду і використання жіночого роду. Ці стратегії представлені переважною більшістю контексту. Наприклад:

(84) *This time he was doomed: he had his third blow* [85, с.1].

Цього разу він був приречений: у нього стався вже третій удар. [83, с.1].

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано займенник чоловічого роду *he* та дієприкметник чоловічого роду *doomed*.

Гендерно-марковані слова відтворено прийомом калькування.

(85) *As I went downstairs to dinner, old **Cotter** was sitting in front of the fireplace, smoking a pipe. While my **aunt** was making porridge for me, **he**, as if returning to some unfinished thought, said:*

*- No, I would not say that he was quite the same ... but there was something strange **in him** ... something scary. Here's what I think ... [85, с.2].*

*Коли я спустився вниз до вечері, старий **Коттер** сидів перед каміном і куриє люльку. Поки **тітка** накладала мені каші, **він**, ніби повертаючись до якоїсь незакінченої думки, мовив:*

*– Ні, я б не сказав, що він був зовсім теє... але було **в ньому** щось дивне... щось моторошне. Я ось що думаю... [83, с.2].*

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано займенник чоловічого роду *he*, іменник жіночого роду *aunt* та антропонім *Cotter*

Гендерно-марковані слова відтворено прийомом калькування, антропонім *Cotter* – прийомом транслітерації.

(86) ***He** smelled a pipe, gathering his thoughts. **Annoying old buffoon!** At first, when we first met, it was interesting to hear how he divorces about fuses and snakes, but soon **he**, with his endless conversations about guralnytstvo, got pretty good to me. [85, с.3].*

***Він** попахав люлькою, збираючи докупи свої думки. **Набридливий старий бовдур!** Спершу, коли ми тільки познайомилися, було цікаво послухати, як **він** базікав про фуси та змієвики, але скоро він із своїми нескінченними розмовами про гуральництво мені добряче осточортів. [83, с.4].*

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано повторювальний займенник чоловічого роду *he*, речення *Annoying old buffoon!*

Гендерно-марковані слова відтворено прийомом калькування.

В окремих випадках, коли речення не має чітких гендерних маркерів, граматична конкретизація служить для орієнтації на маскулінний чи фемінний гендер, а в тексті перекладу з'являється гендерний маркер. Наприклад:

(87) *This clothing will appeal to the young and trendy!* [85, с.4].

Цей одяг ідеально підійде молодому і стильному чоловікові. [83, с.5].

У цьому прикладі відсутні гендерні маркери як лексичні, так і синтаксичні. Що стосується прикметників "young", "Trendy", вони не відображають орієнтацію цього повідомлення на жіночу або чоловічу аудиторію, так як валентність даних слів факультативна; відповідно до словника "АВВУ Lingvo" прикметник trendy вступає в зв'язок зі словами в таких словосполученнях, як "trendy girl", "he's a trendy dresser".

(88) *Mr. Cotter just told us. He passed the house and saw.* [85, с.5].

Містер Коттер тільки-но сказав нам. Він проходив повз будинок і бачив. [83, с.6].

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано займенник чоловічого роду *he*, антропонім *Mr. Cotter*.

Гендерно-маркований займенник відтворено прийомом калькування, а антропонім відтворено прийомом транслітерації.

(89) *The boy and his brother-in-law were good friends. And so that you may know, the old men taught him much; they say he had a great affection for the boy.*

"May God rest his soul," said her aunt reverently. [85, с.7].

Малий із панотцем були добрі друзі. І, щоб ти знав, старигань його багато чого навчив; кажуть, він мав до хлопця велику приязнь.

– Хай упокоїть Бог його душу, – сказала тітка побожно. [83, с.8].

У цьому прикладі у якості гендерних маркерів використано займенник чоловічого роду *he*, іменники чоловічого роду *the boy, his brother, the old men, God* та жіночого *aunt*.

Гендерно-марковані лексеми відтворено прийомом калькування.

Далі розглянемо гендерно не визначені варіанти референції: використання чоловічого роду і використання жіночого роду. У випадку з аналізованими оповіданнями втрата сенсу при заміні еквівалентом неминуча, а уникнення вживання займенника неможлива. Йдеться про персонажа *robin*, чия гендерна характеристика неминуче страждає в перекладі українською мовою. Наприклад:

(90) *Mistress Mary forgot that she had ever been contrary in her life when he allowed her to draw closer and closer to him, and bend down and talk and try to make something like robin sounds* [85, с.5].

Мері забула про свою впертість, коли він дозволив їй підійти ближче, нахилитися і говорити з ним, видаючи звуки, схожі на спів малинівок. [83, с.7].

«Robin» у перекладі означає «малинівка», і проблема перекладу полягає в тому, що це іменник немає в українській мові чоловічого роду, а в оповіданні цей персонаж саме чоловічої статі:

(91) *The robin kept singing and twittering away and tilting his head on one side, as if he were as excited as she was* [85, с.9].

Малинівка [він] продовжив співати і щебетати, схиляючи голову, ніби був так само радий, як і вона [83, с.10].

В оригіналі *robin* служить втіленням чоловічого початку, до певної частини твору його поведінку можна охарактеризувати як грайливу і хвалькувату, він «викаблучувався» в присутності Мері, задирає і дразнить садівника, ці риси абсолютно втрачаються при гендерному зсуві, що і трапляється в перекладі. Птах «змінює стать» за рахунок зміни граматичного роду іменника, через що змінюється і характер. У перекладі *robin* втрачає свою романтичність і стає досить пересічним персонажем.

Проблему родового невідповідності перекладі вирішила Елла Гончаренко. Вони залишила птаха чоловічої статі, дала йому ім'я - Робін,

користуючись прийомом транслітерації. Таке перекладацьке рішення дозволяє в повній мірі передавати особливості персонажа, зберегти його портретні характеристики, риси характеру та уникнути втрати змісту тексту:

(92) - *Oh! she suddenly noticed **Robin**. - And here is our friend arrived!*

*Today, **Robin** seemed even better to Mary than ever. He jumped in circles, and his red breast shone in the sun no worse than satin. [85, с.12].*

- *Ой! - раптом помітила вона **Робіна**. - А ось і наш приятель прилетів!*

*Сьогодні **Робін** здався Мері навіть гарніше, ніж завжди. Він стрибавав колами, і його червона грудка переливалася на сонці не гірше атласу. [83, с.14].*

Robin в різних перекладах справляє абсолютно різні враження. Робін у Елли Гончаренко набагато ближче до того образу, який створив Джеймс Джойс.

Розглядаючи приклади гендерних зрушень у перекладі текстів художньої літератури з англійської українською мовою неважко помітити тенденцію, що як правило зрушення відбувається у напрямку від чоловічого до жіночого. У перекладі граматичної категорії роду слід керуватися не тільки граматичними особливостями вихідної мови та мови перекладу, а й звертатися до смислового навантаження, покладеного на персонажа в цілому. Якщо родові розбіжності не важливі і не тягнуть за собою істотних втрати сенсу, то зміна граматичної категорії можлива, проте у випадку з аналізованими оповіданнями, виконати заміну без втрат - неможливо. Robin повинен зберегти свою гендерну характеристику, дану автором, інакше це спотворить образ і значення персонажа.

У перекладі гендерно-маркованих власних назв перекладач найчастіше вдається до стратегії форенізації, яка реалізується за допомогою транслітерації або транскрипції. В ході дослідження виявлено випадки

обов'язкового застосування стратегії доместикації, пов'язані з іменування прізвиськового типу, як проілюстровано в наступних прикладах.

(93) *"O.K., Stone," I said. Among the carriers he was known as "The Stone," but I was the only one who addressed him that way.* [85, с.18].

- *Гаразд, Камінець, -* відповів я. *Серед доставників він проходив під кличкою Камінь, але тільки я називав його так в обличчя.* [83, с.21].

Цей приклад цікавий тим, що прізвисько збігається з власним назвам і використовується в тому чи іншому значенні в залежності від наявності або відсутності артикля. Перекладач не тільки передає сенс прізвиська за допомогою кальки, але і додає до слова суфікс -ек зі зменшено-зневажливим значенням, що дозволяє показати ставлення до персонажа.

(94) *There was Big Monster and Little Monster, The Creeper, Buffo, Doghead, Lady Lila, Freestroke, Clara and others.* [85, с.23].

Звали їх Велике Опудало і Маленьке Опудало, Змій, Бик, Собача балда, Леді Фіалка, Клара і далі в тому ж дусі. [83, с.26].

Нерідко у перекладі ситуативних прізвиськ перекладачеві доводиться бути винахідливим, застосовуючи ті або інші пов'язані із стратегією доместикації перекладацькі прийоми: *The Creeper* / Змій - генералізація, *Lady Lila* / Леді Фіалка - функціональний аналог.

Ситуативні гендерно-марковані прізвиська - не просто зручні замітники імен. Вони містять в собі можливість наділити людину такою лаконічною характеристикою, яка в іншому випадку могла б вимагати більш розгорнутого формулювання. У перекладі гендерно-маркованих ситуативних прізвиськ стратегія доместикації дозволяє зберегти їх орієнтованість на певну ситуацію і передати яскраву вмотивованість образної номінації, що містить характерні ознаки свого носія. На відміну від жінок, які намагаються уникати в розмовній мові принизливих звертань, кличок і прізвиськ, чоловіки навпаки за їх допомогою виявляють «панібратські» відносини, тому їх переклад українською мовою має

гендерно-маркований характер: *Doghead* / Собача Балда - нейтральне слово «head» передається розмовним словом «балда».

За стереотипним уявленням саме в чоловічому мовленні переважає використання зниженої лексики, в особливості сленгових виразів і вульгаризмів. В ході дослідження ми виявили, що стратегія доместикації має особливе значення у перекладі вульгаризмів, в той час як сленгова лексика перекладається за допомогою словникових еквівалентів або наближених аналогів, що проілюстровано в наступному прикладі.

(95) *Maoni just jumped up and ran to the crapper.* [85, с.32].

Маоні несподівано підхопився і кинувся в сортир. [83, с.35].

У цьому у прикладі ірландське сленгове слово «crapper» перекладається за допомогою еквівалентного сленгового слова «сортир». Стратегія доместикації не використовувалася.

У перекладі вульгаризмів стратегія доместикації застосовується у вигляді посилення або нейтралізації мовленнєвого ефекту зниженої лексики, що обумовлюється особливостями інтерпретації особи, що створює перекладний текст (чоловік або жінка перекладач) і традиціями приймаючої культури.

Почнемо з тих випадків, коли перекладач використовує евфемістичний переклад, опускаючи або замінюючи вульгарну лексику на більш нейтральну.

(96) "*I mean, I do not have any talent of any kind. It's all just bullshit.* " [85, с.41].

-Та не годжуся я ні на что. [83, с.45].

(97) "*HEY, MAN, GET THE FUCK OUT OF THE WAY!*" [85, с.52].

Ей, хлопець, а ну, з дороги! [83, с.56].

У прикладі 58 і 59 перекладач опускає вульгаризми, до яких найчастіше відносять досить поширені в англійській мові богохульства, прокляття з

використанням релігійних термінів, які функціонально близькі вигукам, і які використовуються в основному для вираження негативних емоцій.

В результаті опущення цих лексем мова чоловічого персонажа звучить менш емоційно. Однак варто зазначити, що перекладач вдається до цього прийому тільки в тих випадках, коли оригінальний твір перенасичений подібного роду вульгаризмами, які здебільшого зберігаються в перекладному тексті.

(95) "*So you've got a fucking medal and I'll add a lot of money to it.*" [85, с.61].

Значить, заслужив медальку, до якої я ще додаю трохи грошень. [83, с.65].

Як і в попередніх прикладах, перекладач опускає вульгаризм «*fucking*», але висловлює емоційний стан персонажа за допомогою зменшувально-зневажливого суфікса-к в слові «медалька». Подібний евфемістичний переклад, можливо, пояснюється тим, що переклад був зроблений в 1990 році, коли тенденція до колоквиалізації тільки почала даватися взнаки.

Нерідкі випадки заміни у перекладі оригінального вульгарного виразу на просторічну лексику.

(99) "*Wasteful bastards*" [85, с.23].

З жиру бісяться. [83, с.25].

У цьому прикладі перекладач замінює лайливе слово «*bastards*» на менш грубе просторічне стійке поєднання, яке дозволяє метафорично висловити сенс оригінального тексту, відтворюючи мовлення персонажа-чоловіка.

Також виявлено розбіжності частотності одних і тих же слів в англійському оригіналі і перекладному тексті. Більш широкий синонімічний ряд зниженою лексики в українській мові дозволяє більш виразно передати емоції персонажа і характеризувати особливості чоловічого мовлення, що можна проілюструвати наступними прикладами.

(100) "*How in the hell would I know?*" [85, с.32].

Звідки, до чортової матері, мені знати? [83, с.33].

(101) *"What the hell was that?" yelled the young policeman.* [85, с.16].

-Що це було, чорт забирай? - крикнув молодий поліцейський. [83, с.18].

Однак ці приклади ми відносимо до периферійних випадків прояву стратегії доместикації, так як клішовані вирази «до чортової матері» і «чорт забирай» збігаються з оригінальним за своїми семантичним і функціональним ознаками і не мають яскраво вираженої характерної риси приймаючої культури. Високий ступінь прояву доместикації у перекладі зниженої чоловічої лексики зустрічається в тих випадках, коли перекладач використовує реалію приймаючої культури.

(102) *They were all prima donnas - even the farmboy conscripts still picking shit from between their toes paraded around like members of the Party elite.* [85, с.51].

Вважають себе фу-ти ну-ти - навіть новобранці із села. Ще вчора корів пасли, а собі туди ж ... [83, с.53].

Цей приклад, крім використання перекладачем фразеологізму, що включає дві українські реалії – корів пасти, цікавий перекладом англійського стійкого поєднання «*to be prima donnas*». «Фу-ти ну-ти» утворено з вигуки «фу» і займенника «ти», друга частина дублює першу з заміною першого компонента на вигук «ну». Окремий вигук «фу-ти» висловлює здивування, досаду або роздратування мовця, що в поєднанні з «ну-ти» відсилає до повного народного фразеологізму «фу-ти ну-ти, ніжки гнути».

Синтаксичне уподібнення - такий переклад, при якому синтаксична структура оригіналу перетворюється в абсолютно аналогічну структуру перекладної мови.

(103) *He says he loves me. He says he needs me He says he is sorry. He says it will never happen again.* [85, с.74].

Він каже, що любить мене. Він каже, що я йому потрібна. Він говорить що шкодує. Він каже, що це ніколи більше не повториться. [83, с.76].

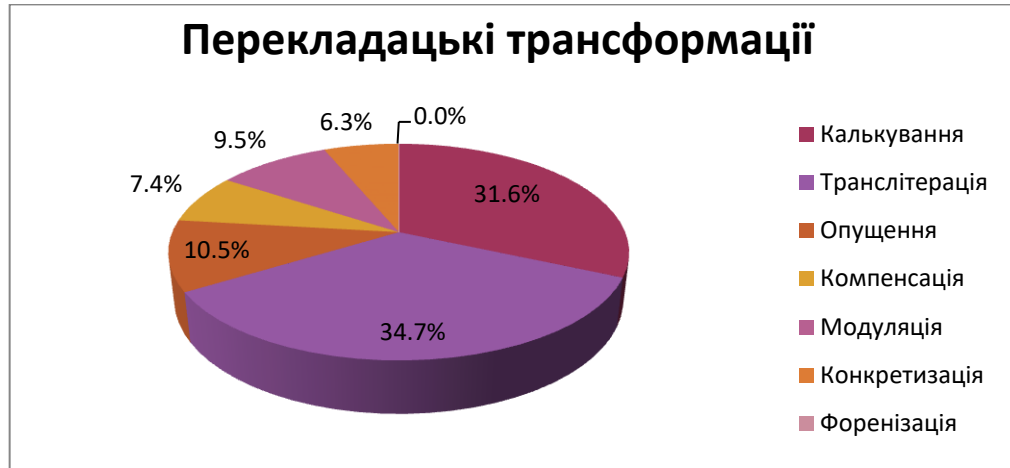

Рис.3.2. - Перекладацькі трансформації.

З'ясовано, що для збереження гендерних характеристик найчастіше використовувалися лексичні та лексико-граматичні трансформації: калькування (30%), транслітерація (33%), опущення (10%), компенсація (7%), модуляція (9%), конкретизація (6%), форенізація (5%), так як саме завдяки їм перекладачі змогли адекватно відтворити гендерні компоненти, незважаючи на відмінності в граматичному складі мов.

Для того, щоб зберегти градацію, поступово наростаюче емоційне напруження в тексті оповідання, перекладач скористався таким прийомом як синтаксичне уподібнення. Він відтворив структуру речення, зберігши стилістичний (градацію) і синтаксичний (паралелізм) прийоми, і тим самим текст не втратив своєї функціональної гендерно-маркованої значимості у перекладі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

На матеріалі творів ірландських письменників Едни О'Брайен «Сільські дівчата» та Джеймса Джойса «Дублінці» було визначено, що гендерно-

маркована лексика є одним із семіотичних засобів репрезентації певної гендерної ідеології, яка може представляти дві моделі гендерної поведінки: фемінну і маскулінну.

Визначено, що маскулінність і фемінність є результатом конструювання, яке відбувається в рамках стійких тематичних зон, що відбивають інтереси чоловіків і жінок, при цьому зберігається національна та соціально-культурна специфіка гендерних категорій.

З'ясовано, що для збереження гендерних характеристик у романі Едни О'Брайен «Сільські дівчата» та у циклі оповідань Джеймса Джойса «Дублінці» найчастіше використовувалися лексичні та лексико-граматичні трансформації: калькування (30%), транслітерація (33%), опущення (10%), компенсація (7%), модуляція (9 %), конкретизація (6 %), форенізація (5%), так як саме завдяки їм перекладачі змогли адекватно відтворити гендерні компоненти, незважаючи на відмінності в граматичному складі мов.

ВИСНОВКИ

У першому розділі проаналізовано гендер у лінгвокультурологічних дослідженнях. Визначено, що гендер створюється (конструюється) суспільством як соціальна модель жінок і чоловіків, що визначає їхнє стан і роль в суспільстві і його інститутах (сім'ї, політичній структурі, економіці, культурі, освіті тощо). Стать і гендер знаходяться на різних полюсах в житті людини. Стать є стартовою позицією, з нею людина народжується, вона очевидна з моменту народження, її не вибирають. Стать детермінована біологічними факторами, гормональним статусом, особливостями протікання біохімічних процесів, генетичними відмінностями, анатомією. Гендер - конструкція іншого полюса. Це своєрідний підсумок соціалізації людини у суспільстві відповідно до її статевої належності. Чоловіки і жінки є культурними продуктами своїх товариств.

З'ясовано культурно - символічні коди як семантичні наповнювачі концептів «жінка» і «чоловік». Визначено, що концепти "чоловік" і "жінка" як носії культури складаються з окремих частин, відображаючись при цьому через різні коди культури. Код культури розуміється як «сітка», яку культура «накидає» на навколишній світ, членує, категоризує, структурує і оцінює його. Коди культури співвідносяться з найдавнішими архетипними уявленнями людини. Власне кажучи, коди культури ці уявлення і «кодують». Коди культури фіксуються у мовній свідомості, у мові, бо сама мова є специфічним способом існування культури, фактор формування культурних кодів. Виступаючи у функції культурних знаків - еталонів і стереотипів культурно-національного світорозуміння, мова не тільки бере участь у відтворенні і міжпоколінній трансляції установок національної культури, а й формує її. У рамках культурних концептів «чоловік» і «жінка» виділяються природно-фізичний, інтелектуальний, біоморфний і лінгвістичний коди культури.

Ці коди не тільки дозволяють проводити аналіз «мови культури», тобто аналіз можливості мови відобразити культурно-національну ментальність його носіїв, а й вибудувати систему міжособистісної взаємодії, за допомогою якої створюється, підтверджується і відтворюється уявлення про чоловіка і жінку, як категорії соціального порядку (Малишева: 60).

У зв'язку з цим модель соціальних відносин характеризує міжособистісне спілкування, яке виробляється на рівні свідомості, прийняття заданих суспільством норм і підлаштування під них. Свідомість людини як істоти соціальної з самого народження орієнтована на спілкування, де їй «нав'язується» певне бачення світу. У процесі соціалізації особистості формується національно-культурний компонент, який входить в культурну компетенцію комунікантів і визначає національну специфіку комунікації

Розглянуто трансформацію традиційних чоловічих та жіночих образів у сучасній масовій культурі. Визначено, що на рубежі XX-XXI століть у світі сталася очевидна зміна соціокультурного статусу статей, що стало серйозної суспільної проблемою, яка пов'язана із трансформацією традиційних гендерних стереотипів. Наразі виділяються чинники стереотипізації чоловічих та жіночих образів в сучасному світі та окреслюються межі їх впливу. Вказується на той важливий факт, що сучасна культура, на відміну від культури попереднього періоду, стає переважно візуальною. Візуальність сучасної культури характеризується важливою відмітною рисою: принциповою динамічністю, якої за фактом була позбавлена зображувальність минулого аж до епохи модерну, але яка була присутня в образотворчому мистецтві, опосередкована символом, як денотатом, на що вказує саме існування візуального тексту.

Проаналізовано засоби репрезентації чоловічих та жіночих образів у віртуальному просторі. Визначено, що віртуальна реальність Інтернету і комп'ютерних ігор вже сьогодні приносить свої плоди, в тому числі і у вигляді чоловічих образів і стереотипів, примірюється на себе геймерами і

завсідниками соціальних мереж. Гендерні відмінності спостерігаються в категоріальній структурі ключових слів, що вербалізують образ чоловіка в чоловічих і жіночих форумах. Гендерна специфіка вербалізації образу чоловіка виявляється, в першу чергу, в різній кількісній та якісній характеристиці когнітивних класифікаторів і когнітивних ознак, виявлених в повідомленнях форумів за формою «Чоловік - який?». Так, класифікатори та когнітивні ознаки жіночої когнітивного свідомості різноманітніші. У жіночих форумах зафіксовано на ознак більше, що говорить про те, що жінки частіше за користувачів чоловічих форумів концептуалізують чоловіка через атрибутивні лексеми.

Досліджено способи відтворення гендерних стереотипів у перекладі роману Едни О'Брайен «Сільські дівчата». Визначено, що образи жінки і чоловіка в ірландській лінгвокультурі сучасного періоду мають загальні дискурсивні характеристики: *has wealth* (має багатство) і *all-round* (різнобічно розвивається). У перекладі роману з'ясовано співвідношення типів трансформацій наступне: лексичні трансформації - 20%; граматичні трансформації - 31,8%; лексико-граматичні трансформації - 30,5%.

Проаналізовано репрезентацію гендерних відносин у циклі оповідань Джеймса Джойса «Дублінці». Розглядаючи приклади гендерних зрушень у перекладі текстів художньої літератури з англійської українською мовою неважко помітити тенденцію, що як правило зрушення відбувається у напрямку від чоловічого до жіночого. У перекладі граматичної категорії роду слід керуватися не тільки граматичними особливостями вихідної мови та мови перекладу, а й звертатися до смислового навантаження, покладеного на персонажа в цілому. Якщо родові розбіжності не важливі і не тягнуть за собою істотних втрати сенсу, то зміна граматичної категорії можлива, проте у випадку з аналізованими оповіданнями, виконати заміну без втрат - неможливо.

З'ясовано, що для збереження гендерних характеристик у романі Едні О'Брайен «Сільські дівчата» та у циклі оповідань Джеймса Джойса «Дублінці» найчастіше використовувалися лексичні та лексико-граматичні трансформації: калькування (30%), транслітерація (33%), опущення (10%), компенсація (7%), модуляція (9%), конкретизація (6%), форенізація (5%), так як саме завдяки їм перекладачі змогли адекватно відтворити гендерні компоненти, незважаючи на відмінності в граматичному складі мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнова Н. Д. Введение // Логический анализ языка: образ человека в культуре и язык. Москва: Индрик, 2009. С. 3-10.
2. Арутюнова Н.Д. Мужчины и женщины: конкурс красоты // Gender – Forschung in der slawistik. Beiträge der Konferenz «Gender – Sprache – Kommunikation – Kultur». 28. April bis. 1. Mai 2001. Wien, 2002. S.483-499.
3. Атюнина В. С. Образ успешного человека в семантическом пространстве личности: монография. Хабаровск: Изд-во ДВГУПС, 2009. 169 с.
4. Афанасьева О. В. Сравнительная типология английского и русского языков. Москва: Физматлит, 2000. 198 с.
5. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика: Курс лекций по английской филологии . Тамбов: Издательство Тамб. университетская пресса, 2001. 123 с.
6. Большой толковый социологический словарь: в 2 т. / сост. Д. Джери, Дж. Джери; пер. с англ. Н. Н. Марчук. М.: Вече: АСТ, 1999. Т. 1 (А-О). 544 с.
7. Брандт Г.А. Природа женщины. Екатеринбург: Изд-во УралНАУКА, 1999. 357 с.
8. Бугорский Н.В. Антропоцентризм как категория современной лингвистики // Вопросы психолингвистики. ИА РАН, 2004. 207 с.
9. Васильева Л. М. Семантическая категория оценки и оценочные предикаты // Исследования по семантике: семантические категории в русском языке: научный сборник. Уфа, Издательство Башкирского государственного университета, 2011. С. 55-62.
10. Воркачев С. Г. Лингвоконцептология и межкультурная коммуникация: причины и цели // Филологические науки. 2005. № 4. С. 76-83.

11. Воробьев В. В. О состоянии языкознания // Материалы IX съезда МАПРЯЛ. Доклады российских ученых. Москва, 2009. С. 96-117.
12. Воронина О. А. Введение в гендерные исследования // Материалы первой российской школы женских и гендерных исследований «Валдай-2007». Москва, 2007. С. 29-34.
13. Воронина О.А. Теоретико-методологические основы гендерных исследований // Теория и методология гендерных исследований: Курс лекций / Под общей ред. О.А.Вороной – М.: МЦГИ – МВШСЭН – МФФ, 2001. С.13 – 106.
14. Воронина О.А. Основы гендерной теории и методологии // Материалы Международной конференции «Гендерное образование», 4-5 ноября 2003. Бухара. С.72-80.
15. Гарбовский Н. К. Теория перевода. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 2004. 544 с.
16. Грецова С. В. Переводческая эквивалентность как критерий идентичности текстов оригинала и перевода // Сопоставительная лингвистика: Бюллетень Уральского лингвистического общества/ Урал. гос. пед. ун-т, Ин-т иностранных языков. Екатеринбург, 2003. № 2 - С.44-47.
17. Горошко Е.И. Языковое сознание: Гендерная парадигма. Москва - Харьков: Издательский Дом «ИНЖЭК», 2003.
18. Гудков Л.Д. Понимание / Культурология. XX век: Словарь. – СПб.: Университетская книга, 1997. – С. 344-348.
19. Гумбольдт В. фон. Язык и философия культуры. Москва: Прогресс, 1985. 452 с.
20. Дейк Т. А. ван. К определению дискурса / пер. с английского. А. Дерябина. URL: <http://www.nsu.ru/psych/internet/bits/vandijk2.htm>
21. Демьянков В. З. Личность, индивидуальность и субъективность в языке и речи // «Я», «субъект», "индивид" в парадигмах современного

- языкознания. Москва: ИНИОН РАН, 1992. С.9-34. URL: [//www.infolex.ru/Lich.html](http://www.infolex.ru/Lich.html).
22. Дидрич А. В. Формирование категории пола в лингвистике // Вестник педагогического университета Алтая: материалы электронного журнала. Барнаул, БГПУ, 2013. С. 88-91.
23. Добровольский Д. О. Национально-культурная специфика во фразеологии // Вопросы языкознания. 2010. № 6. С. 37-48.
24. Добросклонская Т. Г. Металингвизм: системный подход к изучению языка: современная английская медиаречь. Москва: Наука, 2008. 264 с.
25. Эмирова А.М. Гендер в зеркале русской фразеологии // Культура народов Причерноморья. 2002. № 36. С.210-212.
26. Золотова Г.А. Грамматика как наука о человеке // Русский язык в научном освещении. 2001. № 1. С.107-113.
27. Иващенко О.В. Гендерна наукова перспектива: Від світогляду до політики // Соціологія: Теорія, методи, маркетинг. 1998. №6. С.78-92.
28. Карасик В.И. Язык социального статуса. Москва: Институт языкознания АН СССР, Волгоградский педагогический институт, 1991. 495 с.
29. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
30. Карасик В. И. Языковые ключи. Волгоград: Парадигма, 2007. 520 с.
31. Караулов Ю. Н. Индикаторы национального менталитета в ассоциативно-речевой сети // Лингвистическое сознание и образ мира. Москва: Институт языкознания, 2000. С. 191-206.
32. Кирилина А.В., Горошко Е.И. Гендерные исследования в лингвистике сегодня // Гендерные исследования. 2009. № 2. С.234-241.
33. Кирилина А.В. Гендерные исследования в отечественной лингвистике: Проблемы, связанные с бурным развитием // Доклады Второй

- международной конференции «Гендер: язык, культура, коммуникация, МГЛУ, Москва, 22-23 ноября 2001 г. Москва: МГЛУ, 2002. С.5 – 12.
34. Кирилина А. В. Философская база и методология гендерных исследований в применении к российской лингвистике // Гендерный фактор в языке и коммуникации. Вып. 446. Москва, 1999. С. 14-21.
35. Кирилина А. Б. Категория "гендер" в языкознании // Женщина в русском обществе. 2004. № 2. С. 15-20.
36. Кирюшина М. В. Гендерный аспект социального успеха в современном обществе // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. Серия: Обществознание. Нижний Новгород: издательство Нижегородского государственного университета, 2008. Вып. 2. С. 111–124.
37. Кон И.С. Психология половых различий // Вопросы психологии. 2010. №2. С. 47-53.
38. Красных В. В. Этнолингвистика и лингвокультурология. Курс лекций. Москва: Гнозис, 2002. 284 с.
39. Крейдлин Г.Е. Просодика, семантика и прагматика невербального коммуникативного поведения: жесты, позы и знаковые телодвижения женщин и мужчин // Гендер: язык, культура, коммуникация: Доклады Второй Международной конференции. Москва, 2002. С. 14–26.
40. Лакофф Джордж. Женщины, огонь и опасные вещи: какие категории языка говорят нам о мышлении. Москва: Лань, 2004. 792 с.
41. Лейфрид Н.В. Успех и его достижения в идеях современных мужчин и женщин // Тезисы докладов IV Международной научно-практической конференции «Актуальные научные разработки - 2013» URL: http://www.rusnauka.com/3_ANR_2013/Psihologia/7_125814.doc.htm.
42. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва: Сов. энциклопедия, 1990. 685 с.

- 43.Маевская А. Ю Глянцевый журнал в условиях глобализации средств массовой информации (российская практика) дисс. ... к. филол. Санкт-Петербург, 2015. 218 с.
- 44.Малишевская Д.Ч. Базовые концепты культуры в свете гендерного подхода (на примере оппозиции «Мужчина/Женщина») // Фразеология в контексте культуры. Москва: Школа «Языки русской культуры», 1999. С.180- 189.
- 45.Мальшева М. М. Анализ качественных данных в гендерных исследованиях // Гендерный калейдоскоп. Москва: Академия, 2002. С. 146-169.
- 46.Маслова В.А. Введение в лингвокультурологию. Москва: Наследие, 1997. 285 с.
- 47.Маслоу А. Мотивация и личность // Курсы или как научиться работать и добиваться успеха. Ижевск: Издательство УДМ. Университетская пресса, 1996. С. 85-105.
- 48.Моделирование языковой деятельности в интеллектуальных системах / Под ред. А. Е. Кибрик, А. С. Наринян. Москва: Наука, 1987. 279 с.
- 49.Насруллаева Н. З. Способы выражения коннотаций гендерно-маркированных фразеологизмов современного английского языка // Вестник Челябинского государственного университета. 2015. № 27 (382). С. 135-142.
- 50.Орлянский С.А. Мужчина и общественная культура // Философия наук и, культуры, языка: материалы 47-й научно-методической конференции преподавателей и студентов СГУ«Университетская наука региону». Ставрополь: Изд-во СГУ, 2002. С. 139-144.
- 51.Репина Л.П. Женщины и мужчины в истории: Новая картина европейского прошлого. Москва: РОССПЭН, 2002. 185 с.

52. Сепир Э. Мужской и женский варианты речи в языке яна // Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. Москва: Прогресс, 1993. С.455-461.
53. Синельникова Л.Н., Богданович Г.Ю. Введение в лингвистическую гендерологию: Материалы к спецкурсу. Луганск: Симферополь, 2001. 254 с.
54. Смирнов И.М. Образ успешного человека в русской и американской лингвокультурах: гендерный аспект (на материале текстов СМИ). Дис. канд. фил. наук. Волгоград, 2018. 229 с.
55. Степанов Ю.С. Основы общего языкознания. – М.: Просвещение, 1975.
56. Стернин И.А. Общение с мужчинами и женщинами. Воронеж, 2001. 265 с.
57. Телия В.Н. Русская фразеология в зеркале национального менталитета // Русская фразеология: Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва: Школа «Языки русской культуры», 1996. С.238-269.
58. Теун Марез. Женское и мужское. Пер. с англ. Киев: «София»; Москва: ИД «Гелиос», 2001. 192 с.
59. Теун Марез. Мужское и женское. В поисках мужественности. Пер. с англ. Киев: «София»; Москва: ИД «Гелиос», 2001. 208 с.
60. Теория и методология гендерных исследований. Курс лекций / Под общ. ред. О.А.Ворониной. Москва: МЦГИ - МВШСЭН - МФФ, 2001. 416 с.
61. Томахин Г.Д. США: Лингвострановедческий словарь. Москва: АСТ, 1999. 272 с.
62. Трофимова Е.И. Терминологические проблемы гендерных исследований в филологических науках // Тезисы докладов второй международной конференции «Гендер: язык, культура, общение». Москва, 22–23 ноября 2001 г. Москва: МГЛУ, 2001. С. 15–16.

63. Уэст К., Циммерман Д. Создание пола / пер. от англ. Е. Здравомыслова // Гендерные тетради. Том 1: Труды СПб филиала ИП РАН. СПб., 1997. С. 94–120.
64. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. Москва: ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. 416 с.
65. Чикалова И, Янчук Е. Гендер: введение в понятие: Авторские методические разработки) // Иной взгляд. – Минск. – №2. – С.61-67.
66. Шиліна А.Г. Про зміст терміна “гендер” // Уповноважена освіта – шлях в третє тисячоліття: Міжнар. наук.-практ. конф., 19-23 груд. 1999 р./ Під ред. О.Суслової. Київ: Бланк-Прес, 2000. С.126-129.
67. Althusser, L. *Essays on ideology*. London: Verso, 1984. 179 p.
68. Ashmore, R.D. *The Social Psychology of Female-male Relations: A Critical Analysis of Central Concepts*. N.Y.: Academic Press, 1986. 120 p.
69. Baron D. *Grammar and Gender*. New Haven : Yale University Press, 1986. 260 p.
70. Boesenberg, E. *Money and Gender in the American Novel, 1850-2000*. Heidelberg : Winter, 2010. 485 p.
71. Coontz S. *The Way We Never Were: American Families and the Nostalgia Trap*. -N. Y. : Basic Books, 1992. 432 p.
72. Davies M. *The Attraction of Opposites: The Ideological Function of Conventional and Created Oppositions in the Construction of In-groups and Out-groups in News Texts // Stylistics and Social Cognition / ed. by L. Jeffries, D. McIntyre and D. Bousfield. 2007. P. 79–100.*
73. Eggins, S. *Difference Without Diversity: Semantic Orientation and Ideology in Competing Women’s Magazines / S. Eggins, R. Iedema // Gender and Discourse / R. Wodak (ed.). L.: SAGE Publications, 1997. P. 165–184.*
74. English-Ukrainian Dictionary Advanced. URL :<http://www.lingvozone.com/LingvoSoft-Online-English-Ukrainian-Dictionary>.

75. Fairclough N. Language and Power. N. Y. : Longman Inc., 1989. 320 p.
76. Goffman, E. Interaktion und Geschlecht / E. Goffman. – Frankfurt am Main: Campus, 1994 (engl. 1977). 194 S.
77. Kimmel, M. S. Manhood in America: A Cultural History. USA : Free Press, 1996. 544 c.
78. Kramer, L. The sociology of gender. USA : St Martin's Press, Inc., 1991. 514 p.
79. Maushart, S. Wifework: What Marriage Really Means for Women / S. Maushart. – London: Bloomsbury, 2002. – 281 p.
80. Stanworth, M. Gender and Schooling: Study of Sexual Divisions in the Classroom (Explorations in feminism) / M. Stanworth. – HarperCollins Publishers Ltd., 1983. – 64 p.
81. Ștefanovici S. Gender and Individualism in American Culture. URL: http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari3/SG/59_Stefanovici_Gender.pdf
82. Trask R. L. A Dictionary of Grammatical Terms in Linguistics. London: Routledge. 1993. 878 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

83. Джойс Д. Вибрані оповідання з циклу «Дублінці»/ переклад Елли Гончаренко. URL: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/807/41/>
84. О'Брайен Една. Деревенские девчонки. URL: http://www.ladylib.net/fb/php/obraien_yedna_derevenskie_devchonki/obraien_yedna_derevenskie_devchonki_GG_1.php
85. James Joyce. Dubliners. L.: Flamingo, 1994. 95 c.
86. Edna O'Brien. The Country Girls. URL: file:///C:/Users/comp/Downloads/Country%20Girls%20-%20Edna%20O'Brien_1987.pdf

87.Cosmopolitan. Випуски 2000–2019pp. URL: <http://jurnali-online.ru/cosmopolitan>

88.Style Caster URL:<https://stylecaster.com/>

89.Forbes. Випуски 2000–2019pp. URL: <http://jurnali-online.ru/forbes>

ДОДАТКИ

Додаток А

Способи перекладу гендерно-маркованої лексики

№ з/п	Приклад	Переклад	Спосіб перекладу
1.	(2) <i>Fast Beauty Products That Work Instantly</i> (Stylecaster) [87, с.24].	<i>Швидкі косметичні засоби, що працюють миттєво</i> (Stylecaster)(Власний переклад- ВП);	1.Калькування 2.функціональна заміна 3.конкретизація 4.описовий переклад 5.емфатизація
2.	(2) <i>Target Is About To Look Like Sephora But Way Cheaper</i> (RealSimple) [88, с.7].	<i>Обличчя має виглядати як Sephora, але набагато дешевше</i> (RealSimple) (ВП).	6.Транслітерація 7.конкретизація 8.генералізація 9.функціональна заміна 10.емфатизація
3.	(3) <i>The Best Street Style From Tbilisi Fashion Week Spring' 18</i> (Vogue) [88, с.10].	<i>Найкращий вуличний стиль з Тбіліського тижня моди Весна 18</i> (Vogue) (ВП).	11.Калькування 12.транслітерація 13.генералізація 14.описовий переклад 15.модуляція 16.компресія
4.	(4) <i>French Beauty Secrets Every Woman Should Know, According to Marie Antoinette</i> [88, с.21].	<i>Французькі секрети краси, які повинна знати кожна жінка, на думку Марії Антуанетти</i> (ВП).	17.Калькування 18.генералізація 19.модуляція 20.описовий переклад 21.емфатизація
5.	(5) <i>Hacks for Saving Your Skin in the Winter</i> [88, с.35].	<i>Хаки для збереження шкіри взимку</i> (ВП).	22.Калькування 23.конкретизація 24.декомпресія 25.описовий переклад

			26.емфатизація
6.	(6) <i>Grab the longest lashes you can find and get ready to take some notes</i> [88, с.5].	<i>Отримайте найдовші вії, які ви можете знайти, і підготуйтеся зробити кілька нотаток</i> (ВП).	27.Калькування 28.описовий переклад 29.модуляція 30.генералізація 31.емфатизація 32.декомпресія
7.	(7) <i>Relax, you don't need to buy a brand-new wardrobe</i> [88, с.12].	<i>Розслабтеся, не потрібно купувати новенький гардероб</i> (ВП).	33.Калькування 34.вилучення 35.компресія 36.конкретизація 37.модуляція 38.емфатизація
8.	(8) <i>Mix and match them easily and you'll never feel like you're wearing the same thing that over and over again</i> [88, с.19].	<i>Легко змішуйте їх і поєднуйте, і ви ніколи не відчуєте, що одягнені в одне і те ж, що знову і знову</i> (ВП).	39.Калькування 40.додавання 41.модуляція 42.емфатизація 43.декомпресія 44.генералізація
9.	(9) <i>Take some of your favorite basics and give them some pizzazz</i> [88, с.42].	<i>Візьміть кілька своїх улюблених основ і дайте їм трохи піци</i> (ВП).	45.Калькування 46.конкретизація 47.компресія 48.емфатизація 49.модуляція
10.	(10) <i>Wear this outfit while you're running or to a weekend brunch with friends</i> [87, с.38].	<i>Носіть це вбрання під час бігу або на пізній сніданок з друзями</i> (ВП).	50.Калькування 51.функціональна заміна 52.конкретизація 53.компресія 54.емфатизація
11.	(11) <i>I don't think my balance was what one would traditionally call "healthy"</i> [87, с.19].	<i>Я не думаю, що мій баланс був тим, що традиційно називали б "здоровим"</i> (ВП).	55.Калькування 56.описовий переклад 57.генералізація 58.декомпресія
12.	(12) <i>I didn't really have a clear vision</i> [87, с.24].	<i>Я насправді не мав чіткого бачення</i> (ВП).	59.Калькування 60.зміщення 61.конкретизація

			62.компресія 63.емфатизація 64.модуляція
13.	(13) <i>The studio process was fascinating to me. I was obsessed with it, and I was too scared</i> [88 с.10].	<i>Студійний процес був для мене захоплюючим. Я був одержимий цим і, притому, дуже боявся</i> (ВП).	65.Калькування 66.описовий переклад 67.додавання 68.генералізація 69.декомпресія
14.	(14) <i>A very bittersweet little side-note</i> [88, с.12].	<i>Дуже гірка солодка приманка</i> (ВП).	70.Калькування 71.компресія 72.конкретизація 73.емфатизація 74.описовий переклад 75.модуляція
15.	(15) <i>It didn't seem breezy or easy to me anymore. It seemed impersonal</i> [91, с.29].	<i>Мені це вже не здавалося легким. Воно здавалося знеособленим</i> (ВП).	76.Калькування 77.упущення 78.компресія 79.конкретизація 80.антонімічний переклад
16.	(16) <i>It was super exciting but a little terrifying</i> [88, с.52].	<i>Це було надзвичайно захоплююче, але трохи жахливо</i> (ВП).	81.Калькування 82.описовий переклад 83.конкретизація 84.емфатизація 85.компресія
17.	(17) <i>Luckily, my husband was super supportive</i> [87, с.5].	<i>На щастя, мій чоловік дуже підтримав</i> (ВП).	86.Калькування 87.конкретизація 88.модуляція 89.емфатизація 90.компресія
18.	(18)... <i>maybe that was a little obnoxious</i> [88, с.14].	<i>... можливо, це було трохи неприємно</i> (ВП).	91.Калькування 92.антонімічний переклад 93.конкретизація 94.модуляція 95.компресія
19.	(19) <i>And if that felt unsettling, who was I really doing this for?</i> [88,	<i>І якщо це викликало тривогу, для кого я насправді це роблю?</i> (ВП).	96.Калькування 97.антонімічний переклад 98.конкретизація 99.емфатизація

	с.41].		100.зміщення
20.	(20) <i>What told my story ?</i> [88, с.23]	<i>Що розповіло про мою історію?</i> (ВП).	101.Калькування 102.конкретизація 103.додавання 104.модуляція 105.емфатизація
21.	(21)... <i>the cool, perceived easiness of the minimalist woman</i> [88, с.40].	... <i>крута, сприймана легкість жінки-мінімаліста</i> (ВП).	106.Калькування 107.конкретизація 108.емфатизація 109.компресія 110.функціональна заміна
22.	(22)... <i>high sentimental value</i> [88, с.41].	... <i>висока сентиментальна цінність</i> (ВП).	111.Калькування 112.конкретизація 113.описовий переклад 114.емфатизація 115.компресія
23.	(23)... <i>my quirky, mismatched, all-over-the-place self</i> [87, с.23].	... <i>моє вигадливе, невідповідне, всебічне «я»</i> (ВП).	116.Калькування 117.конкретизація 118.емфатизація 119.функціональна заміна 120.модуляція 121.описовий переклад
24.	(24)... <i>an increasingly desirable trait in the workplace</i> [87, с.15].	... <i>дедалі бажаніша риса на робочому місці</i> (ВП).	122.Калькування 123.описовий переклад 124.конкретизація 125.емфатизація 126.компресія
25.	(25) <i>The weight of it all hit me</i> [88, с.21].	<i>Переваги всього цього мене вразили</i> (ВП).	127.Калькування 128.модуляція 129.конкретизація 130.функціональна заміна 131.компресія
26.	(26) <i>I was struck with a - flood of emotion</i> [88, с.25].	<i>Мене вразив - потік емоцій</i> (ВП).	132.Калькування 133.вилучення 134.компресія 135.конкретизація 136.модуляція 137.перифраза
27.	(27) <i>I felt like I was</i>	<i>Я відчував, що</i>	138.Калькування

	<i>behind the curves</i> [87, с.42].	<i>опинився позаду</i> (ВП).	139.функціональна заміна 140.модуляція 141.конкретизація 142.описовий переклад 143.перифраза
28.	(28) <i>to push my natural inclinations aside</i> [88, с.49].	<i>...відсунути мої природні задатки</i> (ВП).	144.Калькування 145.вилучення 146.модуляція 147.конкретизація 148.компресія 149.перифраза
29.	(29) <i>the idea offitting in with a crowd</i> [88, с.17].	<i>..ідея, яка виголошується натовпом</i> (ВП).	150.Калькування, 151.описовий переклад 152.вилучення 153.компресія 154.конкретизація 155.перифраза
30.	(30) <i>...to add instant polish to a look</i> [88, с.56].	<i>...для додання миттєвого лоску до вигляду</i> (ВП).	156.Калькування 157.модуляція 158.конкретизація 159.описовий переклад 160.компресія
31.	(31) <i>..to boost your career</i> [88, с.28].	<i>...для підвищення вашої кар'єри</i> (ВП).	161.Калькування 162.модуляція 163.конкретизація 164.описовий переклад 165.компресія 166.перифраза
32.	(32) <i>...she was awesome</i> [88, с.13].	<i>...вона була приголомшливою</i> (ВП).	167.Калькування 168.емфатизація 169.конкретизація 170.описовий переклад 171.компресія
33.	(33) <i>She was bubbly, considerate and positive</i> [88, с.41].	<i>Вона була уважною та позитивною</i> (ВП).	172.Калькування 173.вилучення 174.компресія 175.модуляція 176.конкретизація 177.описовий переклад
34.	(34) <i>...which is really weird</i> [87, с.36].	<i>..що насправді дивно</i> (ВП).	178.Калькування 179.конкретизація 180.вилучення

			181.компресія 182.описовий переклад
35.	(35) <i>that's so cool</i> [88, с.50].	<i>...це так круто</i> (ВП).	183.Калькування 184.емфатизація 185.конкретизація 186.описовий переклад 187.компресія
36.	(36) <i>...you 're gonna get your PhD</i> [88, с.44].	<i>...ти збираєшся отримати ступінь кандидата наук</i> (ВП).	188.Калькування 189.експлікація 190.конкретизація 191.емфатизація 192.компресія
37.	(37) <i>Seeing me in the window, Bullseye climbed out from under the hedge, shook himself of the dew and looked at me lazily. He helped us herd the sheep, and I called him Bull's Eye because his eyes were speckled, white and black, like candy cans</i> [86, с.2].	<i>Побачивши мене у вікні, з-під огорожі виліз Бичаче Око, обтрусився від роси і ліниво подивився на мене. Він допомагав нам пасти овець, і я прозвала його Бичачим Оком, тому що його очі були строкатими, білими з чорним, як льодяники в банках</i> [84, с.3].	193.Калькування 194.модуляція 195.реномінація 196.описовий переклад 197.конкретизація 198.модуляція 199.зміщення
38.	(38) <i>And then Hickey shouted at me from below. At that moment, I pulled my nightgown over my head and at first did not even hear him.</i> [86, с.3].	<i>Знизу мене покликав Хіккі. У цей момент я стягувала через голову нічну сорочку і спочатку навіть не почувла його</i> [84, с.4].	200.Транслітерація 201.модуляція 202.конкретизація 203.компресія 204.описовий переклад 205.емфатизація
39.	(39) <i>"May I pick some lilacs for Miss Moriarty?" - I asked my mother. I was ashamed to talk to her about flowers for my teacher when she was in this state,</i>	<i>- Можна мені нарвати бузку для міс Моріарті? - запитала я маму. Мені було соромно говорити з нею про квіти для моєї вчительки, коли вона в</i>	206.Транслітерація 207.калькування 208.декомпресія 209.емфатизація 210.генералізація 211.описовий переклад

	<p><i>but I really wanted to get around Babe and become Miss Moriarty's favorite.</i></p> <p><i>“Yes, honey, as much as you want,” Mom said absently. [86, с.3].</i></p>	<p><i>такому стані, але я дуже хотіла обійти Бейбі і стати улюбленицею міс Моріарті.</i></p> <p><i>- Так, люба, нарви скільки хочеш, - з відсутнім виглядом промовила мама. [84, с.4].</i></p>	
40.	<p><i>(40) She was still brooding. Thought where is he now? Will they bring him home by ambulance or a private car that he rented in Belfast three days ago and still hasn't paid? [86, с.5].</i></p>	<p><i>Вона як і раніше була замислена. Думала де зараз він? Привезуть його додому на «швидкій допомозі» або на приватному автомобілі, який він взяв напрокат в Белфасті три дні тому і до сих пір не заплатив? [84, с.6].</i></p>	<p>212.Калькування 213.генералізація 214.декомпресія 215.емфатизація 216.модуляція 217.описовий переклад</p>
41.	<p><i>(41) Will he make a scandal, yell at her, or ask for forgiveness? Or he will tumble into the hallway with an embrace with some drunkard and say:</i></p> <p><i>- Meet, mother, this is my best friend Harry. I just traded thirteen acres of meadow for him for a great beagle dog ... [86, с.7].</i></p>	<p><i>Чи влаштує він скандал, чи буде кричати на неї або просити вибачення? Або ввалиться в передпокій в обнімку з якимось п'янюгою і скаже:</i></p> <p><i>- Познайомся, мамо, це мій найкращий друг Гаррі. Я тільки що поміняв йому тринадцять акрів луків на чудову гончу собаку ... [84, с.8].</i></p>	<p>218.Транслітерація 219.Калькування 220.модуляція 221.функціональна заміна 222.конкретизація 223.описовий переклад 224.емфатизація</p>
42.	<p><i>(42) When he walked out the door three days ago, he</i></p>	<p><i>Коли він три дні тому вийшов за двері, у нього було шістдесят</i></p>	<p>225.Транслітерація 226.калькування 227.модуляція</p>

	<p><i>had sixty pounds to pay taxes.</i></p> <p>- Salt you?</p> <p><i>Hickey asked, holding a pinch of salt in his fingers and reaching out to my plate. [86, с.8].</i></p>	<p>фунтів для сплати податків.</p> <p>- Посолити тобі?</p> <p>- запитав Хіккі, тримаючи в пальцях щипку солі і простягаючи руку до моєї тарілки. [84, с.9].</p>	<p>228.конкретизація</p> <p>229.описовий переклад</p> <p>230.вилучення</p> <p>231.компресія</p>
43.	<p>(43) <i>Her sighs broke my heart. [86, с.7].</i></p>	<p>Її зітхання розривали мені серце. [84, с.8].</p>	<p>232.Калькування</p> <p>233.конкретизація</p> <p>234.модуляція</p> <p>235.описовий переклад</p> <p>235.компресія</p> <p>236.емфатизація</p>
44.	<p>(44) <i>Hard work brought her to the ground; she tried her best to keep our farm afloat, and in the evenings she made lampshades and fireplace screens to keep the house cozy. [86, с.10].</i></p>	<p>Важка праця пригнула її до землі; вона щосили намагалася підтримувати на плаву нашу ферму, а вечорами робила абажури і екрани для камінів, щоб в будинку було затишно. [84, с.11].</p>	<p>237.Калькування</p> <p>238.описовий переклад</p> <p>239.емфатизація</p> <p>240.конкретизація</p> <p>241.компресія</p> <p>242.модуляція</p>
45.	<p>(45) <i>The calves tied at the gate had already noticed him and bellowed, and when he approached them, each of them hurried to shove their muzzles into the bucket and start drinking. The white-fronted heifer with huge purple eyes drank faster than the others and, having finished her portion, tried to reach out to someone else's</i></p>	<p>Прив'язані біля воріт телята вже помітили його і мукали, а коли він наблизився до них, то кожен з них поспішив заштовхати морду у відро і почати пити. Білолоба теличка з величезними фіолетовими очима пила швидше за інших і, покінчивши зі своєю порцією, спробувала дотягнутися і до чужого відра.</p> <p>- Вона об'їсться, - зауважила я.</p>	<p>243.Калькування</p> <p>244.описовий переклад</p> <p>245.конкретизація</p> <p>246.компресія</p> <p>247.емфатизація</p> <p>248.модуляція</p>

	<p><i>bucket.</i></p> <p>“She’s overeating,” I said.</p> <p>- <i>Poor creature, no matter how much you feed, she is always hungry.</i></p> <p>[86, с.12].</p>	<p>- <i>Бідна створення, скільки не годуй, вона завжди голодна.</i> [84, с.13].</p>	
46.	<p>(46) - <i>I’m going to become a nun when I grow up; that’s what I’m thinking.</i></p> <p>- <i>And for me you are already a nun. You don’t hang out with guys.</i> [86, с.14].</p>	<p>- <i>Я збираюся стати черницею, коли виросту; ось про що я думаю.</i></p> <p>- <i>А для мене ти і так черниця. З хлопцями не дружиш.</i></p> <p>[84, с.15].</p>	<p>249.Калькування</p> <p>250.конкретизація</p> <p>251.модуляція</p> <p>252.компресія</p> <p>253.емфатизація</p> <p>254.описовий переклад</p>
47.	<p>(47) <i>She adjusted the hat on my head and kissed me three or four times. Then she stood on the stove and looked after me. She waved her hand to me. In her brown dress she looked very sad, especially when I had already moved far away and her figure was touchingly reduced. She reminded me of a sparrow sitting in the snow, small and ruffled.</i> [86, с.12].</p>	<p><i>Вона поправила капелюшок у мене на голові і поцілувала мене три або чотири рази. Потім вона стояла на плиті і дивилася мені вслід. Вона махала мені рукою. У своїй коричневій сукні вона виглядала дуже сумною, особливо коли я відійшла вже далеко і її фігурка зворушливо зменшилася. Вона нагадала мені горобця, що сидить на снігу, маленького і найжаченого.</i> [84, с.13].</p>	<p>255.Транслітерація</p> <p>256.калькування</p> <p>257.описовий переклад</p> <p>258.конкретизація</p> <p>259.емфатизація</p> <p>260.модуляція</p>
48.	<p>(48) <i>Jack Holland was waiting for me here. When I</i></p>	<p><i>Тут на мене чекав Джек Холланд. Коли я побачила його, то</i></p>	<p>261.Транслітерація</p> <p>262.калькування</p> <p>263.Модуляція</p>

	<p>saw him leaning against the wall, I was rushing away. At the first moment it seemed to me that it was my father. They are the same height and both wear hats, not caps on their heads.</p> <p>“Oh, Kathleen, it's you,” he greeted me and held the door as I squeezed sideways through the gate. [86, с.18].</p>	<p>кинулася геть. У перший момент мені здалося, що це мій батько. Вони однакові на зріст і обидва носять на голові не кепки, а капелюхи.</p> <p>- А, Кетлін, це ти, - привітав він мене і притримав дверцята, коли я боком протискувалася крізь хвіртку. [84, с.20].</p>	<p>264.описовий переклад 265.конкретизація 266.компресія 267.емфатизація</p>
49.	<p>(49) Mr. Gentleman was a fine man, he lived in a white house on a hill. [86, с.21].</p>	<p>Містер Джентльмен був прекрасною людиною, він жив в білому будиночку на пагорбі. [84, с.22].</p>	<p>268.Транслітерація 269.калькування 270.описовий переклад 271.конкретизація 272.емфатизація 273.компресія</p>
50.	<p>(50) He worked as a lawyer in Dublin, but came home on weekends, and even during the summer, when he sailed on a small yacht along Shannon. [86, с.22].</p>	<p>Він працював адвокатом в Дубліні, але приїжджав додому на вихідні, та ще на літній час, коли він вирушав на маленькій яхті по Шеннону. [84, с.23].</p>	<p>274.Калькування 275.конкретизація 276.модуляція 278.описовий переклад 279.компресія 280.емфатизація</p>
51.	<p>(51) He was in fact a Frenchman by the name of Monsieur de Maurier, but no one could pronounce his name correctly, so all the neighbors christened this</p>	<p>Він був насправді французом на прізвище месьє де Морьє, але ні одна людина не могла вимовити його ім'я правильно, так що всі сусіди охрестили цього непересічного сивочолого чоловіка з</p>	<p>281.Транслітерація 282.калькування 283.конкретизація 284.описовий переклад 285.емфатизація 286.компресія</p>

	<p>extraordinary gray-haired man with exquisite waistcoats Mister Gentleman. It seems that he liked the new name himself, since he signed his letters to Zh.V. Gentleman. The letters J. and V. were the initials of his real name and meant "Jacques" and something else. [86, с.23].</p>	<p>вишуканими жилетами містером Джентльменом. Схоже, що нове ім'я сподобалося йому самому, так як він підписував свої листи Ж.В. Джентльмен. Букви Ж. і В. були ініціалами його справжнього імені і означили «Жак» і щось ще. [84, с.23].</p>	
52.	<p>(52) "Do you know, Kathleen? - What, Jack? At least, I thought, he would protect me if we met my father. "You know, a lot of Irish people come from royal families and don't know about it. Crown princes and princesses walk the roads of Ireland, ride bicycles, drink tea, cultivate the land, completely unaware of which inheritance belongs to them. Why, your mother has the appearance and gait of a queen. [86, с.25].</p>	<p>- А знаєш, Кетлін? - Що, Джек? Примаймі, думала я, він захистить мене, якщо ми зустрінемося з моїм батьком. - Знаєш, багато ірландців походять з королівських родів і не знають про це. Спадкові принци та принцеси ходять дорогами Ірландії, їздять по ним на велосипедах, п'ють чай, обробляють землю, зовсім не знаючи про те, яка спадщина їм належить. І у твоєї мами зовнішність і хода королеви. [84, с.27].</p>	<p>287.Транслітерація 288.калькування 289.модуляція 290.описовий переклад 291.конкретизація 292.компресія 293.емфатизація</p>
53.	<p>(53) I sighed. Jack's passionate</p>	<p>Я зітхнула. Палке обожнювання Джеком</p>	<p>294.Транслітерація калькування</p>

	<p>adoration of the English language bored me. He continued:</p> <p>- My thoughts are about the white ships and the daughter of the Spanish king - although my desires are much closer to home.</p> <p>He smiled happily to himself. He clearly wrote a note for the local newspaper: "Walking in a crystal clear morning with a young girlfriend, reading each other the lines of Goldsmith and Colum that pop up in the mind ..." [86, c.20].</p>	<p>англійської мови набридло мені. Він продовжував:</p> <p>- Мої думки про білі кораблі і дочок іспанського короля - хоча мої бажання куди ближче до дому.</p> <p>Він щасливо посміхнувся сам собі. Він явно складав замітку в місцеву газетку: «Гуляти кристально чистим вранці з юною подругою, читати один одному рядки Голдсмита і Колум, що спливають у свідомості ...» [84, с.22].</p>	<p>295.модуляція 296.емфатизація 297.конкретизація 298.описовий переклад 299.компресія</p>
54.	<p>(54) "I think, Clara," said Mr. de Maurier, in a low grave voice, "that there may be better and more dispassionate judges of such a question than you."</p> <p>"Jacques," replied my mother, timidly, "you are a far better judge of all questions than I pretend to be. Both you and Jane are.</p> <p>I only said- ""</p>	<p>Я думаю, Клара, що в цьому випадку знайдуться більш неупереджені судді, які краще розбираються в даному питанні, - тихим, урочистим голосом сказав містер де Морьє.</p> <p>- Жак, - несміливо озвалася моя мати, - ви набагато більш справедливий суддя у всіх питаннях, ніж я хочу здаватися. Ви і Джейн. Я сказала тільки ...</p>	<p>300.Калькування 301.транслітерація 302.лексичний 303.відповідник 304.описовий переклад 305.конкретизація 306.компресія 307.емфатизація</p>

	<p><i>You only said something weak and inconsiderate, "he replied. "Try not to do it again, my dear Clara, and keep a watch upon yourself." [86, с.25].</i></p>	<p>- Ви сказали тільки щось необдумане і слабовільне, - відповів він.</p> <p>- Постарайтеся, щоб надалі цього не було, дорога моя Клара, і стежте за собою [84, с.26].</p>	
55.	<p>(55) <i>"It's very hard," said my mother, "that in my own house "</i></p> <p><i>"My own house?" repeated Mr. de Maurier. "Clara!"</i></p> <p><i>Our own house, I mean," faltered my mother, evidently frightened – "I hope you must know what I mean, "Jacques,"- it's very hard that in your own house I may not have a word to say about domestic matters. I am sure I managed very well before we were married.</i></p> <p><i>There's evidence," said my mother, sobbing; "ask Anory if I didn't do very well when I wasn't interfered with! [86, с.30].</i></p>	<p>- Дуже важко, що в моєму будинку ... - почала моя мати.</p> <p>- В моєму домі? - повторив містер де Морьє.</p> <p>- Клара! - Я хочу сказати: в нашому домі! - поправилась моя мати, явно злякавшись.</p> <p>-Мені здається, ви повинні знати, що я хотіла сказати, Жаку. Дуже, я говорю, важко, що в вашому домі я не можу сказати ні слова про домашнє господарство. Право ж, я господарювала дуже добре до нашого весілля! Є свідки ... – схлипувала моя мати. - Запитайте Анору ... Хіба я не справлялася з домашнім господарством, коли в мої справи не втручалися ? [84, с.32].</p>	<p>308.Калькування</p> <p>309.транслітерація</p> <p>310.конкретизація</p> <p>311.компресія</p> <p>312.описовий переклад</p> <p>313.емфатизація</p>
56.	(56) Kathleen	Кетлін відчувала	314.Нульова

	<i>was unaccountably disappointed.</i> [86, с.33].	<i>незбагненне розчарування.</i> [84, с.35].	315.трансформація 316.додавання 317.генералізація 318.модуляція 319.емфатизація 320.декомпресія
57.	(57) For Hickey was a trifle clumsy. [86, с.35].	<i>Тому що Хіккі був трішки незграбний.</i> [84, с.37].	321.Нульова 322.трансформація 323.додавання 324.генералізація 325.модуляція 326.емфатизація 327.декомпресія
58.	(58) Hickey marveled how she had got there. [86, с.38].	<i>Він здивувався, як вона сюди потрапила.</i> [84, с.40].	328.Заміна частин мови 329.конкретизація 330.компресія 331.модуляція 332.емфатизація 333.описовий переклад
59.	(59) The young man withstood her gaze blushing only a damask rose as became him. [86, с.30].	<i>Він не здригнувся, тільки зашарівся, як дамаська троянда, що йому дуже личило.</i> [84, с.32].	334.Модуляція 335.антонімічний переклад 336.описовий переклад 337.порівняння 338.конкретизація 339.компресія
60.	(60) <i>Do what she could to restrain them, the tears came to her eyes, until, remembering that it is becoming in a woman to weep, she let them flow.</i> [86, с.39].	<i>- Як вона ні стримувалася, з очей у неї бризнули сльози, втім, вона згадала, що жінці належить плакати, і вже їх не соромилася.</i> [84, с.41].	340.Перестановка 341.модуляція 342.антонімічний 343.переклад 344.конкретизація 345.компресія 346.описовий переклад
61.	(61) <i>Bad, good, or indifferent, I'll write, from this day forward, to please myself.</i> [86, с.42].	<i>Чи добре, погано, або безпосередньо - я буду писати відтепер і навіки на догоду самому собі.</i> [84, с.44].	347.Нульова трансформація 348.генералізація 349.модуляція 350.декомпресія 351.емфатизація 352.описовий переклад
62.	(62) <i>Whereas,</i>	<i>А я, всього цього</i>	353.Компенсація

	<i>I, who am mistress of it all, am single, am mateless, am alone.</i> [86, с.33].	<i>господиня, тільки я не прилаштована, одна тільки я самотня.</i> [84, с.36].	354.конкретизація 355.описовий переклад 356.компресія 357.емфатизація 358.модуляція
63.	(63) <i>The red of the cheeks</i> [86, с.12];	<i>Рожеві щоки</i> [84, с.8].	359.Калькування 360.конкретизація 361.компресія 362.описовий переклад 363.емфатизація
64.	(64) <i>was covered with peach down</i> [86, с.30];	<i>покрилися персиковим пушком</i> [84, с.8].	364.Калькування 365.конкретизація 366.компресія 367.описовий переклад 368.модуляція
65.	(65) <i>the down on the lips</i> [86, с.30];	<i>пух на губах</i> [84, с.10].	369.Калькування 370.функціональна заміна 371.конкретизація 372.модуляція 373.компресія
66.	(66) <i>was only a little thicker</i> [86, с.35];	<i>були лише трохи товщі</i> [84, с.38].	374.Калькування 375.описовий переклад 376.генералізація 377.емфатизація 378.декомпресія
67.	(67) <i>than the down on the cheeks</i> [86, с.39].	<i>...ніж пух на щоках</i> [84, с.40].	379.Порівняльний зворот 380.конкретизація 381.компресія 382.описовий переклад
68.	(68) <i>The lips themselves were short</i> [86, с.45];	<i>Самі губи були короткими</i> [84, с.47].	383.Калькування 384.конкретизація 385.модуляція 386.емфатизація 387.описовий переклад 388.компресія
69.	(69) <i>and slightly drawn back</i> [86, с.50];	<i>і трохи відтягнуті назад</i> [84, с.52].	389.Калькування 390.конкретизація 391.описовий переклад 392.компресія 393.модуляція
70.	(70) <i>over teeth</i>	над зубами вишуканого	394.Калькування

	<i>of an exquisite</i> [86, с.52];	[84, с.54].	395.описовий переклад 396.конкретизація 397.компресія 398.модуляція 399.емфатизація
71.	(71) <i>and almond whiteness</i> [86, с.60];	<i>і мигдалеву білизну</i> [84, с.62].	400.Калькування 401.конкретизація 402.описовий переклад 403.компресія
72.	(72) <i>Nothing disturbed the arrowy nose</i> [86, с.42];	<i>Нічого не турбувало стрілецький ніс</i> [84, с.44].	404.Калькування 405.конкретизація 406.описовий переклад 407.емфатизація 408.модуляція
73.	(73) <i>in its short, tense flight</i> [86, с.30],	<i>у своєму короткому, напруженому польоті</i> [84, с.32],	409.Калькування 410.конкретизація 411.описовий переклад 412.компресія 413.емфатизація
74.	(74) <i>the hair was dark</i> [86, с.30],	<i>волосся було темним</i> [84, с.32],	414.Калькування 415.конкретизація 416.описовий переклад 417.компресія 418.емфатизація
75.	(75) <i>the ears small</i> [86, с.38],	<i>вуха маленькі</i> [84, с.40],	419.Калькування 420.конкретизація 421.описовий переклад 422.компресія 423.емфатизація
76.	(76) <i>and fitted closely to the head</i> [86, с.38],	<i>Що щільно прилягають до голови</i> [84, с.40],	424.Калькування 425.конкретизація 426.описовий переклад 427.емфатизація 428.компресія 429.модуляція
77.	(41) <i>the down on the lips - the down on the cheeks</i> [86, с.30]	<i>пух на губах - пух на щоках</i>	430.Калькування 431.конкретизація 432.описовий переклад 433.співставлення 434.компресія 435.емфатизація
78.	(78) <i>peach down</i> [86, с.35];	<i>персиковий пух</i>	

79.	(79) <i>the down on the lips was only a little thicker than the down on the cheeks</i> [86, с.48]	<i>пух на губах був лише трохи товщі, ніж пух на щоках</i> [84, с.50]	436.Калькування 437.конкретизація 438.описовий переклад 439.порівняння 440.компресія 441.емфатизація
80.	(80) <i>the hair was dark, the ears small</i> [86, с.50]	<i>волосся було темне, вуха маленькі.</i> [84, с.52]	442.Калькування 443.конкретизація 444.описовий переклад 445.порівняння 446.емфатизація 447.компресія
81.	(81) <i>But it is, returned she; «For Mrs. Grainne has just been here, and she told me all about it »</i> [86, с.62].	<i>Проте це так, - продовжувала вона. - Тільки що заходила місіс Грейн - і повідомила мені цю новину!</i> [84, с.65].	448.Додавання 449.генералізація 450.емфатизація 451.декомпресія 452.модуляція 453.описовий переклад
82.	(82) <i>And then Hickey shouted at me from below. At that moment, I pulled my nightgown over my head and at first did not even hear him.</i> [86, с.30].	<i>Знизу мене покликав Хіккі. У цей момент я стягувала через голову нічну сорочку і спочатку навіть не почула його</i> [84, с.32].	454.Опущення 455.конкретизація 456.компресія 457.вилучення 458.описовий переклад 459.емфатизація
83.	(83) <i>“I have some magnificent testicles here for you, which were laid by the laying hen,” he said, and returned to the kitchen, slamming the door.</i> [86, с.53].	<i>- Я запас тут для тебе чудові яєчка, - сказав він і повернувся в кухню, грюкнувши при цьому дверима.</i> [84, с.56].	460.Опущення 461.конкретизація 462.компресія 463.вилучення 464.описовий переклад 465.емфатизація
84.	(84) <i>This time he was doomed: he had his third blow</i> [85, с.1].	<i>Цього разу він був приречений: у нього стався вже третій удар.</i> [83, с.1].	466.Калькування 467.генералізація 468.модуляція 469.емфатизація 470.додавання

			471.компресія
85.	<p>(85) <i>As I went downstairs to dinner, old Cotter was sitting in front of the fireplace, smoking a pipe. While my aunt was making porridge for me, he, as if returning to some unfinished thought, said:</i></p> <p><i>- No, I would not say that he was quite the same ... but there was something strange in him ... something scary. Here's what I think ...</i> [85, с.2].</p>	<p><i>Коли я спустився вниз до вечері, старий Комтер сидів перед каміном і курив люльку. Поки тітка накладала мені каші, він, ніби повертаючись до якоїсь незакінченої думки, мовив:</i></p> <p><i>– Ні, я б не сказав, що він був зовсім тес... але було в ньому щось дивне... щось моторошне. Я ось що думаю... [83, с.2].</i></p>	472.Калькування 473.транслітерація 474.конкретизація 475.описовий переклад 476.модуляція 477.емфатизація
86.	<p>(86) <i>He smelled a pipe, gathering his thoughts. Annoying old buffoon! At first, when we first met, it was interesting to hear how he divorces about fuses and snakes, but soon he, with his endless conversations about guralnytstvo, got pretty good to me.</i> [85, с.3].</p>	<p><i>Він попахав люлькою, збираючи до купи свої думки. Набридливий старий бовдур! Спершу, коли ми тільки познайомилися, було цікаво послухати, як він базікав про фуси та змієвики, але скоро він із своїми нескінченними розмовами про гуральництво мені добряче осточортів.</i> [83, с.4].</p>	478.Калькування 479.додавання 480.генералізація 481.описовий переклад 482.емфатизація 483.модуляція 484.декомпресія
87.	<p>(87) <i>This clothing will appeal to the young and trendy!</i> [85, с.4].</p>	<p><i>Цей одяг ідеально підійде молодому і стильному чоловікові.</i> [83, с.5].</p>	485.Калькування 486.описовий переклад 487.модуляція 488.конкретизація 489.емфатизація 490.компресія

88.	(88) <i>Mr. Cotter just told us. He passed the house and saw.</i> [85, с.5].	<i>Містер Коттер</i> тільки-но сказав нам. <i>Він проходив</i> повз будинок і бачив. [83, с.6].	491.Калькування 492.транслітерація 493.модуляція 494.генералізація 495.декомпресія 496.описовий переклад 497.емфатизація
89.	(89) <i>The boy and his brother-in-law were good friends. And so that you may know, the old men taught him much; they say he had a great affection for the boy.</i> "May God rest his soul," said her aunt reverently. [85,7].	<i>Малий</i> із панотцем були добрі друзі. І, щоб ти знав, старигань його багато чого навчив; кажуть, він мав до хлопця велику приязнь. – Хай упокоїть Бог його душу, – сказала тітка побожно. [83, с.8].	498.Калькування 499.функціональна заміна 500.конкретизація 501.модуляція 502.емфатизація 503.описовий переклад 504.компресія
90.	(90) <i>Mistress Mary forgot that she had ever been contrary in her life when he allowed her to draw closer and closer to him, and bend down and talk and try to make something like robin sounds</i> [85, с.5].	<i>Мері забула про свою впертість, коли він дозволив їй підійти ближче, нахилитися і говорити з ним, видаючи звуки, схожі на спів малинівок.</i> [83, с.7].	505.Лексичний відповідник 506.конкретизація 507.емфатизація 508.описовий переклад 509.порівняння 510.компресія
91.	(91) <i>The robin kept singing and twittering away and tilting his head on one side, as if he were as excited as she was</i> [85, с.9].	<i>Малинівка [він] продовжив співати і щебетати, схиляючи голову, ніби був так само радий, як і вона</i> [83, с.10].	511.Функціональна заміна 512.конкретизація 513.описовий переклад 514.порівняння 515.емфатизація 516.компресія
92.	(92) - <i>Oh! she suddenly noticed Robin.</i> - And here	- <i>Ой!</i> - раптом помітила вона <i>Робіна.</i> - <i>А ось і наш приятель</i>	517.Транслітерація 518.конкретизація 519.порівняння

	<p><i>is our friend arrived!</i></p> <p><i>Today, Robin seemed even better to Mary than ever. He jumped in circles, and his red breast shone in the sun no worse than satin. [85, c.12].</i></p>	<p><i>прилетів!</i></p> <p><i>Сьогодні Робін здався Мері навіть гарніше, ніж завжди. Він стрибає колами, і його червона грудка переливалася на сонці не гірше атласу. [83, с.14].</i></p>	<p>520.описовий переклад</p> <p>521.емфатизація</p> <p>522.компресія</p> <p>523.модуляція</p>
93.	<p>(93) "O.K., Stone," I said. Among the carriers he was known as "The Stone," but I was the only one who addressed him that way. [85, c.18].</p>	<p>- <i>Гаразд, Камінець, -</i> відповів я. Серед доставників він проходив під кличкою Камінь, але тільки я називав його так в обличчя. [83, с.21].</p>	<p>524.Калькування</p> <p>525.додавання</p> <p>526.генералізація</p> <p>527.емфатизація</p> <p>528.декомпресія</p> <p>529.описовий переклад</p> <p>530.модуляція</p>
94.	<p>(94) <i>There was Big Monster and Little Monster, The Creeper, Buffo, Doghead, Lady Lila, Freestroke, Clara and others. [85, c.23].</i></p>	<p><i>Звали їх Велике Опудало і Маленьке Опудало, Змій, Бик, Собача балда, Леді Фіалка, Клара і далі в тому ж дусі. [83, с.26].</i></p>	<p>531.Генералізація</p> <p>532.функціональний аналог</p> <p>533.описовий переклад</p> <p>534.декомпресія</p> <p>535.модуляція</p> <p>536.емфатизація</p>
95.	<p>(95) <i>Maoni just jumped up and ran to the crapper. [85, c.32].</i></p>	<p>Маоні несподівано підхопився і кинувся в сортир. [83, с.35].</p>	<p>537.Транслітерація</p> <p>538.сленгів еквівалент</p> <p>539.конкретизація</p> <p>540.компресія</p> <p>541.модуляція</p>
96.	<p>(96) "I mean, I do not have any talent of any kind. It's all just bullshit. " [85, c.41].</p>	<p>-<i>Та не годжуся я ні на что. [83, с.45].</i></p>	<p>542.Опущення</p> <p>543.конкретизація</p> <p>544.модуляція</p> <p>545.компресія</p> <p>546.вилучення</p> <p>547.зміщення</p> <p>548.емфатизація</p>
97.	<p>(97) "HEY, MAN, GET THE FUCK OUT OF THE</p>	<p><i>Ей, хлопець, а ну, з дороги! [83, с.56].</i></p>	<p>549.Опущення</p> <p>550.конкретизація</p> <p>551.модуляція</p>

	WAY!" [85, с.52].		552.компресія 553.вилучення 554.емфатизація
98.	(98) "So you've got a fucking medal and I'll add a lot of money to it." [85, с.61].	Значить, заслужив медальку, до якої я ще додам трохи грошеньт. [83, с.65].	555.Опущення 556.конкретизація 557.модуляція 558.компресія 559.вилучення 560.описовий переклад 561.емфатизація
99.	(99) "Wasteful bastards" [85, с.23].	З жиру бісяться. [83, с.25].	562.Функціональна заміна 563.конкретизація 564.компресія 565.емфатизація 566.модуляція 567.описовий переклад
100	(100) "How in the hell would I know?" [85, с.32].	Звідки, до чортової матері, мені знати? [83, с.33].	568.Доместифікація 569.калькування 570.функціональна заміна 571.модуляція 572.конкретизація 573.компресія 574.емфатизація
101	(101) "What the hell was that?" yelled the young policeman. [85, с.16].	-Що це було, чорт забирай? - крикнув молодий поліцейський. [83, с.18].	575.Доместифікація 576.калькування 577.функціональна заміна 579.модуляція 580.конкретизація 581.компресія 582.емфатизація 583.описовий переклад
102	(102) They were all prima donnas - even the farmboy conscripts still picking shit from between their toes paraded around like members of the Party	Вважають себе фу-ти ну-ти - навіть новобранці із села. Ще вчора корів пасли, а собі туди ж ... [83, с.53].	584.Функціональна заміна 585.додавання 586.генералізація 587.декомпресія 588.емфатизація 589.порівняння 590.модуляція

	<i>elite</i> . [85, с.51].		591.описовий переклад
103	(103) <i>He says he loves me. He says he needs me He says he is sorry. He says it will never happen again.</i> [85, с.74].	<i>Він каже, що любить мене. Він каже, що я йому потрібна. Він говорить що шкодує. Він каже, що це ніколи більше не повториться.</i> [83, с.76]	592.Синтаксичне уподібнення 593.антонімічний переклад 594.конкретизація 595.компресія 596.описовий переклад 597.емфатизація 598. модуляція 599.калькування 600.нейтралізація